

Værdier og normer - blandt udlændinge og danskere

Tænk tanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark

Bonnerup, Erik; Christensen, Per B.; Kærgård, Niels; Matthiessen, Poul Chr.; Torpegaard, Jane

Publication date:
2007

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):

Bonnerup, E., Christensen, P. B., Kærgård, N., Matthiessen, P. C., & Torpegaard, J. (2007). *Værdier og normer - blandt udlændinge og danskere: Tænk tanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark*. Tænk tanken om Udfordringer for Integrationsindsatsen i Danmark.

Værdier og normer - blandt udlændinge og danskere

TÆNKETANKEN OM UDFORDRINGER FOR INTEGRATIONSINDSATSEN I DANMARK

Værdier og normer

- blandt udlændinge og danskere

Tænk tanken om udfordringer
for integrationsindsatsen i Danmark

Værdier og normer - blandt udlændinge og danskere

Udgiver: Tænk tanken om udfordringer for integrationsindsatsen i Danmark

Holbergsgade 6
1057 København K
Tlf.: 33 92 33 80
Fax: 33 11 12 39
inm@inm.dk

Tryk: Schultz Grafisk

Layout: Schultz Grafisk

Forsidefoto: Thomas Tolstrup

Øvrige fotos: Michael Mottlau (POLFOTO), Jens Dige (POLFOTO), Morten Flarup (POLFOTO), Jesper Nørgaard Sørensen (POLFOTO), Pelle Rink (POLFOTO), Brand X Pictures, Ole Steen, Anders Vendelbo, Nils Baunbæk (POLFOTO), Jens Panduro (POLFOTO), Preben Kirkholt (POLFOTO). Personen forrest på billedet foran kapitel 2 er Agnes Muhoja, personen på billedet foran kapitel 3 er Jehan Hawa, og personerne på billedet foran kapitel 7 er Hadi Hus-sain Khan og Almas Mirza.

ISBN: 87-91850-53-0

Oplag: 1.500

Publikationen er tilgængelig på Internettet på <http://www.nyidanmark.dk>

Elektronisk ISBN: 87-91850-54-7

Pris: 100,00 kr. inkl. moms

Publikationen kan købes ved henvendelse til:

Schultz Boghandel

www.schultzboghandel.dk

boghandel@schultz.dk

Telefon: 33 73 47 47

Telefax: 43 63 19 69

Redaktionen er afsluttet den 27. februar 2007.

Afrunding kan medføre, at tallene i rapportens tabeller og figurer ikke summer til totalen.

Desuden er nogle af beregningerne i rapporten foretaget på baggrund af afrundede tal.

Trykt på svanemærket papir med vegetabiliske farver.

Trykt af J.H.Schultz Grafisk A/S, som har licens til brug af svanemærket, er ISO 14001 miljøcertificeret og ISO 9002 kvalitetscertificeret.

Indholdsfortegnelse

Forord	1
Kapitel 1. Indledning	4
Kapitel 2. Kommenteret sammenfatning	9
2.1 Rapportens hovedresultater	9
2.2 Myter og forestillinger om udlændinges værdier	11
2.3 Tænketankens synspunkter og anbefalinger	24
Kapitel 3. Metode	29
3.1 Interviewundersøgelsens deltagere	29
3.2 Spørgeskema og dataindsamling	32
3.3 Faktorer, der kan have betydning for værdier og normer	37
Appendiks: Definition af udlændinge i Danmark	40
Kapitel 4. Beskrivelse af interviewpersonerne	43
4.1 Demografiske forhold	43
4.2 Uddannelse og beskæftigelse	45
4.3 Ægteskab og børn	46
4.4 Religion	47
4.5 Tilknytningen til Danmark og oprindelseslandet	47
Kapitel 5. Udlændinge og danskere	51
5.1 Demokrati og borgernes frihedsrettigheder	52
5.2 Lige rettigheder mellem kvinder og mænd	59
5.3 Forældres medbestemmelse på unges valg af partner og uddannelse	62
Kapitel 6. Udlændinge fra forskellige lande	68
6.1 Svarprocent og interviewsprog	68
6.2 Forskelle i værdier og normer blandt udlændinge fra forskellige lande	70

6.3 Landegruppernes placering i forhold til hinanden	74
6.4 Forklaringer på forskelle mellem landegrupperne	77
Kapitel 7. Kvinder og mænd	80
7.1 Ligestilling mellem kønnene	80
7.2 Forældres medbestemmelse på unges valg af partner	83
7.3 Religiositet	84
7.4 Privat moral	86
Kapitel 8. Børn.....	88
8.1 Opdragelsesværdier	88
8.2 Børns sociale relationer	90
8.3 Børns undervisning i deres oprindelseslands sprog og kultur	92
Kapitel 9. Indvandrere i Danmark og personer i oprindelseslandene	95
9.1 Demokrati, adskillelse mellem politik og religion samt kønnenes ligestilling	96
9.2 Offentlig og privat moral.....	99
Kapitel 10. Religion.....	103
10.1 Trosretning.....	103
10.2 Religiositet og religiøs aktivitet	105
10.3 Religiøse personers rolle i det politiske liv	114
10.4 Trosretningens betydning for værdier og normer.....	116
Kapitel 11. Velfærdssamfundet og dets institutioner	119
11.1 Solidaritet gennem skatter og pligten til at bidrage til samfundet	119
11.2 Samfundets institutioner	123
11.3 Oplevet diskrimination	124
Bilag A. Tabelmateriale.	128

Forord

Tænketanken har i dag følgende sammensætning:

- Direktør Erik Bonnerup (formand)
- Børne- og kulturdirektør Per B. Christensen
- Professor Niels Kærgård
- Professor Poul Chr. Matthiessen
- Social- og sundhedsdirektør Jane Torpegaard.

Tænketanken har tidligere offentliggjort syv rapporter. De tre første rapporter analyserede udlændinges integration i det danske samfund, den fremtidige befolkningsudvikling samt de samfundsøkonomiske konsekvenser af befolkningsudviklingen og udlændinges integration. Den fjerde rapport sammenlignede udlændinge- og integrationspolitikken i Danmark og andre udvalgte vestlige lande. De efterfølgende to rapporter indeholdt en analyse af udlændinges uddannelsesforløb og forklaringerne på, at færre udlændinge end danskere fuldfører en uddannelse. Tænketankens seneste rapport belyste udviklingen i udlændinges integration, siden Tænketanken udgav sin første rapport i 2001, og gjorde dermed status for integrationen af udlændinge.

Denne ottende rapport indeholder resultaterne af en interviewundersøgelse af værdier og normer. Undersøgelsen belyser, i hvor høj grad indvandrere og efterkommere, der bor i Danmark, tilslutter sig grundlæggende værdier og normer i Danmark. Desuden belyses forskelle i værdier og normer dels mellem danskere og indvandrere og efterkommere, dels mellem indvandrere og efterkommere med oprindelse i forskellige lande. Rapporten belyser også, hvilke faktorer der har betydning for forskelle i værdier og normer mellem disse grupper.

Rapporten bygger på baggrundsrapporten "Etniske gruppers værdier", der er udarbejdet for Tænketanken af professor Peter Gundelach, Sociologisk Institut ved Københavns Universitet, og ph.d. Esther Nørregård-Nielsen, Rådgivende Sociolo-

ger A/S. Baggrundsrapporten er optrykt som bilag til Tænk tankens rapport i en særskilt publikation.

Professor Peter Gundelach og ph.d. Esther Nørregård-Nielsen har i samarbejde med Tænk tanken udformet spørgeskemaet til undersøgelsen og har forestået analysen af de indsamlede data til ovennævnte baggrundsrapport. Konsulentfirmaet Rambøll Management har varetaget selve dataindsamlingen via internetbesvarelser og telefonopringninger til indvandrere og efterkommergrupperne samt danskere.

Integrationsministeriet er sekretariat for Tænk tanken. Sekretariatet for denne rapport har bestået af fuldmægtig Michala Mørup, fuldmægtig Anne Martens og stud.scient.adm. Paw Skjoldan.

1. Indledning

Tænkertanken opstillede i sin første rapport "Udlændinges integration i det danske samfund" fra 2001 syv mål for en vellykket integration af udlændinge i Danmark. Tre af målene var i hovedtræk, at udlændinge i samme grad som danskere skal have en uddannelse, være i arbejde og kunne forsørge sig selv. De fire øvrige mål handlede om fravær af diskrimination, kontakt mellem udlændinge og danskere i hverdagen, deltagelse i det politiske liv samt tilslutning til grundlæggende værdier og normer. Tænkertanken har i flere af sine efterfølgende rapporter primært behandlet de første tre mål indgående.

I Tænkertankens første rapport blev tilslutningen til grundlæggende værdier og normer ikke fremhævet som et af de vigtigste mål for vellykket integration på linje med uddannelse, beskæftigelse og selvforsørgelse. De erfaringer og undersøgelser, der er kommet til siden 2001, synes imidlertid at vise, at værdier og normer skal tillægges større betydning for integrationen, end Tænkertanken dengang antog.

At udlændinge skal tilslutte sig grundlæggende værdier og normer indebærer som udgangspunkt ikke, at udlændinge skal opgive deres oprindelige kultur, fx religion, påklædning eller madkultur. Dette kan dog være nødvendigt, hvis en fastholdelse af den oprindelige kultur strider mod værdier og normer i Danmark i et sådant omfang, at udlændinge ikke kan deltage på lige fod med danskere i arbejds- og samfundslivet i øvrigt.

Tænkertanken opstillede i 2001 en ikke udtømmende liste med følgende grundlæggende værdier og normer i Danmark:

- Alle borgere skal respektere de værdier og normer, som kommer til udtryk i Grundlovens bestemmelser om folkestyre og borgernes frihedsrettigheder. Til borgernes frihedsrettigheder hører religions-, ytrings-, forenings- og forsamlingsfrihed. Desuden indebærer frihedsrettighederne bl.a., at den personlige frihed og ejendomsretten er ukrænkelig.

- Alle borgere skal overholde landets øvrige love.
- Alle borgere skal have medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om deres eget liv.
- Alle borgere skal anerkende menneskers lige rettigheder, herunder ligestilling uanset køn, etnisk baggrund eller religion.
- Alle borgere skal vise tolerance over for andres værdier og normer under forudsætning af, at disse værdier og normer ikke krænker ovennævnte grundlæggende værdier og normer i Danmark.

Det skal bemærkes, at disse grundlæggende værdier og normer ikke nødvendigvis er nogle, som alle danskere fuldt ud tilslutter sig. Der kan i praksis vise sig at være større eller mindre uoverensstemmelser mellem de grundlæggende værdier og normer i Danmark og den enkelte danskers værdier og normer.

Der findes i dag kun få undersøgelser af, i hvilket omfang udlændinge tilslutter sig ovennævnte grundlæggende værdier og normer i Danmark og dermed, om udlændinge er integrerede i det danske samfund i den tidligere nævnte betydning af ordet. Tænketanken har derfor fået foretaget en analyse heraf i form af en interviewundersøgelse blandt et repræsentativt udsnit af indvandrere og efterkommere fra udvalgte ikke-vestlige lande samt danskere. Undersøgelsen belyser ikke alene de grundlæggende værdier og normer, der er nævnt ovenfor, men belyser også værdier i forhold til det danske velfærdssamfund, børneopdragelse mv. Undersøgelsen belyser alene interviewpersonernes holdninger, men belyser ikke, om de handler i overensstemmelse med disse. Resultaterne af undersøgelsen fremgår af denne rapport.

Interviewundersøgelsen er gennemført som telefoninterview - i kombination med internetbesvarelser - blandt i alt 4.478 personer, svarende til ca. 500 personer fra hver af de følgende ni grupper:¹

¹ I denne rapport anvendes den gængse statistiske definition af indvandrere, efterkommere og danskere, der er udarbejdet af Danmarks Statistik. En person er dansker, hvis mindst én af forældrene både er dansk statsborger og født i Danmark. Hvis personen ikke er dansker, er den pågældende indvandrer, hvis personen er født i udlandet, og efterkommer, hvis personen er født i Danmark. Udlændinge anvendes i rapporten som fællesbetegnelse for indvandrere og efterkommere. For en nærmere beskrivelse af begreberne henvises til appendiks til kapitel 3.

- Indvandrere fra Tyrkiet
- Efterkommere fra Tyrkiet
- Indvandrere fra Pakistan
- Efterkommere fra Pakistan
- Indvandrere fra Vestbalkan²
- Indvandrere fra Irak
- Indvandrere fra Iran
- Indvandrere fra Vietnam
- Danskere.

Med henblik på at analysere indvandreres og efterkommeres værdier og normer har denne rapport følgende hovedformål:

- at belyse, i hvor høj grad indvandrere og efterkommere tilslutter sig grundlæggende værdier og normer i Danmark.
- at belyse forskelle i værdier og normer mellem danskere og indvandrere og efterkommere.
- at belyse forskelle i værdier og normer mellem indvandrere og efterkommere med oprindelse i forskellige lande.
- at belyse, hvilke faktorer der har betydning for forskelle i værdier og normer mellem ovennævnte grupper.
- at belyse, om værdierne hos indvandrerne i Danmark ligger tæt på danskernes værdier eller tæt på værdierne i deres hjemlande.

Rapporten har primært fokus på de grundlæggende værdier og normer, som vurderes at have særlig betydning for integrationen. Det drejer sig om ligestilling mellem kønnene, medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om eget liv og tilslutningen til Grundlovens bestemmelser om folkestyre og borgernes frihedsrettigheder.

² Indvandrere fra Vestbalkan omfatter indvandrere fra Jugoslavien, der fik opholdstilladelse i Danmark, før borgerkrigen brød ud i landet, samt indvandrere fra Bosnien-Hercegovina, Forbundsrepublikken Jugoslavien, (efter februar 2003 Serbien og Montenegro), Kroatien, Makedonien og Slovenien, der har fået opholdstilladelse under og efter borgerkrigen.

Manglende ligestilling mellem kønnene blandt udlændinge er en væsentlig barriere i forhold til vellykket integration, da det kan forhindre kvinderne i at få en uddannelse og et arbejde og dermed forhindre, at de får kontakt med danskere på uddannelsesinstitutionerne og arbejdspladserne. Manglende ligestilling mellem kønnene kan desuden fastholde kvinderne i hjemmet og dermed være med til at forhindre, at deres børn kommer i kontakt med danske børn og lærer det danske sprog i dagpasning uden for hjemmet.

Ligeledes kan manglende tilslutning til medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om eget liv være en hindring for integrationen. Dette kan eksempelvis være tilfældet, hvis forældre presser deres børn til at indgå ægteskab mod deres vilje med en person bosat i oprindelseslandet, frem for at lade deres børn vælge en ægtefælle bosat i Danmark. Det skyldes, at integrationen ofte er vanskelig for de familier, hvor der hentes ægtefæller til Danmark fra oprindelseslandet, og hvor familierne dermed fastholdes i oprindelseslandets kultur og ikke i tilstrækkelig grad lærer det danske sprog.

Det er også en væsentlig hindring for integrationen, hvis grupper af befolkningen ikke tilslutter sig det folkestyre og de frihedsrettigheder, der er grundstenene i det danske samfund. Dette kan eksempelvis ske, hvis de ikke accepterer andres ret til at dyrke deres religion, fremlægge deres synspunkter og danne foreninger inden for lovgivningens rammer.

2. Kommenteret sammenfatning

2.1 Rapportens hovedresultater

Udlændinges tilslutning til værdier og normer i Danmark er til daglig genstand for megen omtale både blandt politikere, medier og borgere. Desværre bygger meget af omtalen på forestillinger, indtryk og enkeltsager, der langt fra altid er repræsentative. Debatten om udlændinges værdier og normer har således givet anledning til mytedannelser og mange unuancerede og stereotype forestillinger.

Denne rapport indeholder på den ene side nogle positive resultater om udlændinges værdier og normer, der afliver forskellige myter, som har været fremme i integrationsdebatten. På den anden side indeholder rapporten også nogle resultater, der vækker bekymring for integrationen.

Det er positivt for integrationen, at de indvandrere og efterkommere, der har deltaget i interviewundersøgelsen set under ét, i næsten lige så høj grad som danskere bakker op om demokratiet, og at der generelt blandt såvel indvandrere som efterkommere er langt større opbakning til at lade alle grupper – også grupper med yderligtgående holdninger – holde møder og tale deres sag end blandt danskere. Rapporten afliver således myten om, at indvandrerne og efterkommerne ikke respekterer ytrings- og forsamlingsfriheden. Desuden viser interviewundersøgelsen, at indvandrerne og efterkommerne er mere tolerante end danskerne i forhold til, at alle frit skal kunne udøve deres religiøse ritualer og bære religiøse symboler.

Et andet positivt resultat fra rapporten er, at indvandrere og efterkommere kun i begrænset omfang føler sig diskriminerede af politiet, i offentlige transportmidler, på gaden eller i banken på grund af deres etniske oprindelse. Dette er bl.a. vigtigt for integrationen, da fraværet af diskrimination kan give indvandrere og efterkommere lysten til – og muligheden for – at indgå i det danske samfund på lige fod med danskere.

Rapporten afliver myten om, at imamerne spiller en helt afgørende rolle som meningsdannere og talerør for en stor andel af muslimerne i Danmark, idet imamerne har en beskeden kontakt med mange af deres trosfæller gennem personlig vejledning og religiøse ceremonier.

Rapportens resultater viser desuden, at visse indvandrergrupper i høj grad tilslutter sig grundlæggende værdier og normer i Danmark. Dette drejer sig om indvandrere fra Iran - og til dels de vietnamesiske indvandrere - hvoriblandt en stor andel på mange områder har værdier, der ligger tæt på danskernes.

Blandt andre indvandrergrupper, herunder særligt de tyrkiske, pakistanske og irakiske indvandrere, har en stor andel af interviewpersonerne derimod værdier og normer, der strider mod værdierne i Danmark i et sådant omfang, at det kan forhindre, at de deltager på lige fod med danskere i arbejds- og samfundslivet i øvrigt. Der er således meget store værdiforskelle landegrupperne imellem.

Rapporten bekræfter opfattelsen af, at udlændinge - særligt mange af de tyrkiske og irakiske indvandrere - i mindre grad end danskere bakker op om ligestilling mellem mænd og kvinder, herunder kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. Dette er en væsentlig hindring for, at kvinder med udenlandsk baggrund får et arbejde og dermed får kontakt med danskere i hverdagen. Desuden kan den manglende ligestilling fastholde kvinderne i hjemmet og dermed være med til at forhindre, at deres børn kommer i kontakt med danske børn og lærer det danske sprog i dagpasning uden for hjemmet.

Et andet bekymrende resultat af undersøgelsen er, at udlændinge i højere grad end danskere ønsker at have indflydelse på deres børns valg af uddannelse og ægtefælle. Dette gælder alle indvandrer- og efterkommergrupperne, men ønsket om forældreindflydelse er dog særlig udbredt blandt de pakistanske indvandrere og efterkommere. Ved en høj forældreindflydelse begrænses unges medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om deres eget liv. Denne forældreindflydelse kan resultere i, at nogle forældre presser deres børn til at indgå ægteskab med en person fra deres egen kulturkreds, og dermed fastholder familierne i oprindelseslandets kultur.

Rapportens resultater viser også, at integrationen af efterkommerne må forventes at gå relativt langsomt. De tyrkiske efterkommere tilslutter sig ganske vist i lidt højere grad de fleste grundlæggende værdier og normer i Danmark end de tyrkiske indvandrere. Samme mønster ses blandt pakistanerne. Forskellen mellem disse indvandrer- og efterkommergruppers værdier er imidlertid på mange områder ikke stor, og efterkommernes tilslutning til en række centrale værdier og normer i Danmark er fortsat væsentlig mindre end danskernes. Eksempelvis vil efterkommerne i højere grad end danskerne have indflydelse på deres børns valg af uddannelse og ægtefælle, og efterkommernes tilslutning til ligestilling mellem kønnene er lavere end danskernes. Dette betyder, at integrationsprocessen for efterkommerne og formentlig også de efterfølgende generationer kan forventes at gå relativt langsomt, og resultaterne understreger dermed, at mange af integrationsproblemerne ikke løser sig selv med næste generation.

Et andet tankevækkende resultat fra rapporten er, at de tyrkiske og pakistanske efterkommere i højere grad end indvandrerne og danskerne oplever, at de er blevet mere religiøse inden for de sidste tre år. Dette resultat stemmer overens med øvrige danske og internationale undersøgelser, der belyser unge indvandreteres og efterkommeres religiøsitet. Bl.a. viser en undersøgelse fra den britiske Tænketaank "Policy Exchange" fra januar 2007, at der ses en stigende religiøsitet blandt den unge generation af muslimer i Storbritannien.¹

2.2 Myter og forestillinger om udlændinges værdier

I de følgende afsnit uddybes ovennævnte hovedresultater, hvoraf nogle, som allerede nævnt, giver anledning til at aflive forskellige myter, som har været fremme i integrationsdebatten, mens andre vækker bekymring for integrationen.

Store værdiforskelle mellem de forskellige landegrupper

I integrationsdebatten er ofte blevet anvendt betegnelser som "dem" og "os" om indvandrere og danskere. Interviewundersøgelsen tegner imidlertid et klart billede af, at der er store værdiforskelle landegrupperne imellem, idet nogle indvandrergrupper har værdier og normer, der ligger tæt på danskernes, mens dette

¹ Policy Exchange, "Living apart together. British Muslims and the paradox of multiculturalism", 2007.

langt fra er tilfældet for andre indvandrergrupper. Indvandrere betragtet under ét er således ikke en homogen gruppe.

Det er derfor vigtigt bl.a. at skelne mellem indvandrere fra forskellige oprindelseslande, når der fokuseres på deres værdier og normer, og være yderst varsom med at skære alle indvandrere over én kam.

De iranske indvandrere tilslutter sig fx i lighed med danskerne i høj grad de fleste grundlæggende værdier og normer i Danmark, mens en stor andel af indvandrerne fra Tyrkiet, Pakistan og Irak har værdier og normer, der adskiller sig væsentligt mere fra danskernes. Oprindelseslandet spiller således en vigtig rolle for værdierne og normerne. Det understreges også af rapportens statistiske analyser, der viser, at værdiforskellene grupperne imellem i høj grad kan forklares med forskelle i interviewpersonernes oprindelsesland, og kun i mindre grad kan forklares med eksempelvis forskelle i netværk, uddannelse, køn, boligområde og tilknytningen til arbejdsmarkedet.

På ligestillingsområdet er der særlig markante værdiforskelle mellem landegrupperne. Dette viser sig bl.a. ved, at 50 pct. af de tyrkiske indvandrere mener, at mænd har mere ret til et arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle, mens andelen blandt de iranske indvandrere er 16 pct. De tyrkiske indvandrere har således en holdning til dette spørgsmål, som ligger længst fra danskernes, da kun 2 pct. af danskerne er enige i dette udsagn. Samme mønster gør sig gældende, når det drejer sig om, hvorvidt interviewpersonen mener, at det skader et førskolebarn, at moderen arbejder.

På spørgsmålet om, hvorvidt den unge selv og ikke forældrene skal vælge den unges ægtefælle, har de iranske indvandrere ligeledes en holdning, der minder om danskernes, idet henholdsvis 93 pct. og 98 pct. af iranerne og danskerne har svaret, at den unge selv skal vælge ægtefælle. Den tilsvarende andel, der er enig i dette blandt de pakistanske indvandrere, er kun 56 pct.

Mellem de to efterkommergrupper fra Tyrkiet og Pakistan er der på nogle områder en høj grad af overensstemmelse mellem deres holdninger, mens der på an-

dre områder er mindre forskelle. Overordnet set svarer de to grupper nogenlunde ens, når det drejer sig om spørgsmål om demokrati og frihedsrettigheder. På spørgsmålet om, hvorvidt den unge selv og ikke forældrene skal vælge den unges ægtefælle er der imidlertid større forskel mellem de to efterkommergrupper, idet pakistanerne i højere grad end tyrkerne ønsker forældreindflydelse i forbindelse med unges valg af ægtefælle. Derimod mener pakistanerne i højere grad end tyrkerne, at skilsmisse er i orden.

Indvandrere og efterkommere går mere ind for ytrings- og forsamlingsfrihed end danskere

I Danmark ledte Muhammed-tegning-krisen til fredelige demonstrationer mod Jyllands-Posten, og mange muslimer gav i de danske medier udtryk for, at de følte sig krænket af Jyllands-Postens tegninger. Dette har skabt en formodning hos mange danskere om, at krisen var med til at svække indvandrerne forståelse for og opbakning til ytringsfriheden.

På trods af at Tænk-etankens interviewundersøgelse er gennemført midt under Muhammed-tegning-krisen, viser undersøgelsen imidlertid, at der blandt indvandrerne og efterkommerne er større opbakning til ytrings- og forsamlingsfriheden end blandt danskerne. På spørgsmålet om, hvorvidt alle grupper, herunder også grupper med yderligtgående holdninger, bør have ret til at holde møder og tale deres sag, svarer henholdsvis 57 pct. og 59 pct. af indvandrerne og efterkommerne, at de er helt enige i dette, mens den tilsvarende andel blandt danskerne er 39 pct. Landegrupperne adskiller sig ikke meget fra hinanden i deres holdning til dette spørgsmål bortset fra indvandrerne fra Vestbalkan, der har den laveste tilslutning til ytrings- og forsamlingsfriheden og dermed ligger tæt op ad danskerne holdning.

Forskellen i opbakningen til ytrings- og forsamlingsfriheden mellem udlændinge og danskere kan bl.a. skyldes, at indvandrerne ikke har været vant til disse rettigheder i deres hjemlande og derfor i høj grad værdsætter ytrings- og forsamlingsfriheden i Danmark.² En anden forklaring kan være, at indvandrerne, som del

² Det kan tænkes, at efterkommernes holdning til ytringsfriheden i høj grad er præget af deres opvækst i et indvandrerhjem og dermed er præget af deres forældres oplevelser.

af et mindretal i Danmark, føler sig begrænsede i deres rettigheder, hvorfor de værner mere om frihedsrettighederne end danskerne. Endelig kan der være forskel på, hvad indvandrere, efterkommere og danskere tænker på som værende yderligtgående grupper, og hvordan spørgsmålet i øvrigt fortolkes.

Det skal i den forbindelse nævnes, at flere andre undersøgelser peger på, at indvandrere og efterkommere kun i begrænset omfang bakker op om ytringsfriheden, hvis der konkret spørges til, om ytringsfriheden bør stå højere end hensynet til religiøst funderede regler og traditioner. Catinét Research har i en interviewundersøgelse fra 1. halvår 2006, der er gennemført blandt ca. 1.000 indvandrere og efterkommere fra udvalgte ikke-vestlige lande, spurgt til, om man må acceptere Jyllands-Postens Muhammed-tegninger i ytringsfrihedens navn. Hertil svarer 73 pct., at dette ikke kan accepteres.³ Desuden fremgår det af en meningsmåling, som Rambøll Management har foretaget for Jyllands-Posten blandt muslimer i Danmark, at kun 10 pct. af muslimerne mener, at ytringsfriheden bør stå højere end religiøse hensyn, og 34 pct. mener, at det kommer an på situationen. Blandt danskere er de tilsvarende andele 46 pct. og 42 pct.⁴

Selvom gruppen af interviewpersoner adskiller sig en del fra hinanden i Tænkertankens og ovennævnte undersøgelser, indikerer undersøgelsesnes forskellige resultater, at holdningen til ytringsfriheden afhænger af, hvordan spørgsmålet er formuleret. Tænkertankens undersøgelse søger at belyse en overordnet holdning til ytringsfriheden, mens de øvrige undersøgelser søger at belyse ytringsfrihedens grænser i forhold til konkrete situationer. Resultaterne i Tænkertankens undersøgelse viser således en overordnet grundholdning til ytringsfriheden, hvor interviewpersonens tanker bevidst ikke henledes på konkrete begivenheder, som kan influere på interviewresultatet.

³ Undersøgelsen baserer sig på interview med indvandrere og efterkommere, som er fyldt 15 år, og som har oprindelse i Libanon/Palæstina (inkl. statsløse), Tyrkiet, Pakistan, Det tidl. Jugoslavien, Somalia, Iran eller Irak. Catinét A/S, "IntegrationsStatus 1. halvår 2006", 2006.

⁴ Jyllands-Posten, artikel af Orla Borg og Henrik Vinther Olesen, "Måling: Ringe opbakning til ytringsfriheden", 21. maj 2006.

Indvandrere og efterkommere bakker i langt mindre grad end danskere op om ligestilling mellem mænd og kvinder

Det er en meget udbredt opfattelse, at mange indvandrerfamilier har indrettet sig traditionelt i forhold til, at manden arbejder og forsørger familien, mens kvinden passer hjem og børn. Desuden er der en opfattelse af, at ligestilling mellem kønnene er langt mindre udbredt blandt indvandrere - særligt muslimer - end blandt danskere.

I interviewundersøgelsen er derfor medtaget en række spørgsmål, der på forskellig vis belyser interviewpersonernes holdninger til ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet og i hjemmet. Resultaterne af disse spørgsmål bekræfter forestillingen om, at indvandrere i mindre omfang end danskere tilslutter sig ligestilling mellem kønnene. Efterkommere går i højere grad end indvandrerne, men i mindre grad end danskerne, ind for kønnenes ligestilling. På ligestillingsområdet er der således betydelige værdiforskelle mellem indvandrere, efterkommere og danskere.

Dette viser sig bl.a. ved, at der blandt danskere er langt mindre forståelse for forskelsbehandling på grund af køn end blandt indvandrere og efterkommere. Kun 2 pct. af danskerne siger således, at de er helt eller delvist enige i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle. Andelen af indvandrerne og efterkommerne, der giver udtryk for dette, er henholdsvis 32 pct. og 17 pct. Som tidligere nævnt er der forskelle i holdningen til dette spørgsmål landegrupperne imellem, men der er ingen af indvandrer- eller efterkommergrupperne, der i ligeså høj grad som danskerne går ind for ligestilling mellem kønnene.

Indvandrere, efterkommere og danskere har desuden meget forskellige holdninger til, hvorvidt det skader et førskolebarn, hvis moderen arbejder. Svaret på dette spørgsmål viser ikke direkte holdningen til ligestilling mellem mænd og kvinder, men har en betydning for ligestillingen, da det har en indflydelse på kvindernes tilknytning til arbejdsmarkedet. Knap halvdelen af indvandrerne og omkring hver tredje efterkommer er helt eller delvist enige i, at det skader et

førskolebarn, hvis moderen arbejder, mens dette kun er tilfældet for knap én ud af ti danskere.

Disse holdninger hos indvandrerne og efterkommerne kan være en væsentlig barriere for vellykket integration, idet kvinderne bliver fastholdt i hjemmet og fratages muligheden for enten gennem uddannelse eller arbejde at udvide deres berøringsflader med det danske samfund. Desuden kan en fastholdelse af kvinderne i hjemmet være med til at forhindre, at deres børn kommer i kontakt med danske børn og får kendskab til dansk kultur og lærer det danske sprog gennem dagpasning uden for hjemmet.

Indvandrere og efterkommere ønsker i højere grad end danskere indflydelse på deres børns valg af ægtefælle

Valg af partner hører til blandt de store beslutninger i livet. I Danmark er det almindeligt, at de unge i meget høj grad selv træffer beslutning om, hvem de vil være kæreste med, og hvem de vil giftes med. Unge i Danmark har således en høj grad af medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om deres eget liv.

Medierne har ofte bragt historier om arrangerede ægteskaber og tvangsægteskaber blandt indvandrere og efterkommere, hvilket har skabt et indtryk af, at unge indvandrere og efterkommere i mindre grad end danskere får lov til selv at vælge deres partner.

Interviewpersonerne er derfor blevet stillet en række spørgsmål om unge menneskers medbestemmelse ved valg af ægtefælle. 98 pct. af danskerne mener – ikke overraskende – at de unge selv skal bestemme, hvem de vil giftes med, mens henholdsvis 86 pct. og 82 pct. af indvandrerne og efterkommerne mener dette. Indvandrere og efterkommere mener således i højere grad end danskere, at forældrene i større eller mindre omfang skal have indflydelse på den unges valg af ægtefælle.

Dette kan hæmme integrationsprocessen, da en høj grad af forældreindflydelse ved unges valg af ægtefælle kan resultere i, at nogle forældre presser deres børn til at indgå ægteskab med en person fra deres egen kulturkreds, og dermed fast-

holder familierne i oprindelseslandets kultur. Der er dog også blandt indvandrerne og efterkommerne et stort flertal af interviewpersonerne, der vil lade de unge selv vælge deres ægtefælle.

Det er blandt pakistanerne, at ønsket om forældreindflydelse er størst, idet kun 56 pct. af de pakistanske indvandrere mener, at den unge selv skal bestemme, hvem han eller hun vil giftes med. Andelen er 74 pct. blandt de pakistanske efterkommere. På trods af, at de pakistanske efterkommere i højere grad end de pakistanske indvandrere ønsker, at de unge selv skal træffe dette valg, er det dog bemærkelsesværdigt, at andelen af de pakistanske efterkommere, der ønsker at lade den unge selv vælge sin ægtefælle, er lavere end den tilsvarende andel blandt alle de øvrige indvandrergupper og langt lavere end andelen af danskere.

Indvandrere i Danmark har mere vestlige værdier end personer i deres oprindelseslande

De fleste indvandrere i Danmark er vokset op i et samfund, der adskiller sig væsentligt fra det danske med hensyn til kultur, religion, politik, traditioner, skikke osv. Disse indvandrere vil derfor i Danmark stifte bekendtskab med nye værdier og normer, som er meget forskellige fra deres egne.

Det kan forventes, at nogle indvandrere med tiden vil tilslutte sig en række værdier og normer i Danmark og dermed lægger afstand til oprindelseslandets værdier. Omvendt kan det tænkes, at nogle indvandrere oplever en vis rodløshed i Danmark og som følge heraf er tilbøjelige til at holde fast i de værdier og traditioner, som de kender fra oprindelseslandet.

For at belyse, om værdierne hos indvandrerne i Danmark ligger tæt på danskerne værdier eller tæt på værdierne i deres hjemlande, er besvarelserne fra indvandrergupperne i Danmark i Tænk tankens interviewundersøgelse blevet sammenholdt med besvarelserne fra befolkningerne i deres respektive oprindelseslande i den internationale værdiundersøgelse, The World Values Survey.⁵

⁵ Der henvises til faktaboks 3.1 i kapitel 3 for en beskrivelse af den internationale værdiundersøgelse.

Disse sammenligninger viser, at indvandrere i Danmark overordnet set i højere grad end personerne i deres hjemlande tilslutter sig grundlæggende værdier i Danmark, såsom demokratiet, adskillelsen mellem religion og politik samt ligestilling mellem kønnene.

På spørgsmålet om, hvorvidt ikke-religiøse politikere er uegnede til at bestride offentlige stillinger, er der langt større tilslutning til en adskillelse mellem religion og politik blandt indvandrere i Danmark fra Tyrkiet, Vestbalkan, Pakistan og Vietnam end blandt befolkningerne i deres hjemlande. Særligt blandt pakistannerne er der meget markante holdningsforskelle, da 74 pct. af de pakistanske indvandrere i Danmark mener, at ikke-religiøse politikere godt kan være egnede til at bestride offentlige stillinger, mens andelen af befolkningen i Pakistan, der mener dette, kun er 1 pct.

Befolkningerne i indvandrernes oprindelseslande mener desuden i højere grad end indvandrerne i Danmark, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle. Eksempelvis er 75 pct. af de pakistanske indvandrere i Danmark uenige i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle, mens det tilsvarende kun gør sig gældende for 20 pct. af befolkningen i Pakistan. Blandt de iranske indvandrere er 81 pct. uenige i dette udsagn, mens kun 23 pct. af iranerne i Iran er uenige i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle.

Disse betydelige forskelle kan være et udtryk for, at indvandrerne i Danmark er blevet påvirket af den danske holdning til fx ligestilling mellem kønnene og kvindernes høje tilknytning til det danske arbejdsmarked. Forskellen kan også være et udtryk for, at der er tale om særlige grupper af personer, der har valgt at søge væk fra oprindelseslandet. Der er formentlig tale om en kombination af disse faktorer.

Integrationen af efterkommere går langsomt

Efterkommerne er i modsætning til indvandrerne vokset op i Danmark, har gået i dansk skole og har igennem forskellige netværk i det danske samfund haft rig mulighed for at stifte bekendtskab med og tilegne sig værdier og normer i Dan-

mark. Det kan på denne baggrund forventes, at efterkommerne i højere grad end indvandrerne vil tilslutte sig grundlæggende værdier og normer i Danmark. Interviewundersøgelsen underbygger denne antagelse, idet efterkommerne fra Tyrkiet på de fleste områder i højere grad end de tyrkiske indvandrere tilslutter sig grundlæggende værdier og normer i Danmark. Samme mønster ses blandt pakistannerne.

Forskellen mellem indvandrer- og efterkommergruppernes værdier er imidlertid på mange områder ikke stor. Desuden har de tyrkiske og pakistanske efterkommere en lav tilslutning til en række centrale grundlæggende værdier og normer set i forhold til danskerne. Eksempelvis viser rapporten, at henholdsvis 19 pct. og 13 pct. af de tyrkiske og pakistanske efterkommere mener, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle, mens kun 2 pct. af danskerne mener dette. Desuden er det kun omkring en fjerdedel af efterkommerne fra både Tyrkiet og Pakistan, der mener, at homoseksualitet er i orden, mens det tilsvarende gør sig gældende for mere end otte ud af ti danskere.

Efterkommernes opvækst i det danske samfund har således spillet en vis rolle for efterkommernes værdier og normer, men det har opvæksten i en indvandrerfamilie i høj grad også.

Resultaterne viser, at integrationsprocessen må forventes at gå relativt langsomt for efterkommerne og deres børn, og resultaterne afliver dermed forestillingen om, at mange af integrationsproblemerne vil løse sig selv med næste generation.

Indvandrere og særligt efterkommere er blevet mere religiøse de sidste tre år

Som følge af terrorangrebet mod USA den 11. september 2001 og den efterfølgende kamp mod terror har der været stor fokus på forholdet mellem verdens muslimske og vestlige samfund. Endvidere har den megen omtale i de danske medier af problemerne med integrationen samt Muhammed-tegning-krisen sat yderligere fokus på muslimerne i Danmark.

I de danske medier har det ved flere lejligheder været fremhævet, at disse globale og nationale konflikter har ført til en opblomstrende religiøsitet blandt unge

muslimer, der har søgt efter en fornyet identitet i islam. En undersøgelse fra den britiske tænketank "Policy Exchange" fra januar 2007 viser, at denne udvikling har gjort sig gældende i Storbritannien, hvor en stigende religiøsitet har fundet sted blandt den unge generation af muslimer.⁶

Resultaterne af Tænketankens interviewundersøgelse bekræfter, at dette i et vist omfang også gør sig gældende i Danmark, idet lidt over en fjerdedel af muslimerne giver udtryk for, at de er blevet mere religiøse inden for de sidste tre år, mens kun omkring en tiendedel er blevet mindre religiøs. Blandt både de tyrkiske og pakistanske efterkommere er andelen, der er blevet mere religiøs inden for de sidste tre år, langt større end andelen, der er blevet mindre religiøs.

Desuden oplever efterkommerne i højere grad end indvandrerne og danskerne, at de er blevet mere religiøse inden for de sidste tre år. Blandt de pakistanske efterkommere har 42 pct. således oplevet en stigende religiøsitet de seneste tre år, mens andelen blandt de pakistanske indvandrere er 35 pct. For de tyrkiske efterkommere og indvandrere er de tilsvarende andele 33 pct. og 19 pct. 9 pct. af danskerne oplever, at de er blevet mere religiøse inden for de sidste tre år.

Interviewundersøgelsen giver ikke svar på, hvad årsagerne er til den stigende religiøsitet blandt nogle af efterkommerne. En mulig forklaring kan være, at efterkommerne føler sig stærkere knyttet til Danmark end indvandrerne⁷, men har svært ved at finde sig til rette i uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet og generelt i det danske samfund. Efterkommerne har i modsætning til mange af indvandrerne gået i skole i Danmark og har oplevet en typisk dansk ungdomskultur med fester, spiritus, kærester mv., hvilket kan være svært at forene med islamisk kultur og familiens idealer og værdier. Dette kan have fået nogle unge muslimer til at finde en identitet i forældrenes religion og fået dem til at finde sammen i religiøse fællesskaber. De unge muslimer søger måske således en identitet i religionen, som de har vanskeligt ved at finde i det danske samfund.

⁶ Policy Exchange, "Living apart together. British Muslims and the paradox of multiculturalism", 2007.

⁷ Se kapitel 4 for en beskrivelse af indvandrernes og efterkommernes tilknytning til Danmark.

Rapporten viser desuden, at der blandt alle landegrupperne – bortset fra de tyrkiske efterkommere – er en større andel af kvinder end mænd, der er blevet mere religiøse inden for de sidste tre år. Desuden føler kvinder sig generelt langt mere religiøse end mænd. Det kan fx skyldes, at kvinderne i mindre grad end mændene færdes på det danske arbejdsmarked og i samfundslivet i øvrigt, og derfor har mindre kontakt og meningsudveksling med ikke-religiøse mennesker end mændene. Samtidig kan det være et udtryk for, at kvinder i højere grad end mænd lægger vægt på følelser og bløde værdier, hvilket er det, religion ofte står for.

Gruppen af muslimer er ikke homogen

Muslimer i Danmark bliver ofte betragtet under ét på trods af, at de har oprindelse i forskellige lande. Dette har skabt et indtryk af, at muslimer i Danmark er meget ens.

Rapporten viser imidlertid, at gruppen af muslimer i Danmark langt fra er en homogen gruppe, da muslimerne har oprindelse i forskellige lande og dermed har meget forskellige værdier.

Rapporten viser eksempelvis, at en religiøs muslimsk indvandrer fra Iran i langt højere grad er imod forskelsbehandling på grund af køn på arbejdsmarkedet end en ikke-religiøs muslimsk indvandrer fra Tyrkiet. Med andre ord har muslimske tyrkere og muslimske iranere meget forskellige synspunkter. Oprindelseslandet spiller således en afgørende rolle for indvandrerens og efterkommernes værdier, og oprindelseslandet spiller en større rolle for værdierne end trosretningen.

Imamerne har en meget begrænset indflydelse på de muslimske indvandrere og efterkommere

Under Muhammed-tegning-krisen stod de muslimske imamer meget frem i medierne og påtog sig i både ind- og udland rollen som talerør for indvandrerne i Danmark. Desuden søgte medier, politikere mv. under krisen efter talsmænd og repræsentanter for muslimerne i Danmark og henvendte sig ofte til imamerne for at få oplysninger om muslimerne og skabe kontakt til det muslimske samfund i Danmark. Dette har givet anledning til en opfattelse af, at imamerne spiller en

stor rolle som meningsdannere, og at de repræsenterer mange muslimer i Danmark.

Betragtes den religiøse aktivitet blandt interviewundersøgelsens muslimer, viser det sig imidlertid, at næsten halvdelen kun sjældent eller aldrig deltager i religiøse ceremonier i fx moskeen og samtidig kun sjældent eller aldrig gør brug af en imam i forbindelse med personlig vejledning. Derimod er det kun 5 pct. af muslimerne, der mindst én gang om måneden både deltager i religiøse ceremonier og samtidig gør brug af en imam i forbindelse med personlig vejledning.

Imamerne i Danmark må således siges at have en beskeden kontakt med mange af de muslimske indvandrere og efterkommere og har dermed en mere begrænset indflydelse på mange af deres trosfæller, end det måske umiddelbart kunne forventes. Interviewundersøgelsen afliver således myten om, at imamerne spiller en betydelig rolle som meningsdannere og talerør for en stor andel af muslimerne i Danmark.

Det er på denne baggrund vigtigt, at politikere, medier mv. drøfter integrations-spørgsmål med andre repræsentanter for de muslimske grupper end imamerne. Desuden er det vigtigt, at muslimerne, i større udstrækning end tilfældet er i dag, organiserer sig i politiske netværk og deltager i den offentlige debat for dermed at give udtryk for, hvad de står for og skabe en mere nuanceret debat om muslimer i Danmark.

Indvandrere og efterkommere føler sig kun i begrænset omfang diskrimineret i det danske samfund

I integrationsdebatten er diskrimination af indvandrere og efterkommere blevet fremhævet som en årsag til nogle af de integrationsproblemer, vi står overfor.

Interviewundersøgelsen viser imidlertid, at indvandrere og efterkommere kun i begrænset omfang føler sig diskrimineret af politiet, i offentlige transportmidler, på gaden eller i banken på grund af deres etniske oprindelse.⁸ Selvom målet må

⁸ Tænketanken har i rapporten "Udviklingen i udlændinges integration i det danske samfund" fra 2006, medtaget en række resultater fra Catinét Researchs halvårslige interviewundersøgelser, der belyser

være, at diskrimination slet ikke finder sted, er resultaterne af undersøgelsen dog positive, da det er vigtigt for integrationen, at indvandrere og efterkommere føler sig accepterede og som en del af det danske samfund. Dette kan være med til at give indvandrere og efterkommere lysten til - og muligheden for - at indgå på lige fod med danskere i det danske samfund.

Efterkommerne føler sig i lidt højere grad end indvandrerne diskrimineret i Danmark. Dette kan hænge sammen med, at efterkommerne opholder sig mere i det offentlige rum end indvandrerne, da de er i en alder, hvor de i højere grad opholder sig blandt danskere på uddannelsesinstitutioner, caféer, diskoteker og sportsklubber og således oftere befinder sig i situationer, hvor diskrimination kan finde sted. Desuden kan det tænkes, at efterkommerne er mere opmærksomme på diskrimination, fx fordi de føler sig stærkere knyttet til det danske samfund end indvandrerne.

Mange indvandrere og efterkommere tager afstand fra homoseksualitet, abort og skilsmisse

Mange indvandrere i Danmark er opvokset i en kultur i deres hjemland, hvor der er en mere traditionel familiestruktur og et mere traditionelt familiemønster end i Danmark, og hvor brud på dette traditionelle familiemønster, fx i form af skilsmisse eller homoseksualitet, er uacceptabelt.

Interviewundersøgelsen viser, at indvandrere og efterkommere har en holdning til homoseksualitet, abort og skilsmisse, som ligger langt fra den danske. Der er store forskelle indvandrergupperne imellem, men generelt er der en væsentlig mere negativ holdning hertil blandt indvandrere og efterkommere end blandt danskere.

omfanget af oplevet diskrimination i Danmark blandt indvandrere og efterkommere fra udvalgte ikke-vestlige lande. Disse resultater viser, at det især er inden for beskæftigelse og uddannelse, at indvandrere og efterkommere føler sig diskrimineret. Da interviewpersonerne i nærværende undersøgelse alene er blevet spurgt om, hvor ofte de inden for det sidste halve år har følt sig diskrimineret henholdsvis af politiet, i offentlige transportmidler, på gaden eller i banken, giver nærværende undersøgelse ikke det fulde billede af den oplevede diskrimination.

Undersøgelsen viser imidlertid også, at indvandrerne i Danmark i langt højere grad end befolkningerne i deres oprindelseslande accepterer homoseksualitet og skilsmisse. Eksempelvis mener kun 1 pct. af befolkningen i Pakistan, at skilsmisse er i orden, mens 35 pct. af de pakistanske indvandrere i Danmark mener dette. Kun 1 pct. af de adspurgte personer i Iran svarer, at homoseksualitet er i orden, mens modviljen er langt mindre blandt de iranske indvandrere i Danmark, hvor 57 pct. finder homoseksualitet i orden. Ingen af indvandrergrupperne i Danmark har imidlertid samme høje grad af accept af homoseksualitet og skilsmisse som danskerne, men de har altså alle en meget højere grad af accept end befolkningerne i oprindelseslandene.

Indvandrere er i væsentlig højere grad imod sort arbejde end danskere

I medierne er det ofte blevet nævnt, at sort arbejde er udbredt blandt indvandrere i Danmark, og at der er en blomstrende sort økonomi i specielle indvandrerkredse.

Hvad angår holdningen til sort arbejde, viser resultaterne i denne rapport imidlertid, at der er meget store forskelle indvandrergrupperne imellem, men at der generelt er en væsentlig større andel af indvandrerne end danskerne, der ikke finder sort arbejde i orden. 82 pct. af indvandrerne synes således ikke, at sort arbejde er i orden, mens det kun er 54 pct. af danskerne, der har samme holdning. Efterkommerne mener i højere grad end danskerne, men i mindre grad end indvandrerne, at sort arbejde ikke er i orden.

2.3 Tænketankens synspunkter og anbefalinger

Det danske samfund er bygget op omkring nogle grundlæggende værdier og normer, som det er vigtigt, at alle borgere tilslutter sig. Denne rapport viser, at nogle indvandrere i lighed med danskere i høj grad tilslutter sig de fleste af de grundlæggende værdier og normer i Danmark. Dette er meget positivt for det danske samfund.

Rapporten viser imidlertid også, at andre indvandrere - herunder særligt store dele af de tyrkiske, pakistanske og irakiske indvandrere - på en række centrale punkter har værdier, der strider mod de grundlæggende værdier i Danmark i et

sådan omfang, at de er en hindring for god integration. Det drejer sig særligt om deres holdning til ligestilling mellem kønnene og medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om eget liv.

Som det fremgår af rapportens kapitel 6, viser resultaterne af de statistiske analyser, at der generelt er en vis sammenhæng mellem interviewpersonens værdier og normer og en række faktorer såsom interviewpersonens uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknnytning. Dvs. at personer, der har en længere uddannelse og en høj tilknytning til arbejdsmarkedet, ofte har en større tilbøjelighed til at tilslutte sig grundlæggende værdier og normer i Danmark end personer, der har en kort uddannelse og en lav tilslutning til arbejdsmarkedet. For at forbedre udlændinges tilslutning til de grundlæggende værdier og normer i Danmark er det på denne baggrund vigtigt hele tiden at have fokus på at iværksætte initiativer, der kan forbedre den sociale og økonomiske integration. Tænk tanken har i sine tidligere rapporter, herunder i rapporten "Udviklingen i udlændinges integration i det danske samfund" fremlagt en række anbefalinger, der bl.a. har haft til hensigt at forbedre udlændinges integration på arbejdsmarkedet og i uddannelsessystemet.

De statistiske analyser viser imidlertid også, at oprindelseslandet har meget stor betydning for interviewpersonernes værdier og normer, og at uddannelsesniveauet, arbejdsmarkedstilknytningen mv. ikke i samme grad som oprindelseslandet kan forklare værdiforskellene mellem landegrupperne. Det betyder, at det ikke er tilstrækkeligt at fokusere på den økonomiske og sociale integration for at øge udlændinges tilslutning til grundlæggende værdier og normer i Danmark, men at det også er vigtigt at fokusere på andre forhold som fx kultur.

Det er derfor væsentligt, at udlændinge selv tager et ansvar for at blive en del af det danske samfund, og at de accepterer, at de må ændre visse af oprindelseslandets værdier for at blive integrerede i Danmark. Vi skal ikke alle være ens i Danmark, men leve med respekt for og accept af hinandens forskelligheder. Det er imidlertid helt nødvendigt, at udlændinge tilpasser sig det danske samfund og tilslutter sig værdier og normer i Danmark i en sådan grad, at de kan indgå på lige fod med danskere i arbejds- og samfundslivet i øvrigt.

Dette kan være en vanskelig og langsommelig proces for mange udlændinge, da værdier generelt er meget rodfæstede. Desuden har nogle udlændinge ikke det nødvendige kendskab til de danske værdier og normer, der er afgørende for, at integrationen bliver vellykket. Det gælder især de udlændinge, der ikke er på arbejdsmarkedet, og som heller ikke på anden vis har kontakt med danskere og det danske samfund. Ligeledes kan der være nogle udlændinge, der har et meget unuanceret eller direkte forkert billede af værdierne i Danmark. Så længe dette er tilfældet, kan det ikke forventes, at de vil revidere deres værdier fra oprindelseslandet og finde sympati for værdierne i Danmark.

Det er derfor vigtigt, at vi i Danmark, i langt højere grad, end tilfældet er i dag, gør opmærksom på, hvilke grundlæggende værdier det danske samfund bygger på og oplyser om dansk kultur og levevis, samt om, hvilke normer og uskrevne regler vi har i Danmark. Eksempelvis skal vi fortælle om, hvordan vores demokrati fungerer, hvilke rettigheder kvinder har, samt hvilke rettigheder og pligter vi har i det danske velfærdssamfund. Dette er ikke kun et ansvar, der påhviler de personer, som har kontakt med udlændinge gennem deres arbejde, men et fælles ansvar, der påhviler alle danskere, der møder udlændinge enten til forældremøder, i skolen, på gaden, som naboer osv. Det er i den forbindelse af stor betydning, at danskere bliver bedre til at skabe kontakt til udlændinge og komme udlændinge i møde, så udlændinge får flere sociale relationer med danskere og ad den vej får kendskab til danske værdier og normer.

Det er ligeledes vigtigt, at vi i Danmark tør stille klare krav til udlændinge om, at de skal tilslutte sig grundlæggende værdier i det danske samfund, og at vi udstikker klare retningslinjer, som de i lighed med alle andre borgere i Danmark må acceptere. Vi skal med andre ord have de samme forventninger til udlændinge som til danskere, og de spilleregler, der opstilles for den enkelte borger, skal ikke afhænge af personens religiøse eller kulturelle baggrund. Vi må bl.a. stille krav til alle borgere om, at de anerkender kvinders og mænds lige rettigheder, og at de tillader andre borgere at have medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om deres eget liv.

Pædagoger, lærere, sagsbehandlere og andre personer, der dagligt har kontakt med udlændinge, bør således i deres arbejde stille direkte og tydelige krav til udlændinge om, at de må tilslutte sig de grundlæggende værdier i Danmark. Dette uanset om udlændinges religiøse forskrifter eller kulturelle traditioner bruges som begrundelse for at handle i modstrid med disse. Vi bør således ikke på grund af misforstået tolerance gå på kompromis med, hvilke grundlæggende værdier udlændinge må tilslutte sig, men fastholde de værdier, vi bygger vores samfund på.

Det er efter Tænk tankens opfattelse vigtigt, at det ikke bliver den enkelte medarbejder, der selv skal finde en løsning fra sag til sag, men at der lokalt drøftes og besluttet en fælles linje for, hvor der ikke kan gås på kompromis med værdierne. Det kan eksempelvis dreje sig om tilfælde, hvor manden vil tale på ægtefællens vegne, eller hvor en person ikke vil have en sagsbehandler, læge eller hjemmeplejer af det modsatte køn.

Det anbefales på denne baggrund, at der lokalt på de enkelte arbejdspladser, institutioner, kommuner mv. udarbejdes vejledninger til pædagoger, lærere, sagsbehandlere, hjemmehjælpere mv., der udstikker klare retningslinjer for, hvordan de skal forholde sig i konkrete situationer, hvor der kan opstå konflikter mellem udlændinges og danskeres værdier og normer. Sådanne vejledninger skal gøre det lettere for de ansatte at reagere på handlinger, som er i modstrid med de grundlæggende værdier, vi værner om i Danmark. Vejledningerne bør udformes i forhold til de enkelte arbejdspladser, så de bliver konkrete og handlingsorienterede. Dermed sikres det, at vejledningerne bliver en reel støtte og guide for den enkelte medarbejder.

Desuden er det vigtigt, at de ovennævnte personalegrupper efteruddannes, så de opnår kompetencer til at kunne undervise og vejlede i forhold til værdier samt opnår kompetencer til at kunne håndtere situationer, hvor udlændinge ikke tilslutter sig de grundlæggende værdier i Danmark.

3. Metode

Dette kapitel indeholder en beskrivelse af, hvilke grupper der har deltaget i interviewundersøgelsen, hvordan interviewundersøgelsen er gennemført samt rapportens analysemetoder. Definitioner på rapportens mest anvendte begreber findes i et appendiks til dette kapitel.

3.1 Interviewundersøgelsens deltagere

De personer, der har deltaget i interviewundersøgelsen, er *indvandrere* i alderen 18-50 år fra følgende seks ikke-vestlige oprindelseslande: Tyrkiet, Pakistan, Vestbalkan¹, Irak, Iran og Vietnam.² De seks oprindelseslande er udvalgt, fordi de er blandt de ti ikke-vestlige lande, som de fleste indvandrere i Danmark stammer fra. Desuden er de udvalgt ud fra et ønske om at inddrage lande, der har indgået i den internationale værdiundersøgelse The World Values Survey³, og som er indbyrdes forskellige med hensyn til geografisk placering og trosretning.

Gruppen af indvandrere er begrænset til alene at omfatte indvandrere, der er kommet til Danmark før den 1. juli 2002. Det vil sige, at de havde opholdt sig i Danmark i minimum 3½ år, da interviewundersøgelsen blev gennemført i foråret 2006. Denne afgrænsning af indvandrergruppen skyldes en antagelse om, at indvandrere, der har boet i Danmark i ganske kort tid, ikke har tilstrækkelige erfaringer med det danske samfund til, at de kan besvare spørgsmål om værdier i relation til det danske samfund.

Ud over ovennævnte indvandrergupper i aldersgruppen 18-50 år omfatter undersøgelsen også *efterkommere* i alderen 18-34 år med oprindelse i Tyrkiet og Paki-

¹ Indvandrere fra Vestbalkan omfatter indvandrere fra Jugoslavien, der fik opholdstilladelse i Danmark, før borgerkrigen brød ud i landet, samt indvandrere fra Bosnien-Hercegovina, Forbundsrepublikken Jugoslavien, (efter februar 2003 Serbien og Montenegro), Kroatien, Makedonien og Slovenien, der har fået opholdstilladelse under og efter borgerkrigen.

² I rapporten anvendes betegnelsen indvandrere som betegnelse for indvandrerne med oprindelse i disse seks lande.

³ Se faktaboks 3.1 senere i dette kapitel for en beskrivelse af den internationale værdiundersøgelse.

stan⁴, der er de to lande, hvorfra de fleste efterkommere i alderen 18-34 år har oprindelse. Blandt de øvrige efterkommergrupper i Danmark er der for få efterkommere over 18 år til, at det har været muligt at inddrage dem i undersøgelsen. For efterkommere er der fastsat en øvre aldersgrænse på 34 år, da der kun er meget få efterkommere over denne alder.

Derudover indgår *danskere* i alderen 18-50 år som kontrolgruppe i undersøgelsen, således at det er muligt at belyse forskelle i værdier og normer mellem danskere, indvandrere og efterkommere.

Tabel 3.1 viser antallet af indvandrere fra de ti lande, hvorfra der var flest indvandrere fra ikke-vestlige lande i Danmark i alderen 18-50 år med en opholdstid på minimum 3 år pr. 1. juli 2005, dvs. på det tidspunkt, hvor undersøgelsens landegrupper blev udvalgt. Desuden ses antallet af 18-34-årige efterkommere fra de pågældende lande samt danskere i alderen 18-50 år. Lande, der indgår i Tænkertankens undersøgelse, er markeret med en stjerne.

Det fremgår af tabellen, at indvandrere fra undersøgelsens seks udvalgte oprindelseslande pr. 1. juli 2005 tilsammen udgjorde 54 pct. af samtlige indvandrere fra ikke-vestlige lande i alderen 18-50 år med en opholdstid på minimum 3 år. Tilsvarende udgjorde efterkommerne fra Tyrkiet og Pakistan i alt 60 pct. af samtlige efterkommere fra ikke-vestlige lande i alderen 18-34 år i Danmark.

⁴ I rapporten anvendes betegnelsen *efterkommere* som betegnelse for efterkommere med oprindelse i disse to lande.

Tabel 3.1: Antallet af indvandrere og efterkommere fra de ti største ikke-vestlige indvandrerlande samt danskere, pr. 1. juli 2005

	Indvandrere fra ikke-vestlige lande i alderen 18-50 år med en opholdstid på min. 3 år	Efterkommere fra ikke-vestlige lande i alderen 18-34 år	Danskere i alderen 18-50 år
Tyrkiet	* 22.587	* 5.967	-
Vestbalkan	* 20.667	2.010	-
Irak	* 11.831	50	-
Libanon	9.176	203	-
Iran	* 7.930	150	-
Somalia	6.806	38	-
Pakistan	* 6.361	* 3.268	-
Vietnam	* 5.910	509	-
Sri Lanka	5.017	103	-
Afghanistan	4.350	22	-
Øvrige ikke-vestlige lande	38.617	3.115	-
Ikke-vestlige lande i alt	139.252	15.435	-
Danmark	-	-	* 2.139.070
Udlændinge fra undersøgelsens lande som andel af samtlige ikke-vestlige udlændinge	54 %	60 %	-

Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Tabellens lande er de ti lande, hvorfra der var flest indvandrere i Danmark i alderen 18-50 år med en opholdstid på minimum 3 år pr. 1. juli 2005. Lande, der indgår i Tænk tankens undersøgelse, er markeret med en stjerne. Vestlige lande omfatter dels alle EU-lande (ekskl. Rumænien og Bulgarien, der blev optaget i EU den 1. januar 2007 og dermed først blev optaget efter undersøgelsen blev gennemført), dels Island, Norge, USA, Canada, Australien, New Zealand, Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Schweiz og Vatikanstaten. Ikke-vestlige lande omfatter alle øvrige lande. Slovenien er omfattet af kategorien Vestbalkan og indgår derfor i kategorien af ikke-vestlige lande, selv om landet normalt betegnes som et vestligt land på grund af landets optagelse i EU pr. 1. maj 2004.

Interviewundersøgelsens grupper af indvandrere, efterkommere og danskere er tilfældigt udvalgt på baggrund af udtræk fra CPR-registret baseret på Danmarks Statistiks gængse definition af indvandrere, efterkommere og danskere. I denne

rapport betegnes indvandrere og efterkommere under ét som udlændinge. En nærmere beskrivelse af den statistiske definition af indvandrere, efterkommere og danskere fremgår af appendikset til dette kapitel.

3.2 Spørgeskema og dataindsamling

Undersøgelsen er gennemført som telefoninterview - i kombination med internetbesvarelser - blandt i alt 4.478 personer. 13 pct. af interviewpersonerne benyttede sig af muligheden for at besvare spørgeskemaet via internettet.

Det er blevet tilstræbt at få ca. 500 besvarelser fra hver af de seks ovennævnte indvandrergrupper, fra hver af de to efterkommergrupper og danskerne. Der blev på denne baggrund udtrukket 1.200 personer pr. gruppe fra CPR-registret baseret på en forventning om, at svarprocenten ville ligge omkring 50 pct., og at ca. 10 pct. af personerne ville have forskerbeskyttelse⁵ og dermed ikke ville fremgå med navn og adresse i udtrækket.

Interviewundersøgelsen er gennemført i perioden fra den 27. januar 2006 til og med den 8. juli 2006.⁶ Undersøgelsen startede næsten samtidig med, at Muhammed-tegning-krisen for alvor brød ud, hvor Jyllands-Postens satiriske tegninger i januar 2006 førte til voldsomme protester i en lang række muslimske lande, der bl.a. udviklede sig til afbrænding af Dannebrog, ambassadeødelæggelser og boykot af danske varer. Analyser af interviewundersøgelsens datamateriale viser imidlertid, at der ikke er systematiske forskelle i interviewpersonernes besvarelser afhængig af, om spørgeskemaet er blevet besvaret i begyndelsen af perioden, hvor Muhammed-tegning-krisen var på sit højeste, eller om spørgeskemaet er besvaret sidst i perioden, hvor forholdene var blevet mere normaliseret.

De indvandrere og efterkommere, der har deltaget i interviewundersøgelsen, har haft mulighed for at besvare spørgeskemaet enten på dansk eller på sproget fra deres oprindelsesland. 60 pct. af alle indvandrerne valgte at besvare spørgeske-

⁵ Enhver har ret til ved henvendelse til sin bopælskommune at få indsat en markering i CPR-registret, som sikrer, at vedkommende ikke modtager henvendelser i forbindelse med statistiske og videnskabelige undersøgelser, der foretages på baggrund af oplysninger fra CPR-registret.

⁶ I perioden fra den 3. januar 2006 til den 5. januar 2006 er gennemført et mindre antal pilotinterview, som også indgår i undersøgelsen.

maet på sproget fra deres oprindelsesland, mens det samme gjorde sig gældende for 14 pct. af efterkommerne.⁷ Hvert telefoninterview varede ca. 20 minutter.

Den samlede svarprocent i interviewundersøgelsen er på 54 pct., hvilket dækker over store forskelle i svarprocenten mellem de forskellige landegrupper. For danskere er svarprocenten 67 pct., hvilket er den højeste svarprocent blandt undersøgelsens landegrupper, mens pakistanske indvandrere har den laveste svarprocent på 41 pct., jf. tabel 3.2. Svarprocenterne er udregnet på baggrund af forholdet mellem antallet af interviewbesvarelser i den pågældende gruppe og antallet af udtrukne personer i CPR-udtrækket i samme gruppe (fratrækket de personer, der ikke har haft mulighed for at besvare skemaet, fordi de er flyttet til udlandet, døde mv.).

Tabel 3.2: Antal interview og svarprocent		
	Antal interview	Svarprocent
Indvandrere		
Tyrkiet	503	48 %
Vestbalkan	505	54 %
Irak	513	60 %
Iran	505	61 %
Pakistan	434	41 %
Vietnam	506	51 %
Efterkommere		
Tyrkiet	504	52 %
Pakistan	488	52 %
Danskere		
Danmark	520	67 %
Total	4.478	54 %
<i>Kilde: Egne beregninger af antal interview og svarprocenter.</i>		

Som det fremgår af tabel 3.2, er svarprocenterne relativt lave for indvandrere og efterkommere på trods af, at der er lagt mange ressourcer i at forøge svarpro-

⁷ Der er store forskelle i andelen, der har besvaret spørgeskemaet på sproget for deres oprindelsesland, blandt de forskellige landegrupper. Se kapitel 6 for en oversigt over disse andele.

centen. Dette er selvfølgelig et metodisk problem, men undersøgelsen tilvejebringer imidlertid en række oplysninger om udlændinges værdier og normer, som det næppe er muligt at erhverve bedre på anden vis. Svarprocenterne svarer desuden i store træk til de svarprocenter, der er opnået i andre danske undersøgelser, hvor indvandrere og efterkommere indgår.⁸

For at korrigere for frafaldet i interviewundersøgelsen er der i rapporten anvendt vejede data. Det vil sige, at besvarelsene fra hver landegruppe er blevet vægtet efter køn og alder i forhold til hele gruppen i Danmark. Da det kan formodes, at frafaldet er højere blandt de lavtuddannede end blandt de højtuddannede interviewdeltagere, ville det ligeledes være hensigtsmæssigt at vægte besvarelsene efter uddannelse. Data om medbragt uddannelse fra Danmarks Statistik for den samlede gruppe af indvandrere i Danmark er imidlertid behæftet med så stor usikkerhed, at dette ikke har været muligt.

En væsentlig del af forklaringen på de lave svarprocenter for indvandrere og efterkommere er, at det er særlig vanskeligt at omsætte deres kontaktoplysninger fra CPR-registret til brugbare telefonnumre, så interviewpersonerne kan kontaktes for et telefoninterview. Dette skyldes, at indvandrere og efterkommere i mindre omfang end danskere er registreret med navn og adresse i tilgængelige telefondatabaser, fordi mange ikke har en fastnettelefon. Dertil kommer, at indvandrere og efterkommere med mobiltelefon i større omfang har taletidskort end danskere med mobiltelefon, hvilket betyder, at deres telefonnumre ikke registreres i telefondatabaserne.

Det er relativt få personer, der har nægtet at deltage i undersøgelsen, når de er blevet kontaktet af interviewer. Blandt alle de personer i undersøgelsen, som der blev fundet et telefonnummer på, valgte 76 pct. at gennemføre interviewet.

Spørgeskemaet, der ligger til grund for interviewundersøgelsen, omfatter primært spørgsmål, der kan belyse indvandreres og efterkommeres tilslutning til de

⁸ Lise Togeby og Birgit Møller, "Oplevet diskrimination. En undersøgelse blandt etniske minoriteter", 1999 og Gunnar Viby Mogensen og Poul Chr. Matthiessen, "Integration i Danmark omkring årtusindskiftet", 2000.

grundlæggende værdier og normer, som er fremhævet i kapitel 1. Desuden er interviewpersonerne blevet stillet en række spørgsmål om deres holdninger til det danske velfærdssamfund, børneopdragelse mv. Herudover er inkluderet en række spørgsmål om interviewpersonernes netværk, identitet og religion, idet det antages, at disse faktorer – ud over at være interessante i sig selv – også kan have en indvirkning på de pågældendes værdier. Endvidere omfatter spørgeskemaet spørgsmål, som skal tilvejebringe en række baggrundsoplysninger om interviewpersonerne, herunder oplysninger om køn, alder, ægteskabelig status, uddannelse og arbejdsmarkedstilknæthed. I bilag A fremgår alle spørgeskemaets spørgsmål og svarene på disse spørgsmål fordelt på landegrupper.

Spørgeskemaet er udformet med henblik på at belyse interviewpersonernes holdninger, og ikke deres handlinger. Dvs. at undersøgelsen ikke belyser, hvorvidt interviewpersonerne rent faktisk handler i overensstemmelse med de værdier og normer, de giver udtryk for i undersøgelsen. Fx belyser undersøgelsen ikke, hvorvidt de personer, der svarer, at sort arbejde slet ikke er i orden, rent faktisk også afstår fra at udføre eller at få udført sort arbejde.

Når der spørges til interviewpersonernes holdninger, er det ikke muligt at vide, om interviewpersonerne svarer oprigtigt på spørgsmålene, eller om de svarer det, som de mener, er det "korrekte" at svare. Dette metodiske problem gør sig imidlertid gældende for alle kvantitative undersøgelser, og det må forventes, at problemstillingen både gør sig gældende for udlændinge og danskere.

En række af spørgsmålene i spørgeskemaet er udformet, så de er mere eller mindre identiske med spørgsmål i spørgeskemaet fra den internationale værdiundersøgelse, The World Values Survey, jf. faktaboks 3.1. Det gør det muligt at sammenholde besvarelsene fra indvandrergupperne i Danmark, der indgår i Tænkertankens interviewundersøgelse, med besvarelsene fra befolkningerne i deres oprindelseslande i den internationale værdiundersøgelse.

Faktaboks 3.1: Beskrivelse af The World Values Survey

The World Values Survey er en international værdiundersøgelse, hvor det samme spørgeskema om værdier og normer er blevet benyttet i mange lande og med års mellemrum over en længere periode. Det giver mulighed for dels at foretage sammenligninger i værdier og normer på tværs af lande, dels at følge en udvikling i værdier og normer i de enkelte lande over tid. Data fra værdiundersøgelsen er ikke egnede til at undersøge værdiforskelle mellem forskellige herkomstgrupper inden for et enkelt land. Dette skyldes, at der i de fleste lande, herunder Danmark, er så få indvandrere og efterkommere, der har indgået i undersøgelsen, at datamaterialet er meget spinkelt - ikke mindst, hvis man analyserer de enkelte indvandrer- og efterkommergrupper hver for sig.

Ved sådanne sammenligninger er det dog væsentligt at være opmærksom på visse forskelle mellem de to undersøgelser. For det første er dataindsamlingsmetoden forskellig, idet de internationale værdiundersøgelser er foretaget som personinterview, mens Tænketankens interviewundersøgelse er baseret på telefoninterview og internetbesvarelser. For det andet er den seneste internationale værdiundersøgelse foretaget i 1999, hvilket betyder, at data fra den internationale værdiundersøgelse fra 1999 sammenholdes med data fra 2006 i Tænketankens undersøgelse.

Til trods for disse metodeforskelle kan de internationale værdiundersøgelser være med til at give et fingerpeg om, hvilke forskelle i værdier og normer der er mellem indvandrergrupper i Danmark og befolkningerne i deres oprindelseslande.

Det skal desuden bemærkes, at det ikke er muligt at sige noget entydigt om årsagerne til eventuelle forskelle, når der foretages en sammenligning mellem svar fra indvandrere i Danmark og svar fra befolkningerne i deres oprindelseslande. Dette skyldes, at forskelle enten kan være udtryk for, at indvandrerne i Danmark har tilpasset sig værdierne og normerne i det danske samfund, eller at de indvandrere, der er kommet til Danmark, udgør særlige dele af befolkningerne i oprindelseslandene.

Professor Peter Gundelach, Sociologisk Institut ved Københavns Universitet, og ph.d. Esther Nørregård-Nielsen, Rådgivende Sociologer A/S, har i samarbejde med Tænketanken udformet spørgeskemaet til undersøgelsen og har forestået

analysen af de indsamlede data. Konsulentfirmaet Rambøll Management har været taget selve dataindsamlingen via internetbesvarelser og telefonopringninger til indvandrere- og efterkommergrupperne samt danskerne.

3.3 Faktorer, der kan have betydning for værdier og normer

Denne rapport bygger bl.a. på simple sammenligninger af værdier og normer dels mellem indvandrere, efterkommere og danskere, dels mellem indvandrere og efterkommere med oprindelse i forskellige lande. Herudover bygger rapporten på statistiske analyser af forskellige faktoreres betydning for forskelle i værdier og normer mellem disse grupper. De statistiske analyser viser den isolerede effekt af hvert enkelt af de forhold, der kan tænkes at indvirke på værdier og normer, og som er medtaget i rapporten. Det drejer sig om følgende forhold:

- Oprindelsesland.
- Køn.
- Alder.
- Erhverv. Interviewpersonernes erhverv er opdelt i følgende tre kategorier: arbejde, studerende og andet.
- Opholdstid i Danmark.
- Skoleuddannelse. Omfatter interviewpersonens uddannelse taget i Danmark.
- Boligområde. Andelen af indvandrere, der bor i interviewpersonens boligområde.
- Sprog talt i hjemmet. Interviewpersonens sprog talt i hjemmet er opdelt i følgende tre kategorier: primært dansk, primært sproget fra oprindelseslandet og begge dele.

Oplysninger om alder og køn stammer fra CPR-udtrækket, mens de øvrige ovennævnte oplysninger bygger på interviewpersonernes egne besvarelser i spørgeskemaet. De nævnte forhold er udvalgt på baggrund af ønsket om at teste, hvorvidt forskelle eller ligheder i værdier og normer skyldes kulturelle faktorer (kulturhypotesen) eller socioøkonomiske faktorer (levevilkårshypotesen). Kulturhypotesen bygger på en antagelse om, at især interviewpersonens oprindelsesland er afgørende for interviewpersonens værdier, mens levevilkårshypotesen bygger på

en antagelse om, at interviewpersonens køn, alder, uddannelse eller andre resourcer kan forklare hans eller hendes værdier.

I de statistiske analyser er interviewpersonernes trosretning ikke medtaget som en fast del af analyserne på linje med de øvrige ovennævnte forhold. Årsagen hertil er, at der for flere af landegrupperne er et meget stort sammenfald mellem interviewpersonernes oprindelsesland og deres trosretning. Det er kun få procent af tyrkerne og pakistanerne og en relativt lille andel af irakerne, der ikke er muslimer. Dette bevirker, at indledende og mere simple analyser kan vise, at der eksempelvis er forskel på muslimers, buddhisters og protestanters holdninger, mens de mere nuancerede analyser viser, at dette kun sjældent hænger sammen med deres trosretning, men i stedet hænger sammen med deres oprindelsesland. Med andre ord har muslimske tyrkere og muslimske iranere ofte forskellige synspunkter. Frem for at medtage trosretning som en fast del af analyserne, er trosretningen derfor kun blevet inddraget i en række tillægsanalyser. I visse af tillægsanalyserne har der vist sig nogle interessante sammenhænge mellem værdier og trosretning. Disse resultater er nævnt i denne rapport, hvor det er relevant.

Som nævnt undersøges det ved hjælp af statistiske analyser, om interviewpersonernes oprindelsesland har betydning for deres værdier og normer. Et par af undersøgelsens udvalgte landegrupper er dog meget uhomogene, da de omfatter personer med forskellig national identitet, opholdsgrundlag og religion. Dette skabte ved undersøgelsens begyndelse en formodning om, at det ikke ville give et retvisende billede alene at fokusere på disse gruppers oprindelsesland.

Disse forskelle formodes for det første at gøre sig gældende for gruppen af tyrkere, som omfatter et kurdisk mindretal med egen national identitet.⁹ For det andet kan dette tænkes at gøre sig gældende for gruppen af personer fra Vestbalcan, som både består af personer, som er kommet hertil for at arbejde, og per-

⁹ I interviewundersøgelsen har indgået et spørgsmål om, hvorvidt interviewpersonen er af kurdisk afstamning. Ca. halvdelen af de tyrkiske indvandrere har oplyst, at de er af kurdisk afstamning, mens andelen blandt tyrkiske efterkommere er en fjerdedel.

soner, som er kommet hertil som flygtninge. For det tredje kan det gøre sig gældende for gruppen af vietnamesere, som er opdelt i to forskellige trosretninger: buddhister og katolikker.

For alle tre landegrupper viser det sig imidlertid, at der kun er små variationer i spørgsmålsbesvarelserne internt i landegrupperne, når der testes på tilfældige spørgsmål fra forskellige dele af spørgeskemaet. Disse landegrupper vil derfor i rapporten blive analyseret som helheder bortset fra helt særlige tilfælde, hvor en opdeling er nødvendig.

Appendiks: Definition af udlændinge i Danmark

I denne rapport anvendes den gængse statistiske definition af indvandrere, efterkommere og danskere, der er udarbejdet af Danmarks Statistik. Definitionen af en indvandrer, efterkommer og dansker fremgår af faktaboks A. Udlændinge anvendes i rapporten som fællesbetegnelse for indvandrere og efterkommere.

Faktaboks A: Definition af en indvandrer, efterkommer og dansker

En person er dansker, hvis mindst én af forældrene både er dansk statsborger og født i Danmark.¹ Det har således ikke betydning, om personen selv er dansk statsborger eller født i Danmark.

Hvis personen ikke er dansker, er den pågældende:

- *Indvandrer*², hvis personen er født i udlandet.
- *Efterkommer*, hvis personen er født i Danmark.

¹ Hvis der ikke findes oplysninger om forældrene, er personen dansker, hvis den pågældende er dansk statsborger og født i Danmark. Personen er indvandrer, hvis den pågældende er født i udlandet, og personen er efterkommer, hvis den pågældende er udenlandsk statsborger født i Danmark.

² Indvandrere omfatter både familiesammenførte, flygtninge, personer der er kommet hertil for at arbejde eller studere osv. Det er en forudsætning for at blive medregnet i statistikken som indvandrer, at den pågældende har opholdstilladelse i Danmark og er tilmeldt folkeregistret. Asylansøgere, som ikke har opholdstilladelse i Danmark, og som dermed ikke er tilmeldt folkeregistret, indgår derfor ikke i statistikken om indvandrere.

Det fremgår af faktaboksen, at en indvandrer er en udlænding, der er født i udlandet, mens en efterkommer er en udlænding født i Danmark. Desuden fremgår det af faktaboksen, at en dansker ikke selv behøver at være dansk statsborger eller være født i Danmark.

Det skal bemærkes, at Danmarks Statistiks definition er en ren statistisk definition, der hverken tager hensyn til, i hvilken grad den enkelte person er integreret i

det danske samfund, føler sig som dansker, eller hvor længe den pågældende har opholdt sig i landet.

Eksempelvis vil gruppen af indvandrere og efterkommere bl.a. omfatte personer, der er fuldt integrerede i Danmark og har opholdt sig i landet i en lang årrække. Omvendt vil der i gruppen af danskere kunne være personer, der ikke kan siges at være integrerede i det danske samfund.

4. Beskrivelse af interviewpersonerne

Dette kapitel indeholder en beskrivelse af interviewpersonerne fra de enkelte oprindelseslande med hensyn til deres religion, alder, bopæl, uddannelsesniveau, arbejdsmarkedstilknytning mv. Desuden belyses interviewpersonernes tilknytning til henholdsvis Danmark og deres respektive oprindelseslande.

En sådan beskrivelse af interviewpersonerne er medtaget i denne rapport, da det er væsentligt at have et minimum af forhåndsviden om interviewpersonerne forud for læsningen af rapportens resultater, og da interviewpersonernes uddannelsesniveau, arbejdsmarkedstilknytning mv. til en vis grad spiller en rolle for deres værdier og normer. De væsentligste baggrundsoplysninger om landegrupperne fremgår af tabel 4.1.¹

Baggrundsfaktorenes betydning for tilslutningen til grundlæggende værdier og normer belyses i rapportens kapitel 6.

4.1 Demografiske forhold

Der er store forskelle på undersøgelsens seks indvandrergrupper med hensyn til deres opholdsgrundlag i Danmark. Hovedparten af indvandrerne fra Irak, Iran og Vestbalkan er kommet til Danmark som flygtninge, mens lidt over tre fjerdedele af indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan er kommet hertil som familiesammenførte. Blandt vietnameserne er andelene af flygtninge og familiesammenførte omtrent lige store.

Indvandrerne fra Tyrkiet og Pakistan er de to grupper af indvandrere, der har været længst tid i Danmark med en gennemsnitlig opholdstid på 18 år. Irakerne har derimod været kortest tid i Danmark med en opholdstid på 9 år i gennemsnit.

¹ For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Tabel 4. 1: Baggrundsoplysninger om interviewpersonerne

	Indvandrere						Efterkommere			Danskere
	Tyrkiet	Vestbalkan	Irak	Iran	Pakistan	Vietnam	Tyrkiet	Pakistan	Danmark	
Boede på landet/i landsby/i provinsby i oprindelseslandet	80 %	66 %	38 %	21 %	74 %	51 %	-	-	-	
Boede i en storby/hovedstad i oprindelseslandet	20 %	34 %	62 %	78 %	25 %	48 %	-	-	-	
Kommet til Danmark som flygtning	6 %	71 %	64 %	75 %	3 %	51 %	-	-	-	
Kommet til Danmark som familiesammenført	79 %	19 %	35 %	22 %	76 %	47 %	-	-	-	
Kommet for at arbejde, studere eller andet	15 %	10 %	1 %	3 %	21 %	2 %	-	-	-	
Gennemsnitlig opholdstid i Danmark	18 år	14 år	9 år	16 år	18 år	17 år	-	-	-	
Gennemsnitsalder	35 år	35 år	34 år	37 år	35 år	35 år	23 år	25 år	35 år	
Gns. antal klassetrin gennemført i oprindelseslandet ¹	6 år	9 år	10 år	9 år	8 år	7 år	-	-	-	
Gns. antal klassetrin gennemført i Danmark ¹	3 år	3 år	2 år	3 år	5 år	4 år	11 år	11 år	11 år	
Gennemført udd. efter skole/gymnasium i oprindelseslandet	7 %	14 %	38 %	23 %	26 %	10 %	-	-	-	
Gennemført udd. efter skole/gymnasium i Danmark	16 %	16 %	11 %	49 %	16 %	25 %	29 %	35 %	68 %	
Bor i lejebolig i Danmark	72 %	65 %	89 %	60 %	61 %	59 %	65 %	48 %	26 %	
Bor i et nærområde, hvor mere end 60 pct. af beboerne har en anden etnisk baggrund end dansk	20 %	14 %	14 %	6 %	7 %	14 %	21 %	10 %	3 %	
Beskæftigede/Under uddannelse	72 %	76 %	61 %	83 %	78 %	80 %	89 %	87 %	93 %	
Er gift	84 %	66 %	71 %	57 %	82 %	56 %	35 %	36 %	51 %	
Partneren/kæresten har/havde samme nationalitet	73 %	85 %	72 %	59 %	81 %	76 %	76 %	75 %	96 %	
Har børn	86 %	73 %	72 %	66 %	78 %	69 %	29 %	30 %	64 %	
Muslimer	97 %	69 %	82 %	55 %	99 %	0 %	96 %	97 %	0 %	
Kristne	0 %	21 %	12 %	3 %	0 %	40 %	0 %	1 %	77 %	
Buddhister	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	43 %	0 %	0 %	0 %	
Ikke religiøse/ateister	2 %	8 %	3 %	36 %	0 %	15 %	3 %	1 %	22 %	
Føler en stærk tilknytning til oprindelseslandet	77 %	67 %	73 %	51 %	69 %	62 %	55 %	45 %	-	
Føler en stærk tilknytning til Danmark	79 %	87 %	85 %	77 %	79 %	69 %	81 %	86 %	93 %	
Taler mest oprindelsesproget i hjemmet	58 %	54 %	69 %	42 %	39 %	48 %	35 %	14 %	-	
Ønsker ikke at blive boende i Danmark resten af livet	23 %	21 %	23 %	22 %	15 %	17 %	20 %	15 %	9 %	
Sender penge til oprindelseslandet enkelte/flere gange årligt	16 %	32 %	14 %	10 %	25 %	21 %	15 %	17 %	-	

¹ Antallet af klassetrin omfatter klassetrin fra grundskolen (uden børnehaveklasse) til og med gymnasiet.

¹ Antallet af klassetrin omfatter klassetrin fra grundskolen (uden børnehaveklasse) til og med gymnasiet.

Betragtes indvandrernes bopælssted i deres oprindelsesland forud for indvandringen til Danmark, skiller tyrkere, pakistanere samt personer fra Vestbalkan sig ud fra de øvrige lande. Hovedparten af indvandrerne fra Tyrkiet, Pakistan og Vestbalkan boede på landet, i en landsby eller i en provinsby i deres oprindelsesland, før de flyttede til Danmark, mens størstedelen af indvandrerne fra Irak og Iran boede i en hovedstad eller i en anden storby. Blandt indvandrerne fra Vietnam boede omtrent lige mange i byerne og på landet, før de kom til Danmark.

Indvandrerne har generelt en højere gennemsnitsalder end efterkommerne, da de fleste indvandrergrupper i undersøgelsen har en gennemsnitsalder på ca. 35 år, mens efterkommerne fra Tyrkiet og Pakistan har en gennemsnitsalder på henholdsvis 23 og 25 år. Gruppen af danskere har ligesom indvandrerne en gennemsnitsalder på 35 år.

Der er store forskelle mellem indvandrere, efterkommere og danskere, hvad angår deres boligsituation i Danmark, idet indvandrere og efterkommere i højere grad end danskere bor i områder med en høj koncentration af udlændinge. 20 pct. af indvandrerne og 21 pct. af efterkommerne med oprindelse i Tyrkiet vurderer, at de bor i et nærområde, hvor mere end 60 pct. af beboerne har en anden etnisk baggrund end dansk. Dette er de højeste svarandele blandt landegrupperne. Til sammenligning har kun 6 pct. af iranerne svaret, at de bor i et område med en så høj koncentration af beboere med en anden etnisk baggrund end dansk. Andelen blandt danskere er på 3 pct.

4.2 Uddannelse og beskæftigelse

Uddannelsesniveauet fra hjemlandet varierer en del mellem de forskellige indvandrergrupper. Indvandrere fra Irak har det højeste medbragte uddannelsesniveau fra hjemlandet, idet de i gennemsnit har fuldført ti klassetrin fra grundskolen til og med gymnasiet i Irak. Tyrkere har derimod kun gennemsnitligt gennemført seks klassetrin i deres oprindelsesland. Desuden har 38 pct. af irakerne gennemført en uddannelse efter grundskolen eller gymnasiet i deres hjemland, mens det tilsvarende kun gør sig gældende for 7 pct. af tyrkerne.

Når det gælder uddannelse taget i Danmark, har irakerne til gengæld gennemført færrest klassetrin, idet de i gennemsnit kun har gennemført to klassetrin i Danmark fra grundskolen til og med gymnasiet. Desuden har kun 11 pct. af irakerne gennemført en uddannelse efter grundskolen eller gymnasiet i Danmark. Indvandrerne fra Iran har til gengæld i gennemsnit gennemført tre klassetrin i Danmark, og knap halvdelen har gennemført en uddannelse efter grundskolen eller gymnasiet i Danmark.

Andelen af personer, der er i beskæftigelse eller under uddannelse, er for alle indvandrergupperne lavere, end den tilsvarende andel blandt danskere. Irakernes beskæftigelses- og uddannelsesfrekvens er 61 pct., hvilket er den laveste frekvens blandt indvandrergupperne, mens de iranske indvandrere har den højeste frekvens på 83 pct. Til sammenligning oplyser 93 pct. af danskerne, at de enten er i beskæftigelse eller under uddannelse. Blandt de tyrkiske og pakistanske efterkommere er henholdsvis 89 pct. og 87 pct. i beskæftigelse eller under uddannelse.

4.3 Ægteskab og børn

Andelen af personer, der er gift og har børn, er for alle indvandrergupperne højere, end den tilsvarende andel blandt danskere. Blandt pakistanske og tyrkiske indvandrere, hvor andelen af gifte er højest, har over 80 pct. indgået ægteskab, mens det tilsvarende gør sig gældende for halvdelen af danskerne. Desuden har henholdsvis 86 pct. og 78 pct. af de tyrkiske og pakistanske indvandrere børn, hvorimod andelen af danskere med børn er 64 pct. Forskellen mellem danskeres og indvanderes ægteskabsmønstre kan både skyldes, at danskere gifter sig senere i livet, at de gifter sig i mindre grad end indvandrerne, og at det blandt danskere er udbredt at være samboende uden at være gift.

Efterkommerne har i væsentligt lavere omfang indgået ægteskab og fået børn end både indvandrerne og danskerne, hvilket hænger sammen med deres lave gennemsnitsalder.

59 pct. af iranerne har – eller har haft – en partner eller kæreste med samme nationalitet som deres egen, mens det samme gør sig gældende for 85 pct. af per-

sonerne fra Vestbalkan og omkring 75 pct. blandt de øvrige indvandrergrupper. Efterkommerne fra Tyrkiet og Pakistan har eller havde i omtrent samme grad som de tyrkiske og pakistanske indvandrere en partner eller kæreste med samme nationalitet som deres egen.

4.4 Religion

Islam er den markant største trosretning blandt hovedparten af indvandrergrupperne. Blandt indvandrere fra Pakistan, Tyrkiet, Irak og Vestbalkan er andelen af muslimer henholdsvis 99 pct., 97 pct., 82 pct. og 69 pct. Blandt iranerne er 55 pct. muslimer, mens 36 pct. har oplyst, at de er ateister eller ikke er religiøse. Det er kun blandt indvandrere fra Vietnam, at hovedparten af interviewpersonerne ikke er muslimer, idet 43 pct. af vietnameserne er buddhister, og 40 pct. er kristne.

4.5 Tilknytningen til Danmark og oprindelseslandet

Indvandrere og efterkommere adskiller sig fra de fleste danskere ved, at de hele livet igennem skal forholde sig til mindst to forskellige kulturer og sprog.

Indvandrerne og efterkommerne er i undersøgelsen blevet bedt om at tage stilling til, i hvor høj grad de føler sig knyttet til henholdsvis Danmark og deres oprindelsesland. For efterkommernes vedkommende er der spurgt til tilknytningen til deres forældres oprindelsesland.

De tyrkiske indvandrere føler den største tilknytning til deres oprindelsesland blandt de adspurgte indvandrere, idet 77 pct. af tyrkerne føler en meget stærk eller ret stærk tilknytning til Tyrkiet. Derimod føler kun 51 pct. af de iranske indvandrere sig meget stærkt eller ret stærkt knyttet til Iran.

Hvad angår tilknytningen til Danmark føler indvandrere fra Vestbalkan den højeste grad af tilknytning til Danmark blandt indvandrergrupperne, mens de vietnamesiske indvandrere føler sig mindst knyttet til Danmark. Blandt indvandrerne fra Vestbalkan svarer 87 pct. således, at de føler en meget stærk eller ret stærk tilknytning til Danmark, mens andelen blandt vietnameserne er 69 pct. Blandt

alle indvandrergrupperne er tilknytningen til Danmark generelt større end tilknytningen til oprindelseslandet.

Efterkommerne fra Tyrkiet og Pakistan føler en lavere grad af tilknytning til henholdsvis Tyrkiet og Pakistan og en højere grad af tilknytning til Danmark end de tyrkiske og pakistanske indvandrere. Hvad angår tilknytningen til Danmark, svarer 81 pct. og 86 pct. af henholdsvis de tyrkiske og pakistanske efterkommere, at de føler en meget stærk eller ret stærk tilknytning til Danmark, mens andelen blandt både de tyrkiske og pakistanske indvandrere er 79 pct. Ses alene på andelen, der har svaret "en meget stærk tilknytning", føler 43 pct. og 47 pct. af henholdsvis de tyrkiske og pakistanske efterkommere en meget stærk tilknytning til Danmark, mens andelen blandt de tyrkiske og pakistanske indvandrere er henholdsvis 30 pct. og 34 pct.

Andelen, der primært taler oprindessproget i hjemmet, er meget varierende indvandrergrupperne imellem. Andelen er højest blandt irakerne, hvor 69 pct. har oplyst, at de primært taler oprindessproget i hjemmet. Den laveste andel ses blandt pakistanerne, idet 39 pct. af de pakistanske indvandrere har svaret, at de primært taler oprindessproget i hjemmet. Efterkommerne taler i højere grad end indvandrerne dansk i hjemmet, idet andelen af tyrkiske og pakistanske efterkommere, der oplyser, at de primært taler oprindessproget i hjemmet, er på henholdsvis 35 pct. og 14 pct.

Parforhold på tværs af etniske grupper giver i høj grad anledning til, at der tales dansk i hjemmet. Blandt indvandrere og efterkommere, der lever i et parforhold med en dansker og ikke har børn, taler kun 17 pct. primært sproget fra oprindelseslandet i hjemmet, mens andelen er 46 pct. blandt personer, der lever i parforhold med en person fra samme etniske gruppe og ikke har børn. Desuden er der en tæt sammenhæng mellem, hvilket sprog der tales i hjemmet, og i hvor høj grad interviewpersonen føler sig knyttet til Danmark. Personer, der primært taler dansk eller både taler dansk og oprindessproget i hjemmet, giver udtryk for at være stærkere knyttet til Danmark end personer, der primært taler oprindessproget i hjemmet.

Interviewpersonerne er i undersøgelsen desuden blevet bedt om at tage stilling til, om de ønsker at blive boende i Danmark resten af deres liv. Andelen af indvandrere og efterkommere, der svarer, at de ikke ønsker at blive boende i Danmark, varierer mellem 15 pct. og 23 pct. Andelen er størst blandt de tyrkiske og irakiske indvandrere, mens den mindste andel ses blandt pakistanske indvandrere og efterkommere. 9 pct. af danskerne oplyser, at de ikke vil blive boende i Danmark resten af deres liv.

På spørgsmålet om, hvorvidt interviewpersonerne sender penge hjem til pårørende i oprindelseslandet, giver de forskellige landegrupper udtryk for forskellig adfærd. Indvandrerne fra Vestbalkan er den indvandrergruppe, hvor andelen, der ofte sender penge hjem, er størst. 32 pct. svarer således, at de sender penge hjem enkelte eller flere gange om året. Til sammenligning sender kun 10 pct. af iranerne lige så hyppigt penge hjem.

Andelen af tyrkiske efterkommere, der sender penge hjem enkelte eller flere gange om året, er omtrent den samme som blandt de tyrkiske indvandrere, mens andelen af pakistanske efterkommere, der lige så ofte sender penge hjem, er væsentlig lavere end blandt de pakistanske indvandrere.

5. Udlændinge og danskere

I dette kapitel gennemgås de overordnede forskelle og ligheder i tilslutningen til grundlæggende værdier og normer mellem indvandrere, efterkommere og danskere. Fokus i dette kapitel vil primært være rettet mod de værdier og normer, som vurderes at have særlig betydning for integrationen. Det drejer sig om tilslutningen til demokratiet og borgernes frihedsrettigheder, såsom ytrings-, forsamlings- og religionsfrihed. Desuden drejer det sig om ligestilling mellem kønnene og medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om eget liv.

Som det fremgår af kapitel 3, er gruppen af indvandrere og efterkommere i denne værdiundersøgelse sammensat forskelligt, idet gruppen af indvandrere omfatter indvandrere fra Tyrkiet, Pakistan, Vestbalkan, Irak, Iran og Vietnam, mens gruppen af efterkommere alene omfatter personer med oprindelse i Tyrkiet og Pakistan. Dette betyder, at man skal være varsom med at drage håndfaste konklusioner om efterkommernes udvikling i forhold til indvandrerne på baggrund af dette kapitel, da efterkommerne fra Tyrkiet og Pakistan ikke alene sammenholdes med gruppen af indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan, men sammenholdes med indvandrere fra alle undersøgelsens seks lande.

På trods af disse begrænsninger og på trods af, at der er store værdiforskelle indvandrerne og efterkommerne imellem, hvilket vil blive belyst i kapitel 6, har vi i dette kapitel valgt at se på den samlede gruppe af henholdsvis indvandrere og efterkommere, idet vi ønsker at belyse de overordnede værdiforskelle mellem udlændinge og danskere. En sammenligning mellem indvandrere og efterkommerne med oprindelse i henholdsvis Tyrkiet og Pakistan vil blive foretaget i næste kapitel.

I hele dette kapitel, hvor henholdsvis indvandrerne og efterkommerne behandles samlet set, er data blevet vægtet, så antallet af indvandrere fra hver af undersøgelsens seks indvandrerlande svarer til deres andel af befolkningen i Danmark

fra de samme seks lande. Tilsvarende er der foretaget en vægtning af data for efterkommerne.¹

5.1 Demokrati og borgernes frihedsrettigheder

For at belyse tilslutningen til folkestyret er der i interviewundersøgelsen medtaget fire spørgsmål, der har til formål at belyse tilslutningen til forskellige styreformer, herunder en demokratisk styreform, som vi har i Danmark. I interviewundersøgelsen er interviewpersonerne blevet bedt om at tage stilling til, om det er godt eller dårligt:

1. at landet har en stærk leder, der ikke behøver bekymre sig om folketing og valg
2. at eksperter, og ikke regeringen, træffer beslutninger efter, hvad de mener, er bedst for landet
3. at militæret styrer landet
4. at man har et demokratisk politisk system

Tabel 5.1 viser, hvordan indvandrere, efterkommere og danskere har besvaret disse fire spørgsmål.

¹ På grund af vægtningen kan der forekomme marginale forskelle i tallene for danskere mellem dette kapitel og de resterende kapitler, hvor data ikke er vægtet.

Tabel 5.1: Tilslutningen til forskellige styreformer, herunder et demokratisk politisk system

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Det er dårligt, at landet har en stærk leder, der ikke behøver bekymre sig om folketing og valg	78 %	76 %	76 %
Det er dårligt, at eksperter træffer beslutninger	46 %	54 %	63 %
Det er dårligt, at militæret styrer landet	91 %	91 %	98 %
Det er godt at have et demokratisk politisk system	97 %	94 %	99 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A2-A5.

Note: I de tre første spørgsmål er andelen af interviewpersoner, der har svaret "meget dårligt" og "temmelig dårligt" lagt sammen, og i det fjerde spørgsmål er andelen af interviewpersoner, der har svaret "meget godt" og "temmelig godt", lagt sammen. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Tabellen viser, at danskere i lidt højere grad end indvandrere og efterkommere bakker op om en demokratisk styreform, idet 99 pct. af danskerne mener, at det er godt at have et demokratisk politisk system, mens andelen blandt indvandrere og efterkommere er henholdsvis 97 pct. og 94 pct.

Blandt indvandrerne og efterkommerne er der til gengæld større opbakning til ytrings- og forsamlingsfriheden end blandt danskerne, hvilket fremgår af tabel 5.2.

Tabel 5.2: "Hvor enig eller uenig er du i, at alle grupper - også grupper med yderligtgående holdninger - bør have ret til at holde møder og tale deres sag?"

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Helt enig	57 %	59 %	39 %
Delvist enig	23 %	25 %	38 %
Hverken enig eller uenig	6 %	10 %	8 %
Delvist uenig	7 %	3 %	9 %
Helt uenig	8 %	3 %	7 %
I alt	100 %	100 %	100 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A8.

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

På spørgsmålet om, hvorvidt alle grupper, herunder også grupper med yderligtgående holdninger, bør have ret til at holde møder og tale deres sag, svarer henholdsvis 57 pct. og 59 pct. af indvandrerne og efterkommerne, at de er helt enige i dette, mens den tilsvarende andel blandt danskerne er 39 pct.

Denne forskel kan være et udslag af flere forskellige ting. For det første kan det tænkes, at mange indvandrere og efterkommere værner om deres egen ytrings- og forsamlingsfrihed i Danmark, da de opfatter sig selv som del af et mindretal i Danmark og til tider kan have følt sig begrænset i deres egne rettigheder. Danskerne kan derimod tænkes ikke i samme grad at forbinde ytrings- og forsamlingsfrihed med deres egen situation, da de tager disse rettigheder for givet. For det andet kan det tænkes, at indvandrerne sætter stor pris på ytrings- og forsamlingsfrihed, da de ikke i samme grad har været vant til disse rettigheder i deres hjemlande.² For det tredje kan der være forskel på, hvad indvandrere, efterkommere og danskere tænker på som yderligtgående grupper, og hvordan spørgsmålet i øvrigt fortolkes.

Det skal i den forbindelse nævnes, at flere andre undersøgelser peger på, at indvandrere og efterkommere kun i begrænset omfang bakker op om ytringsfrihe-

² Det kan tænkes, at efterkommernes holdning til ytringsfriheden i høj grad er præget af deres opvækst i et indvandrerhjem og dermed er præget af deres forældres oplevelser.

den, hvis der konkret spørges til, om ytringsfriheden bør stå højere end hensynet til religiøst funderede regler og traditioner. Catinét Research har i en interviewundersøgelse fra 1. halvår 2006, der er gennemført blandt ca. 1.000 indvandrere og efterkommere fra udvalgte ikke-vestlige lande, spurgt til, om man må acceptere Jyllands-Postens Muhammed-tegninger i ytringsfrihedens navn. Hertil svarer 73 pct., at dette ikke kan accepteres.³ Desuden fremgår det af en meningsmåling, som Rambøll Management har foretaget for Jyllands-Posten blandt muslimer i Danmark, at kun 10 pct. af muslimerne mener, at ytringsfriheden bør stå højere end religiøse hensyn, og 34 pct. mener, at det kommer an på situationen. Blandt danskere er de tilsvarende andele 46 pct. og 42 pct.⁴

Selvom gruppen af interviewpersoner adskiller sig en del fra hinanden i Tænk-tankens og i ovennævnte undersøgelser, indikerer undersøgelsesernes forskellige resultater, at holdningen til ytringsfriheden afhænger af, hvordan spørgsmålet er formuleret. Tænk tankens undersøgelse søger at belyse en overordnet holdning til ytringsfriheden, mens de øvrige undersøgelser søger at belyse ytringsfrihedens grænser i forhold til konkrete situationer. Resultaterne i Tænk tankens undersøgelse viser således en overordnet grundholdning til ytringsfriheden, hvor interviewpersonens tanker bevidst ikke henledes på konkrete begivenheder, som kan influere på interviewresultatet.

Indvandrere og efterkommere adskiller sig også fra danskere, når det drejer sig om holdningen til at udøve religiøse ritualer og bære religiøse symboler. I Danmark har vi religionsfrihed, idet alle borgere ifølge Grundloven "har ret til at forene sig i samfund for at dyrke Gud på den måde, der stemmer med deres overbevisning, dog at intet læres eller foretages, som strider mod sædeligheden eller den offentlige orden".⁵

³ Undersøgelsen baserer sig på interview med indvandrere og efterkommere, som er fyldt 15 år, og som har oprindelse i Libanon/Palæstina (inkl. statsløse), Tyrkiet, Pakistan, Det tidl. Jugoslavien, Somalia, Iran eller Irak. Catinét A/S "IntegrationsStatus 1. halvår 2006", 2006.

⁴ Jyllands-Posten, artikel af Orla Borg og Henrik Vinther Olesen, "Måling: Ringe opbakning til ytringsfriheden", 21. maj 2006.

⁵ Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1953 § 67.

Der har i offentligheden været betydelige diskussioner om muslimernes udøvelse af deres religiøse skikke i forbindelse med bøn, spisevaner, påklædning mv. Det er ikke ualmindeligt at høre danskere tage afstand fra denne religionsudøvelse – en distance som tabel 5.3 også demonstrerer. Tabellen viser, at danskerne er mindst tolerante i forhold til religionsudøvelse, idet kun 40 pct. er helt enige i, at alle mennesker i Danmark skal have mulighed for frit at udøve deres religiøse ritualer og bære religiøse symboler, mens henholdsvis 76 pct. og 86 pct. af indvandrerne og efterkommerne er helt enige i dette.

Tabel 5.3: "Hvor enig eller uenig er du i det følgende udsagn: Det er vigtigt, at alle mennesker i Danmark har mulighed for frit at udøve deres religiøse ritualer og bære religiøse symboler?"

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Helt enig	76 %	86 %	40 %
Delvist enig	12 %	9 %	30 %
Hverken enig eller uenig	5 %	2 %	10 %
Delvist uenig	3 %	1 %	11 %
Helt uenig	4 %	2 %	8 %
I alt	100 %	100 %	100 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A56.

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Indvandrerne og efterkommernes religiøse tolerance kan skyldes, at de oplever, at deres muligheder for at udøve deres religiøse ritualer eller bære religiøse symboler er mere begrænsede end danskernes, hvorfor de prioriterer dette hensyn højt. Analyserne viser, at dette problem synes størst for muslimerne. Omvendt kan danskernes lavere religiøse tolerance skyldes, at det danske samfund er indrettet efter kristne traditioner, som de fleste danskere følger. Desuden udøver de færreste danskere deres religion i hverdagen.⁶ Derfor oplever mange danskere ikke de problemer, der kan være forbundet med at udøve sin religion.

⁶ Dette fremgår af kapitel 10 om religion.

Samlet set viser tabel 5.1, 5.2 og 5.3, at der kun er mindre forskelle på graden af tilslutning til en demokratisk styreform og til forsamlings-, ytrings- og religionsfrihed mellem indvanderne og efterkommerne, men at indvandernes og efterkommernes holdninger adskiller sig en del fra danskernes. Danskere tilslutter sig i lidt højere grad end indvandrere og efterkommere et demokratisk politisk system, men til gengæld bakker indvanderne og efterkommerne i betydelig større grad op om grundlovens frihedsrettigheder.

I interviewundersøgelsen er medtaget en række spørgsmål, der har til formål at belyse holdningen til overholdelse af en række øvrige love, såsom holdningen til at snyde det offentlige ved at undlade at købe billet til offentlig transport, ved at modtage sociale ydelser, man ikke har krav på, eller ved sort arbejde.

Tabel 5.4: Overholdelse af udvalgte dele af dansk lovgivning			
	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
At undlade at købe billet til offentlig transport er ikke i orden	91 %	81 %	92 %
At modtage sociale ydelser, man ikke har krav på, er ikke i orden	95 %	89 %	98 %
Sort arbejde er ikke i orden	82 %	73 %	54 %
<i>Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A15, A16 og A21.</i>			
Note: Interviewpersonerne har besvaret spørgsmålene ud fra en tipunktsskala, hvor 1 betyder slet ikke i orden, og 10 betyder helt i orden. I tabellen er besvarelsesraterne 1-4 lagt sammen. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.			

Tabel 5.4 viser, at indvandrerne og danskerne i lidt mindre grad end efterkommerne finder det i orden at undlade at købe billet til offentlig transport og uretmæssigt at modtage sociale ydelser.

Hvad angår holdningen til sort arbejde, er der meget store forskelle mellem grupperne, idet 82 pct. af indvandrerne synes, at sort arbejde ikke er i orden, mens det kun er lidt over halvdelen af danskerne, der har samme holdning. Efterkommerne mener i mindre grad end indvandrerne, men i højere grad end danskerne, at sort arbejde ikke er i orden.

I et demokrati er det vigtigt, at landets borgere interesserer sig for politik og bl.a. stemmer ved valg, da borgernes aktive deltagelse er udtryk for en velfungerende demokratisk politisk kultur. Ved at engagere sig i samfundets politiske liv kan udlændinge opnå indflydelse på rammerne om deres eget liv og på samfundsudviklingen generelt, hvilket er til gavn for deres integration.

Danmark har generelt en høj stemmeprocent ved valgene, hvilket tyder på, at mange borgere i et vist omfang interesserer sig for politik, og at de ønsker at gøre brug af deres grundlovsbestemte valgret. Indvandrere og efterkommere gør i mindre grad brug af deres valgret end danskere, idet henholdsvis 84 pct. og 83 pct. af indvandrerne og efterkommerne oplyser, at de én eller flere gange har stemt ved et valg i Danmark, mens 98 pct. af danskerne har stemt ved et valg.⁷ De statistiske analyser viser, at der er en positiv sammenhæng mellem en høj valgdeltagelse, og i hvor høj grad interviewpersonen bakker op om demokratiet.

Indvandrere og efterkommere interesserer sig i lidt mindre omfang for politik end danskere. Tre fjerdedele af danskerne giver udtryk for, at de er meget eller noget interesseret i politik, mens det tilsvarende gør sig gældende for lidt under halvdelen af indvandrerne og omkring seks ud af ti efterkommere.

Indvandrerne følger desuden lidt mindre med i den danske nyhedsstrøm end danskerne, da de knap så ofte læser danske aviser, ser nyheder på danske tv-kanaler eller bruger internettet til at få nyheder om Danmark. Det er dog bemærkelsesværdigt, at hele 85 pct. af indvandrerne ser danske nyheder på tv hver dag eller flere gange om ugen, hvilket afspejler en relativ stor interesse for at følge med i den danske nyhedsdækning. Efterkommerne tilegner sig i lidt højere grad end danskerne nyheder via danske aviser, mens de til gengæld i mindre udstrækning end danskerne gør brug af internettet og tv til at få nyheder om Danmark.

⁷ Indvandrere, efterkommere og danskere, som har svaret, at de ikke har haft stemmeret, er ikke medtaget i denne beregning. Det skal bemærkes, at mange indvandrere og efterkommere har haft valgret ved færre valg end danskerne, hvilket hænger sammen med indvandrernes begrænsede stemmeret og korte opholdstid i Danmark samt efterkommernes lave gennemsnitsalder. Dette kan tænkes at have en betydning for, hvor mange gange de har stemt ved et valg.

5.2 Lige rettigheder mellem kvinder og mænd

I interviewundersøgelsen er medtaget en række spørgsmål, der på forskellig vis belyser interviewpersonens holdninger til ligestilling mellem mænd og kvinder på arbejdsmarkedet og i hjemmet.

Generelt tilslutter indvandrere og efterkommere sig i mindre omfang end danskere ligestilling mellem kønnene. Efterkommere går i højere grad end indvandrerne, men i mindre grad end danskerne, ind for kønnenes ligestilling. På ligestillingsområdet er der således store værdiforskelle mellem indvandrere, efterkommere og danskere.

Dette viser sig bl.a. ved, at indvandrere og efterkommere i højere grad end danskere mener, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er arbejde til alle. Det fremgår således af tabel 5.5, at 32 pct. af indvandrerne og 17 pct. af efterkommerne er helt eller delvist enige i, at mænd har mere ret til at arbejde end kvinder i en sådan arbejdsmarkedssituation, mens andelen blandt danskere kun er 2 pct.

Tabel 5.5: "Hvor enig eller uenig er du i det følgende udsagn: Hvis der ikke er job til alle, har mænd mere ret til arbejde end kvinder?"

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Helt enig	20 %	9 %	1 %
Delvist enig	12 %	8 %	1 %
Hverken enig eller uenig	5 %	7 %	3 %
Delvist uenig	6 %	5 %	2 %
Helt uenig	57 %	71 %	94 %
I alt	100 %	100 %	100 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A54.

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Denne forskel i besvarelsen af spørgsmålet tyder på, at der blandt danskere er langt mindre accept af forskelsbehandling på grund af køn end blandt indvandrere og efterkommere.

I Danmark er det almindeligt, at både manden og kvinden i et ægteskab eller parforhold er ude på arbejdsmarkedet. Dette betyder, at børn, før de begynder i grundskolen, går nogle år i dagpasning, mens både barnets mor og far arbejder.⁸

Tabel 5.6 viser, at danskere, indvandrere og efterkommere har meget forskellige holdninger til, om det skader et førskolebarn, hvis moderen arbejder. Svaret på dette spørgsmål viser ikke direkte holdningen til ligestilling mellem mænd og kvinder, men har en betydning for ligestillingen, da det har en indflydelse på kvindernes tilknytning til arbejdsmarkedet.

Tabel 5.6: "Hvor enig eller uenig er du i det følgende udsagn om mænd og kvinders familieroller: Det skader et førskolebarn, hvis moderen arbejder?"

	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Helt enig	24 %	18 %	3 %
Delvist enig	21 %	16 %	6 %
Hverken enig eller uenig	9 %	13 %	9 %
Delvist uenig	12 %	12 %	17 %
Helt uenig	34 %	41 %	65 %
I alt	100 %	100 %	100 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A48.

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Det fremgår af tabellen, at knap halvdelen af indvandrerne og omkring hver tredje efterkommer er helt eller delvist enig i, at det skader et førskolebarn, hvis moderen arbejder, mens dette kun er tilfældet for knap én ud af ti danskere.

Denne holdning hos indvandrerne og efterkommerne kan være en væsentlig barriere for vellykket integration, idet kvinderne bliver fastholdt i hjemmet og fratages muligheden for enten gennem uddannelse eller arbejde at udvide deres be-

⁸ Tænk tanken har i rapporten "Udviklingen i udlændinges integration i det danske samfund" fra 2006 belyst, i hvor høj grad indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande samt danskere gør brug af dagpasning til deres børn. Blandt børn fra ikke-vestlige lande i alderen 0-6 år var 64 pct. i dagpasning i 2003, mens andelen var 80 pct. blandt danske børn.

røringsflader med det danske samfund. Desuden kan en fastholdelse af kvinderne i hjemmet være med til at forhindre, at deres børn kommer i kontakt med danske børn og får kendskab til dansk kultur og lærer det danske sprog gennem dagpasning uden for hjemmet.

I interviewundersøgelsen er interviewpersonerne desuden blevet bedt om at tage stilling til i hvor høj grad, de finder det i orden, at deres partner har et arbejde, der kræver, at vedkommende jævnligt arbejder over eller arbejder i weekenden eller kræver overnatning uden for hjemmet.

Det fremgår af tabel 5.7, at indvandrere og efterkommere har en større modvilje end danskere mod at lade partneren arbejde over eller overnatte uden for hjemmet.

Tabel 5.7: "I hvor høj grad ville du finde det i orden, hvis din partner havde et arbejde, der jævnligt krævede ..."

	overarbejde og/eller arbejde i weekenden		overnatning uden for hjemmet	
	Finder det ikke i orden	Finder det i orden	Finder det ikke i orden	Finder det i orden
Indvandrere	37 %	44 %	45 %	37 %
Efterkommere	34 %	44 %	46 %	36 %
Danskere	8 %	77 %	16 %	65 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A26 og A27.

Note: Interviewpersonerne har besvaret spørgsmålene ud fra en tipunktskala, hvor 1 betyder slet ikke i orden, og 10 betyder helt i orden. I tabellen omfatter kategorien "finder det ikke i orden" svarene 1-4, mens kategorien "finder det i orden" omfatter svarene 7-10. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Modviljen mod, at ens partner arbejder over eller overnatter uden for hjemmet, er nogenlunde lige stor blandt mandlige og kvindelige indvandrere og efterkommere. Det er dermed tvivlsomt, om de store forskelle i besvarelsesne mellem udlændinge og danskere er et udtryk for udlændinges ringe opbakning til ligestilling, eller om de i stedet er et udtryk for, at udlændinge i højere grad end danskere prioriterer at være hjemme ved familien.

Holdningen til disse spørgsmål har dog direkte betydning for, om kvindelige indvandrere og efterkommere kommer ud på arbejdsmarkedet og dermed bliver integreret i det danske samfund. Dette skyldes, at det i mange tilfælde er vigtigt at være fleksibel med hensyn til arbejdstider for at kunne bestride et job i Danmark. Indvandrernes og efterkommernes modvilje mod overarbejde og overnatning uden for hjemmet kan dermed være med til at forringe deres chancer for at indgå på lige fod med danskere på arbejdsmarkedet.

Accepten af at have en kvindelig chef kan ligeledes belyse interviewpersonens holdning til ligestilling mellem mænd og kvinder. De danskere, der har deltaget i interviewundersøgelsen, giver i højere grad end indvandrerne og efterkommerne udtryk for, at de vil være tilfredse med at få en kvindelig chef. 77 pct. af danskerne har oplyst, at de enten vil være tilfredse eller meget tilfredse med dette, hvorimod andelen er 51 pct. og 60 pct. for henholdsvis indvandrere og efterkommere. Det er dog så godt som ingen af svarpersonerne, uanset herkomst, der vil være meget utilfredse med at få en kvindelig chef.

5.3 Forældres medbestemmelse på unges valg af partner og uddannelse

Valg af partner og valg af uddannelse hører til blandt de store beslutninger i livet. I Danmark er det almindeligt, at de unge i meget høj grad selv træffer beslutningen i forhold til disse spørgsmål. Unge i Danmark har således en høj grad af medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om deres eget liv.

Interviewundersøgelsen viser, at en lidt større andel af danskerne end de interviewede indvandrere og efterkommere mener, at de unge selv skal bestemme, hvilken uddannelse de vil vælge, jf. tabel 5.8. Der er kun relativt få personer blandt alle tre grupper, der mener, at forældrene i høj grad bør bestemme, hvad de unge skal uddanne sig til.

Tabel 5.8: Andelen, der mener, at henholdsvis den unge selv skal bestemme, både den unge og forældrene skal bestemme, og forældrene skal bestemme, hvilken uddannelse den unge skal vælge

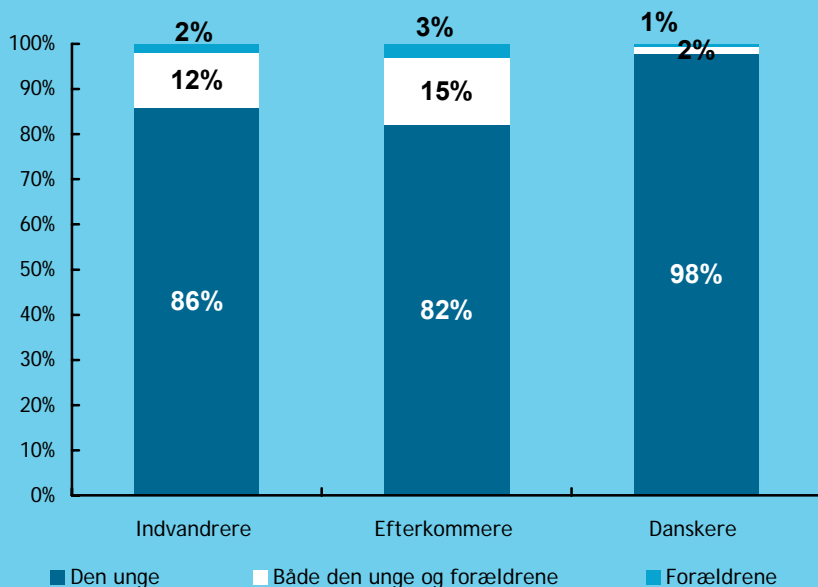
	Indvandrere	Efterkommere	Danskere
Den unge bestemmer	78 %	83 %	90 %
Både den unge og forældrene bestemmer	17 %	15 %	9 %
Forældrene bestemmer	4 %	2 %	1 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A38.

Note: Interviewpersonerne har besvaret spørgsmålet om, hvor stor indflydelse henholdsvis den unge og forældrene skal have på valget af uddannelse, ud fra en tipunktsskala, hvor 1 betyder, at den unge selv skal bestemme sin uddannelse, og 10 betyder, at forældrene skal bestemme den unges uddannelse. I tabellen omfatter kategorien "den unge bestemmer" svarene 1-4, kategorien "både den unge og forældrene bestemmer" omfatter svarene 5-6, mens kategorien "forældrene bestemmer" omfatter svarene 7-10. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Danskere mener ligeledes, at det i høj grad er op til den enkelte unge selv at vælge ægtefælle, mens indvandrere og efterkommere i højere grad mener, at forældrene i større eller mindre omfang skal have indflydelse på den unges valg af ægtefælle, jf. figur 5.1.

Figur 5.1: Andelen, der mener, at henholdsvis den unge selv skal bestemme, både den unge og forældrene skal bestemme, og forældrene skal bestemme, hvem den unge skal giftes med

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A39.

Note: Interviewpersonerne har besvaret spørgsmålet om, hvor stor indflydelse henholdsvis den unge og forældrene skal have på valget af ægtefælle, ud fra en tipunktsskala, hvor 1 betyder, at den unge selv skal vælge ægtefælle, og 10 betyder, at forældrene skal vælge den unges ægtefælle. I figuren omfatter kategorien "den unge" svarene 1-4, kategorien "både den unge og forældrene" omfatter svarene 5-6, mens kategorien "forældrene" omfatter svarene 7-10. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af figurens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Figur 5.1 viser, at 98 pct. af danskerne mener, at de unge selv skal bestemme, hvem de vil giftes med, mens henholdsvis 86 pct. af indvandrerne og 82 pct. af efterkommerne svarer, at de unge selv skal træffe valget. Det er tankevækkende, at efterkommerne i mindre omfang end danskerne synes, at den unge selv bør vælge sin ægtefælle, når det tages i betragtning, at efterkommerne er født og opvokset i Danmark.

Tabel 5.9 viser i hvor høj grad indvandrere, efterkommere og danskere vil tillade, at deres børn bliver gift med henholdsvis en dansker eller med en person med en anden etnisk baggrund end dansk.

Tabel 5.9: "Uanset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn, at ..."				
	Ja, altid	Ja, i langt de fleste tilfælde	Nej, som regel ikke	Nej, aldrig
blive gift med en dansker:				
Indvandrere	51 %	18 %	14 %	18 %
Efterkommere	33 %	20 %	21 %	26 %
blive gift med en person med anden etnisk baggrund end dansk¹:				
Indvandrere	50 %	22 %	15 %	13 %
Efterkommere	42 %	28 %	16 %	15 %
Danskere	59 %	24 %	9 %	7 %
<i>Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A36-A37.</i>				
¹ Denne kategori omfatter både personer med interviewpersonens egen oprindelse og personer med en anden oprindelse end interviewpersonens, som dog ikke er dansk.				
Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.				

Hvad angår holdningen til ægteskab med en dansker, svarer 18 pct. af indvandrerne og 26 pct. af efterkommerne, at de aldrig vil tillade, at deres børn bliver gift med en dansker. Danskerne vil i højere grad tillade, at deres børn gifter sig med en person med en anden etnisk baggrund end dansk, end indvandrerne og efterkommerne vil tillade, at deres børn gifter sig med en dansker.⁹

Hvad angår holdningen til, at de unge har en kæreste, viser tabel 5.10, at efterkommerne er den gruppe, der er mest imod, at deres børn har en kæreste. Dette gælder uanset, om kæresten er dansk eller har samme oprindelse som efterkommeren selv. Danskere vil stort set altid tillade deres børn at have en dansk

⁹ Denne sammenligning skal dog foretages med forsigtighed, da antallet af oprindelseslande i kategorien "anden etnisk baggrund end dansk" er bredere end kategorien "danskere", hvor kun et land indgår.

kæreste og i langt de fleste tilfælde også en kæreste med anden etnisk baggrund.¹⁰

Tabel 5.10: "Uanset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn, at ..."

	Ja, altid	Ja, i langt de fleste tilfælde	Nej, som regel ikke	Nej, aldrig
have en dansk kæreste:				
Indvandrere	49 %	16 %	14 %	22 %
Efterkommere	32 %	15 %	22 %	30 %
Danskere	94 %	6 %	0 %	0 %
have en kæreste med anden etnisk baggrund end dansk:				
Danskere	61 %	25 %	9 %	5 %
have en kæreste med egen etniske baggrund:				
Indvandrere	58 %	18 %	9 %	16 %
Efterkommere	39 %	25 %	18 %	19 %
<i>Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A33-A35.</i>				
<i>Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.</i>				

Tabel 5.9 og 5.10 viser samlet set, at efterkommerne er relativt forbeholdne over for at lade deres børn blive gift med en dansker, og at efterkommerne er meget imod, at deres børn har en kæreste. Tabellerne viser dermed, i lighed med figur 5.1, at efterkommerne i høj grad - og i langt højere grad end danskerne - vil have indflydelse på deres børns valg af partner og ægtefælle.

Dette betyder, at integrationsprocessen må forventes at gå relativt langsomt for efterkommerne og deres børn, idet en høj grad af forældreindflydelse ved unges valg af ægtefælle kan resultere i, at nogle forældre presser deres børn til at indgå ægteskab med en person fra deres egen kulturkreds og dermed fastholder familierne i oprindelseslandets kultur.

¹⁰ Det skal bemærkes, at spørgsmålene om børns ægtefælle og kærester kan forventes at være mere hypotetiske for efterkommerne end danskerne, da efterkommerne, som nævnt i kapitel 4, i væsentligt lavere omfang end danskerne har fået børn.

6. Udlændinge fra forskellige lande

I kapitel 5 blev de overordnede forskelle og ligheder i tilslutningen til grundlæggende værdier og normer mellem indvandrere, efterkommere og danskere beskrevet. I dette kapitel belyses værdier og normer hos indvandrere og efterkommere med oprindelse i forskellige lande, da der er store værdiforskelle indvandrerne og efterkommerne imellem. Alene forskelle i svarprocenten mellem de forskellige landegrupper samt forskelle i andelen af interviewpersoner, der har valgt at besvare spørgeskemaet på sproget fra oprindelseslandet, indikerer, at der er store forskelle landegrupperne imellem. Derfor indledes kapitlet med en gennemgang af disse.

I lighed med kapitel 5 vil fokus i dette kapitel primært være rettet mod de grundlæggende værdier og normer, som vurderes at have særlig betydning for integrationen. Det drejer sig om ligestilling mellem kønnene, medbestemmelse på grundlæggende beslutninger om eget liv og tilslutningen til demokratiet og borgernes frihedsrettigheder. Kapitlet vil dog også indeholde de enkelte landegrupperes besvarelser af en række spørgsmål af privat moralsk karakter såsom holdningen til homoseksualitet, abort og skilsmisse. Disse spørgsmål belyser, i hvor høj grad interviewpersonen viser tolerance over for andres værdier og normer.

6.1 Svarprocent og interviewsprog

Det fremgår af tabel 6.1, at der er store forskelle på, hvor stor en andel af personerne fra de enkelte landegrupper der har besvaret interviewundersøgelsens spørgeskema.

Tabel 6.1: Svarprocent samt andel, der har gennemført interviewet på oprindelsessproget

	Svarprocent	Andel, der har gennemført interviewet på oprindelsessproget
Indvandrere		
Tyrkiet	48 %	81 %
Vestbalkan	54 %	70 %
Irak	60 %	74 %
Iran	61 %	32 %
Pakistan	41 %	47 %
Vietnam	51 %	51 %
Efterkommere		
Tyrkiet	52 %	23 %
Pakistan	52 %	5 %
Danskere	67 %	100 %
Total	54 %	-

Kilde: Beregnede svarprocenter samt interviewundersøgelsens spørgsmål A111.

Note: Blandt iranerne har 32 pct. besvaret spørgeskemaet på oprindelsessproget, 1 pct. har besvaret spørgeskemaet på irakisk, mens den resterende andel har besvaret spørgeskemaet på dansk. For alle de øvrige landegrupper har andelen af personer, der ikke har besvaret spørgeskemaet på oprindelsessproget, besvaret det på dansk.

For de iranske indvandrere er svarprocenten 61 pct., hvilket er den højeste svarprocent blandt undersøgelsens indvandrer- og efterkommergrupper, mens pakistanske indvandrere har den laveste svarprocent på 41 pct.

Der er desuden store forskelle landegrupperne imellem på andelen af personer, der har valgt at gennemføre interviewet på sproget fra oprindelseslandet. Betragtes indvandrerne, har 81 pct. af de tyrkiske indvandrere valgt at besvare spørgeskemaet på sproget fra deres oprindelsesland, hvilket er den højeste andel, mens den laveste andel på 32 pct. ses blandt de iranske indvandrere. De tyrkiske og pakistanske efterkommere har ikke overraskende i langt højere grad end de tyrkiske og pakistanske indvandrere valgt at besvare spørgeskemaet på dansk. Det er dog næsten en fjerdedel af de tyrkiske efterkommere, der har valgt at besvare spørgeskemaet på oprindelsessproget.

6.2 Forskelle i værdier og normer blandt udlændinge fra forskellige lande

Tabel 6.2¹ giver et samlet overblik over de forskellige landegrupperes grad af tilslutning til udvalgte værdier og normer.

Overordnet viser tabellen, at der er store værdiforskelle indvandrergrupperne imellem, idet iranere i lighed med danskere i høj grad tilslutter sig de fleste af de grundlæggende værdier og normer i Danmark, mens indvandrerne fra Tyrkiet, Pakistan og Irak i langt mindre omfang tilslutter sig disse. Indvandrere betragtet under ét er således en meget uhomogen gruppe. Det er derfor vigtigt at skelne mellem indvandrere fra forskellige oprindelseslande, når der fokuseres på værdier og normer.

På ligestillingsområdet er der særlig markante forskelle mellem landegrupperne. Dette viser sig bl.a. ved, at 50 pct. af de tyrkiske indvandrere mener, at mænd har mere ret til et arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle, mens andelen blandt de iranske indvandrere er 16 pct. De tyrkiske indvandrere har således en holdning til dette spørgsmål, som ligger længst fra danskernes, da kun 2 pct. af danskerne er enige i dette udsagn. Samme tendens ses på spørgsmålet om, hvorvidt det skader et førskolebarn, at moderen arbejder.

De tyrkiske efterkommere har i langt mindre grad end de tyrkiske indvandrere forståelse for forskelsbehandling på grund af køn på arbejdsmarkedet. Således svarer 19 pct. af de tyrkiske efterkommere, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle, mens andelen, som nævnt, er 50 pct. blandt de tyrkiske indvandrere. Blandt pakistannerne er forskellen mellem indvandrere og efterkommere langt mindre.

På spørgsmålet om, hvorvidt den unge selv og ikke forældrene skal vælge den unges ægtefælle, har de iranske indvandrere ligeledes en holdning, der minder om danskernes, idet henholdsvis 93 pct. og 98 pct. af iranerne og danskerne har svaret, at den unge selv skal vælge ægtefælle. Den tilsvarende andel, der er enig i dette blandt de pakistanske indvandrere, er kun 56 pct.

¹ For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Tabel 6.2: Tilslutningen til udvalgte værdier og normer blandt indvandrere og efterkommere med oprindelse i forskellige lande samt danskere

	Indvandrere					Efterkommere		
	Tyrkiet	Vestbalkan	Irak	Iran	Pakistan	Vietnam	Tyrkiet	Pakistan
Demokrati og frihedsrettigheder								
Synes at et demokratisk politisk system er godt ¹	97 %	96 %	98 %	99 %	92 %	98 %	95 %	92 %
Enig i, at alle skal have ret til at forsamles og ytre sig ²	85 %	68 %	81 %	85 %	85 %	81 %	84 %	84 %
Enig i, at alle skal have mulighed for frit at udøve religiøse ritualer og bære religiøse symboler ²	92 %	81 %	97 %	84 %	97 %	72 %	96 %	94 %
Meget eller noget interesseret i politik	41 %	47 %	54 %	74 %	53 %	37 %	52 %	71 %
Ligestilling og medbestemmelse								
Mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle ³	50 %	19 %	37 %	16 %	19 %	28 %	19 %	13 %
Enig i, det skader et forskolebarn, hvis moderen arbejder ²	54 %	41 %	48 %	31 %	44 %	33 %	31 %	37 %
I orden, at partner arbejder over og i weekenden ⁴	26 %	45 %	51 %	56 %	53 %	55 %	38 %	56 %
I orden, at partner overnatter ude på grund af arbejde ⁴	19 %	41 %	40 %	53 %	50 %	56 %	28 %	53 %
De unge selv - og ikke forældrene - skal vælge uddannelse ⁵	80 %	72 %	85 %	80 %	75 %	86 %	84 %	80 %
De unge selv - og ikke forældrene - skal vælge ægtefælle ⁵	88 %	91 %	87 %	93 %	56 %	92 %	87 %	74 %
Moral								
Mener, at homoseksualitet er i orden ⁴	9 %	31 %	8 %	57 %	10 %	37 %	22 %	25 %
Mener, at abort er i orden ⁴	17 %	42 %	11 %	66 %	14 %	25 %	25 %	32 %
Mener, at skilsmisse er i orden ⁴	33 %	46 %	17 %	64 %	35 %	39 %	41 %	51 %
Mener, at sort arbejde ikke er i orden ⁶	87 %	71 %	92 %	76 %	90 %	75 %	71 %	74 %

¹ Godt omfatter interviewpersoner, der har svaret "temmelig godt" og "meget godt".

² Enig omfatter kategorierne "delvist enig" og "helt enig".

³ Spørgsmålet omfatter personer, der har svaret "delvist enig" og "helt enig" på udsagnet om, at hvis der ikke er job til alle, har mænd mere ret til arbejde end kvinder.

⁴ Spørgsmålet er stillet ud fra en tipunktskala, hvor 1 betyder, at handlingen slet ikke er i orden, og 10 betyder, handlingen er helt i orden. Andelen omfatter svarene 7-10.

⁵ Spørgsmålet er stillet ud fra en tipunktskala, hvor 1 betyder, at den unge skal bestemme, og 10 betyder, at forældrene skal bestemme. Andelen omfatter svarene 1-4.

⁶ Spørgsmålet er stillet ud fra en tipunktskala, hvor 1 betyder, at handlingen slet ikke er i orden, og 10 betyder, handlingen er helt i orden. Andelen omfatter svarene 1-4.

Sammenholdes besvarelsener af dette spørgsmål for indvandrere og efterkommere med oprindelse i Tyrkiet og Pakistan, viser det sig, at der blandt de tyrkiske indvandrere og efterkommere ikke er den store forskel på besvarelsener, idet knap ni ud af ti vil lade den unge selv vælge ægtefælle. Derimod ønsker de pakistanske efterkommere i langt højere grad end de pakistanske indvandrere, at de unge selv skal bestemme, hvem de vil giftes med. Således svarer 74 pct. af de pakistanske efterkommere, at den unge selv skal træffe valget, mens andelen, som nævnt, er 56 pct. blandt de pakistanske indvandrere.

Det er dog bemærkelsesværdigt, at andelen af de pakistanske efterkommere, der ønsker at lade den unge selv vælge sin ægtefælle, er lavere end den tilsvarende andel blandt alle de øvrige indvandrergupper og langt lavere end andelen af danskere.

Det fremgår ligeledes af rapporten "Pardannelse blandt etniske minoriteter i Danmark" af Garbi Schmidt og Vibeke Jakobsen, at det i høj grad er blandt pakistannerne, at forældreindflydelsen er stor. Deres rapport viser således, at kun 51 pct. af de interviewede unge i alderen 17-27 år med oprindelse i Pakistan siger, at de selv fandt deres ægtefælle, og 14 pct. giver udtryk for, at de slet ikke har været involveret i at finde deres ægtefælle.²

På spørgsmål, der vedrører privat moral, ses det samme mønster mellem indvandrergupperne som på de ovenfor nævnte spørgsmål. De iranske indvandrere mener i lidt mindre grad end danskerne, at homoseksualitet, abort og skilsmisse er i orden, mens de tyrkiske, pakistanske og irakiske indvandreres holdninger adskiller sig meget fra danskernes.³ Eksempelvis mener 64 pct. af de iranske indvan-

² Tallene skal dog tages med et vist forbehold, da undersøgelsen omfatter forholdsvis få svarpersoner. Garbi Schmidt og Vibeke Jakobsen, "Pardannelse blandt etniske minoriteter i Danmark", 2004.

³ På trods af at en lavere andel af udlændinge end danskere giver udtryk for, at abort er i orden, er andelen af unge udlændinge, der får foretaget en provokeret abort, imidlertid højere end andelen blandt danskere. Det fremgår således af en statistik fra Sundhedsstyrelsen fra januar 2007, at der i 2005 blev foretaget henholdsvis 18,4 og 19,3 provokerede aborter pr. 1.000 indvander- og efterkommerkvinder i alderen 15-49 år, mens der blandt danskere til sammenligning blev foretaget 10,9 aborter pr. 1.000 kvinder i alderen 15-49 år. Sundhedsstyrelsen, "Legalt provokerede aborter fordelt på etnicitet 2000-2005", 2007.

drere, at skilsmisse er i orden, mens andelen blandt de pakistanske, tyrkiske og irakiske indvandrere er henholdsvis 35 pct., 33 pct. og 17 pct. Blandt vietnameserne er der en klar tendens til, at katolikkerne er mere kritiske over for homoseksualitet end buddhisterne. Betragtes efterkommerne, finder henholdsvis 41 pct. og 51 pct. af de tyrkiske og pakistanske efterkommere skilsmisse i orden.

Hvad angår holdningen til sort arbejde, er der blandt alle indvandrer- og efterkommergrupperne en langt lavere andel af interviewpersonerne, der finder sort arbejde i orden, end blandt danskerne. Modstanden mod sort arbejde er størst blandt de irakiske, pakistanske og tyrkiske indvandrere, idet omkring ni ud af ti personer fra disse lande ikke finder sort arbejde i orden. Blandt danskerne er det kun lidt over halvdelen af interviewpersonerne, der ikke finder sort arbejde i orden.

På spørgsmålet om demokrati er der større overensstemmelse mellem de enkelte landegrupperes svar end på ovennævnte spørgsmål. Blandt alle indvandrer- og efterkommergrupperne bakker et stort flertal op om et demokratisk politisk system. Den laveste tilslutning ses blandt de pakistanske indvandrere og efterkommere.

Et klart flertal blandt alle landegrupper mener ligeledes, at alle – også grupper med yderligtgående holdninger – har ret til at forsamles og ytre sig. De forskellige indvandrer- og efterkommergrupper adskiller sig ikke meget fra hinanden i deres holdning til disse rettigheder bortset fra indvandrerne fra Vestbalkan, der har den laveste tilslutning til dette og dermed ligger tæt op ad danskernes holdning.

Hvad angår opbakningen til at udøve religiøse ritualer og bære religiøse symboler, viser tabellen, at det i høj grad er indvandrer- og efterkommergrupper, hvor en meget stor andel betegner sig selv som muslimer, der går ind for dette.⁴ Det drejer sig om tyrkiske og pakistanske indvandrere og efterkommere samt irakiske indvandrere. Som nævnt i kapitel 5 kan muslimernes holdning skyldes, at de ople-

⁴ Se kapitel 10 om religion for en oversigt over, hvordan interviewpersonerne fra de enkelte lande forholder sig på trosretning.

ver, at deres muligheder for at udøve deres religiøse ritualer eller bære religiøse symboler er begrænsede.

6.3 Landegruppernes placering i forhold til hinanden

Tabel 6.3 giver et overblik over, hvordan landegrupperne placerer sig i forhold til hinanden på alle de spørgsmål, der fremgik af tabel 6.2.

Tabellen er udarbejdet på baggrund af en beregning for hvert spørgsmål af dels gennemsnittet af alle landegrupperes besvarelser, dels gennemsnittet for hver enkelt landegruppe.⁵ Landegrupperne er således blevet indplaceret i skemaet efter, hvorvidt de ligger over eller under gennemsnittet. I skemaet er kun medtaget spørgsmål fra interviewundersøgelsen, hvor der er stor forskel på besvarelserne blandt landegrupperne.⁶

Oprindelseslandene er blevet placeret i rækkefølge i tabellen fra venstre mod højre, således at den landegruppe, der i størst omfang tilslutter sig det enkelte udsagn og dermed bakker op om værdier og normer, der kendetegner det danske og øvrige vestlige samfund, ligger længst til venstre i kategorien "mest enig". Den landegruppe, der derimod ligger længst til højre i kategorien "mindst enig", tilslutter sig i mindst omfang udsagnet og dermed værdier og normer i Danmark og andre vestlige lande. Fx viser tabellen, at irakerne er mindst enige i, at homoseksualitet er i orden, mens danskerne er mest enige i dette.

⁵ Tabel 6.3 er udarbejdet på baggrund af en beregning af gennemsnittet af alle svarkategorier for hvert spørgsmål, mens tallene i tabel 6.2 er beregnet på baggrund af en sammenlægning af enkelte svarkategorier. Der kan derfor være mindre forskelle i landenes placering i forhold til hinanden mellem tabel 6.2 og 6.3.

⁶ Spørgsmålet om, hvorvidt demokrati er en god styreform, er dog en undtagelse, idet udlændinge fra de forskellige landegrupper kun adskiller sig lidt fra hinanden i deres besvarelse af dette spørgsmål.

Tabel 6.3: Forskelle mellem landegrupperne i tilslutningen til udsagn om bl.a. demokrati, frihedsrettigheder, ligestilling og unges medbestemmelse på beslutningen om valg af ægtefælle

	Mest enig	Gennemsnit	Mindst enig
Demokrati og frihedsrettigheder			
Demokrati er en god styreform	Dk, Iran, Irak,	V, Ti, Te, Vb	Pi, Pe
Alle skal have ret til at forsamles og ytre sig	Pi, Ti, Iran, Te, Pe	Irak, V	Dk, Vb
Alle skal have ret til at udøve religiøse ritualer og bære religiøse symboler	Irak, Pi, Te, Ti, Pe	Iran	Vb, V, Dk
Interesseret i politik	Iran, Dk, Pe	Irak, Te, Pi	Vb, Ti, V
Ligestilling og medbestemmelse			
Mænd har ikke mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle	Dk, Pe, Iran, Vb	Te, Pi	V, Irak, Ti
Skader ikke et førskolebarn, hvis moderen arbejder	Dk, Iran, V, Te	Vb	Pe, Ti, Irak, Pi
I orden, at partner arbejder over og i weekenden	Dk, Pe, Iran, Pi, V, Irak		Vb, Te, Ti
I orden, at partner overnatter ude på grund af arbejde	Dk, Iran, Pe, Pi, V		Vb, Irak, Te, Ti
Unge og ikke forældre skal vælge uddannelse	Dk, Te, Irak, V	Pe, Ti, Pi	Iran, Vb
Unge og ikke forældre skal vælge ægtefælle	Dk, Iran, Vb, V, Irak	Te, Ti	Pe, Pi
Moral			
Homoseksualitet er i orden	Dk, Iran, V	Vb	Pe, Te, Pi, Ti, Irak
Abort er i orden	Dk, Iran, Vb		Pe, V, Te, Ti, Pi, Irak
Skilsmisse er i orden	Dk, Iran, Pe, Vb	Te	V, Ti, Pi, Irak
Sort arbejde er ikke i orden	Irak, Pi, Ti	Iran, V	Pe, Te, Vb, Dk

Note: I tabellen er anvendt følgende forkortelser for landegrupperne: Indvandrere med oprindelse i Tyrkiet = Ti, indvandrere med oprindelse i Vestbalkan = Vb, indvandrere med oprindelse i Iran = Iran, indvandrere med oprindelse i Irak = Irak, indvandrere med oprindelse i Pakistan = Pi, indvandrere med oprindelse i Vietnam = V, efterkommere med oprindelse i Tyrkiet = Te, efterkommere med oprindelse i Pakistan = Pe og danskere = Dk.

Som det fremgår af tabellen, er danskere enige i de fleste udsagn. Det vil sige, at de i høj grad tilslutter sig de væsentlige grundlæggende værdier og normer, som kendetegner det danske og øvrige vestlige samfund. Der er dog mindre opbakning til ytrings-, forsamlings- og religionsfrihed blandt danskere end blandt de fleste indvandrer- og efterkommergrupper, hvilket også fremgik af kapitel 5. Desuden finder indvandrerne og efterkommerne i mindre omfang end danskerne sort arbejde i orden.

Tabellen viser desuden en overordnet tendens til, at de iranske - og til dels de vietnamesiske indvandrere - i lighed med danskerne i høj grad tilslutter sig grundlæggende værdier og normer i Danmark, mens de tyrkiske, pakistanske og irakiske indvandreres værdier og normer på mange områder adskiller sig mere fra danskernes. Dette gælder særligt holdningen til ligestilling mellem kønnene og børns grad af selvbestemmelse ved valg af ægtefælle, hvilket er områder, som Tænketanken vurderer har stor betydning for integrationen.

Desuden viser tabellen og den foregående tabel 6.2, at det er vigtigt at være varsom med at skære alle indvandrere over én kam, idet nogle grupper af indvandrere har værdier, der ligger tættere op ad danskernes end de øvrige indvandrergrupper. Faktisk viser tabellen, at iranerne på flere områder bakker næsten lige så meget eller sågar mere op om værdierne i Danmark end danskerne selv.

Hvad angår efterkommerne, viser tabellen, at de tyrkiske efterkommere på de fleste områder i højere grad end de tyrkiske indvandrere tilslutter sig grundlæggende værdier og normer i Danmark. Samme mønster ses også blandt pakistannerne.

Forskellen mellem disse indvandrer- og efterkommergruppers værdier er dog på mange områder ikke stor. Desuden har de tyrkiske og pakistanske efterkommere en lavere tilslutning til en række centrale grundlæggende værdier og normer end mange af de øvrige indvandrergrupper og en langt lavere tilslutning end danskerne. Eksempelvis vil efterkommerne i højere grad end danskerne have indflydelse på deres børns valg af uddannelse og ægtefælle, og efterkommernes tilslutning til ligestilling mellem kønnene er lavere end danskernes.

Dette er tankevækkende, idet efterkommerne har levet hele deres liv i det danske samfund og dermed kunne forventes i højere grad end tilfældet er, at tilslutte sig det danske samfunds værdier og normer. Resultaterne tyder således på, at efterkommernes opvækst i en indvandrerfamilie påvirker deres værdier og normer på centrale punkter.

Integrationsprocessen for efterkommerne og formentlig også de efterfølgende generationer må på denne baggrund forventes at gå relativt langsomt. Resultaterne afliver dermed forestillingen om, at mange af integrationsproblemerne vil løse sig selv med næste generation.

6.4 Forklaringer på forskelle mellem landegrupperne

På baggrund af resultaterne i interviewundersøgelsen er der foretaget en række statistiske analyser af forskellige faktoreres betydning for forskelle i værdier og normer mellem ovennævnte landegrupper. De statistiske analyser viser den isolerede effekt af hvert enkelt af følgende forhold: oprindelsesland, køn, alder, erhverv, opholdstid i Danmark, skoleuddannelse, boligområde og sprog talt i hjemmet. Se kapitel 3 for en nærmere beskrivelse af disse forhold.

Resultatet af de statistiske analyser er, at oprindelseslandet har meget stor betydning for værdier og normer. De nævnte forskelle i værdier og normer landegrupperne imellem kan således i høj grad forklares med forskelle i interviewpersonernes oprindelsesland og kan kun i mindre grad forklares med eksempelvis forskelle i netværk, uddannelse, køn, boligområde og tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Disse andre faktorer end oprindelseslandet er dog ikke betydningsløse. Generelt er der en vis sammenhæng mellem interviewpersonens værdier og normer og interviewpersonens opholdstid i Danmark, uddannelsesniveau, arbejdsmarkedstilknytning og sproget talt i hjemmet. Personer, der har en længere uddannelse og en høj tilknytning til arbejdsmarkedet, har ofte en større tilbøjelighed til at tilslutte sig grundlæggende værdier og normer i Danmark end personer, der har en kort uddannelse og en lav tilslutning til arbejdsmarkedet. Desuden har personer, der taler dansk eller både dansk og oprindessproget i hjemmet, oftere værdis-

er, der ligger tættere op ad danskernes værdier end personer, der udelukkende taler oprindelsessproget i hjemmet.

Disse ovennævnte faktorer spiller således også en vis rolle for værdierne og normerne, uanset hvilken landegruppe interviewpersonen tilhører, men de kan imidlertid ikke i samme grad som oprindelseslandet forklare forskellene mellem landegrupperne. Dvs. at der kan være store værdiforskelle mellem interviewpersoner fra forskellige lande, der eksempelvis har samme uddannelsesniveau. Oprindelseslandet spiller således en meget central rolle for interviewpersonernes værdier og normer.

7. Kvinder og mænd

Danmark har i en årrække været et land med en høj grad af ligestilling mellem kønnene, og det danske familiemønster har brudt med de traditionelle familiemønstre med manden som forsørger og kvinden som hjemmegående. Som udgangspunkt er danske kvinders og mænds rettigheder og muligheder ens, og det er bestemt ved lov, at der ikke må diskrimineres på baggrund af køn. Danske kvinders og mænds grundlæggende værdier og normer er ofte også ret ens.

Indvandrere og efterkommere kommer ofte fra kulturer med mere traditionelle familiemønstre, hvorfor de kan have svært ved at tilpasse sig de danske. Indvandrere og efterkommere bliver derfor ofte fremstillet som grupper med dybe kulturelle kløfter mellem kønnene og med et meget traditionelt familie- og kønsrollemønster.

I dette kapitel beskrives forskelle i værdier og normer mellem kvinder og mænd fra samme landegruppe. Sammenligningen mellem kønnene viser, om kønnet spiller en rolle i forhold til holdningen til ligestilling mellem kønnene, forældres medbestemmelse på unges valg af ægtefælle og holdningen til homoseksualitet, abort og skilsmisse. Desuden belyses spørgsmål af religiøs karakter for at se, hvor store forskelle der er kønnene imellem på dette område.

7.1 Ligestilling mellem kønnene

I tabel 7.1 ses andelen af kvinder og mænd fra de forskellige landegrupper, som har svaret, at de er helt eller delvist enige i en række spørgsmål, der har betydning for, i hvor høj grad kvinder kommer ud på arbejdsmarkedet og dermed bliver integrerede i det danske samfund. Holdningen til disse spørgsmål har således en betydning for ligestillingen mellem kvinder og mænd.

Tabellen viser, at der blandt de fleste indvandrer- og efterkommergrupper er en overordnet tendens til, at kvinder er lidt mere positive over for ligeberettigelse i familien end mænd. Det er desuden værd at bemærke, at kvinder og mænd fra samme oprindelsesland i mange tilfælde adskiller sig mindre fra hinanden, end

de adskiller sig fra personer af samme køn fra de øvrige landegrupper. Det fremgår da også af rapportens statistiske analyser, som er beskrevet i kapitel 6, at oprindelseslandet har meget stor betydning for interviewpersonernes tilslutning til værdier og normer i Danmark.

Tabel 7.1: Holdningen til ligestilling mellem kvinder og mænd, fordelt på køn

Helt eller delvist enig i følgende udsagn:						
	Det skader et førskolebarn, hvis moderen arbejder		Hvis der ikke er job til alle, har mænd mere ret til arbejde end kvinder		At have et arbejde er kvindens bedste mulighed for at være uafhængig	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
Indvandrere						
Tyrkiet	50 %	56 %	47 %	51 %	71 %	53 %
Vestbalkan	40 %	41 %	17 %	20 %	84 %	75 %
Irak	42 %	54 %	38 %	36 %	90 %	85 %
Iran	28 %	33 %	23 %	12 %	83 %	81 %
Pakistan	48 %	40 %	17 %	22 %	84 %	75 %
Vietnam	34 %	33 %	36 %	20 %	86 %	82 %
Efterkommere						
Tyrkiet	29 %	34 %	16 %	22 %	71 %	52 %
Pakistan	33 %	42 %	10 %	16 %	72 %	63 %
Danskere	6 %	12 %	2 %	2 %	74 %	73 %
<i>Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A48, A54 og A49.</i>						
<i>Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar for kvinder og mænd i alt fremgår af bilag A.</i>						

På spørgsmålet om, hvorvidt det skader et førskolebarn, at moderen arbejder, har en større andel af mænd end kvinder givet udtryk for, at de er enige i dette udsagn. Dette gør sig gældende for alle landegrupperne, bortset fra de pakistanske og vietnamesiske indvandrere. Det betyder, at de mandlige indvandrere og efterkommere for de fleste landegrupper vedkomme i højere grad end kvinderne støtter et familiemønster, hvor kvinden er hjemmegående og passer børn, mens manden arbejder og forsørger familien.

I interviewundersøgelsen er interviewpersonerne desuden blevet spurgt om, hvorvidt mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle. Blandt de tyrkiske og pakistanske indvandrere og efterkommere samt indvandrere fra Vestbalkan, er en større andel af mændene end kvinderne enige i dette udsagn. Til gengæld er der blandt indvandrere fra Irak, Iran og Vietnam en større andel af kvinder end mænd, der er enige i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle.

Det skal bemærkes, at selvom nogle af de kvindelige indvandrere og efterkommere, på dette og det foregående spørgsmål, har en mere vestlig holdning end deres mænd, ligger de meget langt fra både danske kvinders - og mænds - værdier. Dette tyder på, at de kvindelige indvandrere og efterkommere i høj grad er præget af deres etniske og kulturelle baggrund og dermed fastholder et mere traditionelt kønsrollemønster.

På spørgsmålet om, hvorvidt et arbejde er kvindens bedste mulighed for at være uafhængig, slutter kvinderne i højere grad end mændene op om dette. Dette mønster ses blandt alle indvandrere og efterkommergrupperne. Blandt danskerne er tilslutningen til udsagnet omtrent lige stor blandt kvinder og mænd, da knap tre fjerdedele mener, at et arbejde er kvindens bedste mulighed for uafhængighed.

Ser man bort fra indvandrere fra Tyrkiet, bakker alle indvandrergupperne i højere grad end danskerne op om udsagnet om, at et arbejde er kvindens bedste mulighed for at være uafhængig. Dette resultat kan tolkes på flere måder. En lav tilslutning til udsagnet kan være et udtryk for et ønske om, at kvinder går hjemme, men det kan også være et udtryk for, at interviewpersonen mener, at uafhængighed er knyttet til identitet og ikke i så høj grad til erhverv. Desuden har en hjemmegående person i Danmark et økonomisk sikkerhedsnet i form af konstanthjælp i tilfælde af skilsmisse. I tilfælde af skilsmisse er det således muligt at være økonomisk uafhængig uanset tilknytningen til arbejdsmarkedet.

7.2 Forældres medbestemmelse på unges valg af partner

Som nævnt tidligere i rapportens kapitel 5 har de unge i Danmark i meget høj grad frihed til at bestemme, hvem de ønsker at danne par med og gifte sig med. Tabel 7.2 viser, at det både er langt hovedparten af de danske kvinder og mænd, der mener, at det er op til den enkelte unge selv at vælge sin ægtefælle. Blandt mange af de øvrige landegrupper har kvinder og mænd også nogenlunde den samme holdning til dette spørgsmål. Dette gør sig dog ikke gældende blandt de pakistanske indvandrere, idet en væsentlig større andel af de pakistanske mænd end kvinder mener, at de unge selv skal vælge ægtefælle.

Tabel 7.2: Holdningen til forældres indflydelse på unges valg af ægtefælle, fordelt på køn

	Den unge skal selv vælge ægtefælle ¹		Ville tillade sine børn at blive gift med en dansker ²	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
Indvandrere				
Tyrkiet	90 %	86 %	40 %	55 %
Vestbalkan	90 %	91 %	80 %	76 %
Irak	89 %	85 %	56 %	69 %
Iran	92 %	93 %	93 %	97 %
Pakistan	52 %	61 %	49 %	68 %
Vietnam	90 %	92 %	96 %	91 %
Efterkommere				
Tyrkiet	88 %	87 %	38 %	55 %
Pakistan	71 %	76 %	52 %	76 %
Danskere	99 %	97 %	100 %	100 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A39 og A36.

¹ Interviewpersonerne har besvaret spørgsmålet om, hvor stor indflydelse henholdsvis den unge og forældrene skal have på valget af ægtefælle, ud fra en tipunktsskala, hvor 1 betyder, at den unge selv skal vælge ægtefælle, og 10 betyder, at forældrene skal vælge den unges ægtefælle. I tabellen omfatter kategorien "den unge skal selv vælge ægtefælle" svarene 1-4.

² Alle interviewpersoner er, uanset om de har børn eller ej, blevet bedt om at svare på, om de ville tillade, at deres børn bliver gift med en dansker. Tabellen omfatter personer, der har svaret "ja, altid" eller "ja, i langt de fleste tilfælde".

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar for kvinder og mænd i alt fremgår af bilag A.

Hvad angår holdningen til at ville tillade sine børn at blive gift med en dansker, er de tyrkiske og pakistanske indvandrere og efterkommerkvinder langt mere skeptiske over for dette end de mandlige tyrkiske og pakistanske indvandrere og efterkommere. De tyrkiske og pakistanske kvinder er desuden langt mere skeptiske over for at lade deres børn blive gift med en dansker end kvinderne fra de øvrige landegrupper.

7.3 Religiositet

Tabel 7.3 viser kvinders og mænds svar på spørgsmål, der omhandler religiositet. Tabellen viser, at kvinder føler sig langt mere religiøse end mænd, hvilket gør sig gældende for alle landegrupper bortset fra de tyrkiske efterkommere, hvor der ingen forskel er på kvinder og mænd.

Forskellen på kvinders og mænds religiositet er størst blandt pakistanerne, idet henholdsvis 92 pct. og 85 pct. af de pakistanske kvindelige indvandrere og efterkommere føler sig som religiøse eller meget religiøse mennesker, mens andelen er henholdsvis 77 pct. og 69 pct. blandt de mandlige pakistanske indvandrere og efterkommere.

Tabel 7.3: Opfattelsen af egen religiøsitet og udviklingen i religiøsiteten de sidste tre år, fordelt på køn

	Føler sig som et religiøst eller meget religiøst menneske		Er blevet mere eller meget mere religiøs inden for de sidste tre år	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
Indvandrere				
Tyrkiet	68 %	55 %	24 %	15 %
Vestbalkan	45 %	38 %	17 %	12 %
Irak	76 %	63 %	21 %	16 %
Iran	25 %	16 %	12 %	4 %
Pakistan	92 %	77 %	41 %	28 %
Vietnam	64 %	55 %	12 %	11 %
Efterkommere				
Tyrkiet	73 %	73 %	31 %	34 %
Pakistan	85 %	69 %	44 %	41 %
Danskere	43 %	32 %	10 %	9 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A64 og A69.

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar for kvinder og mænd i alt fremgår af bilag A.

Tabellen viser desuden, at der blandt alle landegrupperne - bortset fra de tyrkiske efterkommere - er en større andel af kvinder end mænd, der er blevet mere religiøse inden for de sidste tre år. Dette gør sig også gældende blandt danskere.

Der kan være flere forklaringer på, at kvinder generelt er mere religiøse end mænd. Det kan fx være et udtryk for, at kvinderne i mindre grad end mændene færdes på det danske arbejdsmarked¹ og i samfundslivet i øvrigt og derfor har mindre kontakt og meningsudveksling med ikke-religiøse mennesker end mændene.

¹ Pr. 1. januar 2005 var beskæftigelsesfrekvensen henholdsvis 53 pct. og 40 pct. for mandlige og kvindelige indvandrere fra ikke-vestlige lande. Til sammenligning var beskæftigelsesfrekvensen blandt efterkommere 59 pct. og 56 pct. og blandt danske mænd og kvinder henholdsvis 79 pct. og 74 pct. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, "Tal og fakta - udlændinges tilknytning til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet", 2006.

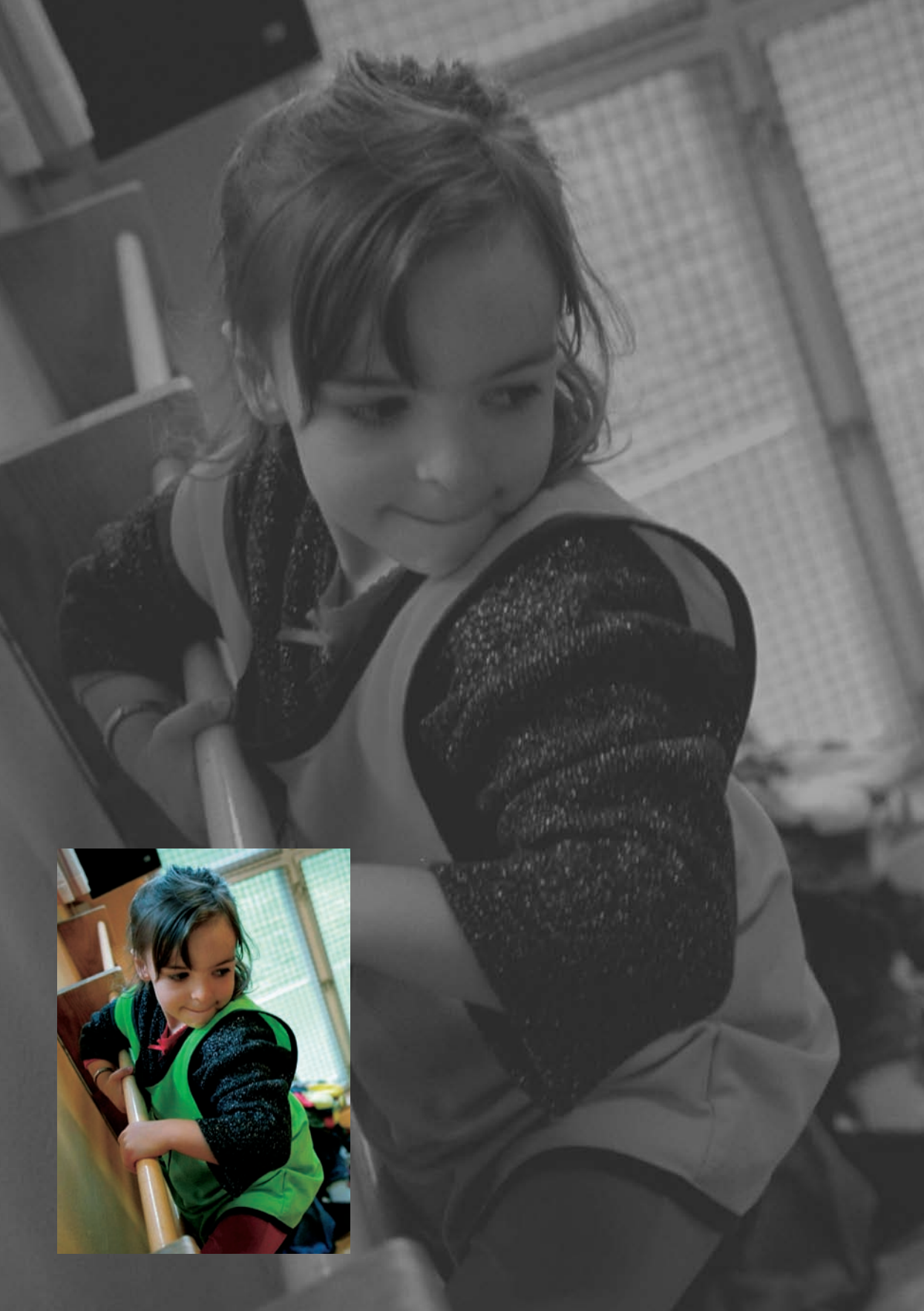
ne. Samtidig kan det være et udtryk for, at kvinder i højere grad end mænd lægger vægt på følelser og bløde værdier, hvilket er det, religion ofte står for.

7.4 Privat moral

På spørgsmål, der vedrører privat moral, ses en generel tendens til, at en lidt større andel af kvinderne end mændene synes, at homoseksualitet, abort og skilsmisse er i orden, jf. tabel 7.4.

Tabel 7.4: Privat moral fordelt på køn						
Finder følgende handlinger i orden:						
	Homoseksualitet		Abort		Skilsmisse	
	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd
Indvandrere						
Tyrkiet	10 %	8 %	14 %	21 %	29 %	37 %
Vestbalkan	39 %	23 %	46 %	38 %	49 %	44 %
Irak	8 %	9 %	15 %	9 %	20 %	14 %
Iran	52 %	59 %	69 %	66 %	64 %	63 %
Pakistan	10 %	8 %	14 %	13 %	38 %	33 %
Vietnam	42 %	35 %	24 %	26 %	43 %	35 %
Efterkommere						
Tyrkiet	28 %	16 %	29 %	20 %	52 %	32 %
Pakistan	29 %	21 %	31 %	32 %	51 %	51 %
Danskere	89 %	76 %	71 %	78 %	78 %	75 %
<i>Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A18, A19 og A20.</i>						
<i>Note: Interviewpersonerne har besvaret spørgsmålene ud fra en tipunktskala, hvor 1 betyder slet ikke i orden, og 10 betyder helt i orden. Andelen i tabellen omfatter svarene 7-10. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar for kvinder og mænd i alt fremgår af bilag A.</i>						

De tyrkiske indvandrere skiller sig dog en del ud fra de øvrige landegrupper, idet der blandt de tyrkiske indvandrere er en større andel af mænd end kvinder, der finder abort og skilsmisse i orden.

8. Børn

I Danmark er der i dag bred enighed om, at egenskaber hos børn, såsom selvstændighed, kreativitet, kritisk sans og tolerance over for andre mennesker, er væsentlige for børnenes udvikling. Dette understreges også af, at den danske folkeskole i høj grad bygger på disse holdninger.

I dette kapitel belyses interviewpersonernes holdning til forskellige aspekter af børneopdragelse samt deres holdning til deres børns omgang med andre børn i form af muligheden for overnatning hos kammerater og deltagelse på lejrskole.

8.1 Opdragelsesværdier

I tabel 8.1 fremgår interviewpersonernes holdning til, hvilke værdier der er vigtige i forhold til børns opdragelse.

Tabel 8.1: Finder følgende egenskaber meget eller ret vigtige for opdragelsen af børn:

	Tolerance og respekt over for andre	Selvstændighed	Lydighed	Religiøsitet
Indvandrere				
Tyrkiet	100 %	83 %	93 %	91 %
Vestbalkan	99 %	96 %	93 %	51 %
Irak	100 %	97 %	96 %	84 %
Iran	100 %	98 %	82 %	22 %
Pakistan	99 %	99 %	94 %	95 %
Vietnam	99 %	96 %	91 %	60 %
Efterkommere				
Tyrkiet	99 %	96 %	95 %	86 %
Pakistan	99 %	99 %	97 %	93 %
Danskere	100 %	99 %	83 %	30 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A43-A46.

Note: Alle interviewpersoner, uanset om de har børn eller ej, er blevet bedt om at besvare spørgsmålene. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"- svar fremgår af bilag A.

Det fremgår af tabellen, at der hos næsten alle interviewpersoner er en opfattelse af, at børn skal opdrages til tolerance og respekt over for andre. Dette er en vigtig opdragelsesfaktor for mindst 99 pct. af de adspurgte blandt alle landegrupperne.

Ligeledes mener størstedelen af interviewpersonerne blandt alle landegrupperne, at selvstændighed er vigtigt i forhold til opdragelsen af børn. Blandt alle grupperne mener mindst 95 pct., at selvstændighed er en vigtig del af opdragelsen, bortset fra de tyrkiske indvandrere, hvor kun 83 pct. mener det.

Interviewpersonerne er også blevet spurgt om, hvorvidt lydighed er vigtigt for opdragelsen af børn. Lydighed er en egenskab, der i høj grad er knyttet til en traditionel opdragelse og en autoritativ familieform, mens selvstændighed knytter sig til en mere moderne opdragelse.

Tabel 8.1 viser, at lidt over 80 pct. af danskerne og de iranske indvandrere finder lydighed vigtigt, mens andelen blandt de øvrige landegrupper er over 90 pct. Det er desuden særlig bemærkelsesværdigt, at der blandt de tyrkiske indvandrere er en større andel, der mener, at lydighed er vigtigt, end andelen, der finder det vigtigt, at børn opdrages til selvstændighed. Blandt alle de øvrige landegrupper gør det omvendte sig gældende.

Spørges der i stedet til, hvor vigtig religiøsitet er i forhold til opdragelsen af børn, er der væsentlig større forskelle grupperne imellem. Langt den overvejende andel af tyrkerne, pakistanerne og irakerne mener, at dette er vigtigt, mens det kun er ca. hver femte iraner, der mener, at religiøsitet er vigtigt i opdragelsesøjemed. Til sammenligning mener ca. hver tredje dansker dette. Tyrkiske og pakistanske efterkommere lægger i lidt mindre grad vægt på religiøsitet i opdragelsen af børn end de tyrkiske og pakistanske indvandrere, men lægger dog mere vægt på dette end alle de øvrige indvandrergrupper.

8.2 Børns sociale relationer

Det er helt almindeligt i Danmark, at børn overnatter hos deres kammerater eller tager på lejrskole med deres skoleklasse. Derigennem lærer de at stå på egne ben samtidig med, at de indgår i sociale relationer med andre børn og lærer nogle fælles omgangsformer og samfundsværdier at kende.

I tabel 8.2 ses interviewpersonernes svar på spørgsmål om, hvorvidt de vil lade deres børn overnatte hos kammerater, og om børnene må tage på lejrskole med deres skoleklasse.

Tabel 8.2: Ville altid eller i langt de fleste tilfælde tillade sine børn at:

	Overnatte hos en dansk kammerat	Overnatte hos en kammerat med anden etnisk baggrund end dansk	Tage på lejrskole med deres skoleklasse
Indvandrere			
Tyrkiet	53 %	51 %	95 %
Vestbalkan	90 %	87 %	99 %
Irak	51 %	48 %	91 %
Iran	88 %	81 %	99 %
Pakistan	65 %	63 %	96 %
Vietnam	82 %	73 %	98 %
Efterkommere			
Tyrkiet	71 %	71 %	98 %
Pakistan	77 %	78 %	97 %
Danskere	100 %	94 %	100 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A30-A32.

Note: Alle interviewpersoner, uanset om de har børn eller ej, er blevet bedt om at besvare spørgsmålene. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Det ses, at der er meget store forskelle landegrupperne imellem, når det gælder holdningen til, hvorvidt børn må overnatte hos kammerater. Tabellen viser, at danskerne i højere grad vil tillade, at deres børn overnatter hos en kammerat med en anden etnisk baggrund end dansk, end indvandrerne og efterkommerne vil tillade, at deres børn overnatter hos en dansk kammerat.¹

Desuden viser tabellen, at de tyrkiske, pakistanske og irakiske indvandrere generelt er mere forbeholdne over for at lade deres børn overnatte ude end de øvrige indvandrergrupper. Det gælder uanset, om det er overnatning hos en dansk kammerat eller en kammerat med en anden etnisk baggrund end dansk. De tyrkiske og pakistanske efterkommere er mere åbne over for at lade deres børn overnatte

¹ Denne sammenligning skal dog foretages med forsigtighed, da antallet af oprindelseslande i kategorien "anden etnisk baggrund end dansk" er bredere end kategorien "danskere", hvor kun et land indgår.

ude end de tyrkiske og pakistanske indvandrere, så efterkommernes holdninger har på dette område tilnærmet sig danskernes.

Hvad angår holdningen til at lade børn tage på lejrskole med deres skoleklasse, viser tabellen, at langt hovedparten af alle indvandrerne og efterkommerne vil tillade dette, men at andelen dog er en smule lavere end blandt danskere. Blandt de irakiske indvandrere ses den største modvilje mod at lade børn tage med på lejrskole, da kun 91 pct. af irakerne vil tillade, at deres børn tager på lejrskole med deres skoleklasse.

8.3 Børns undervisning i deres oprindelseslands sprog og kultur

I Danmark er det i forbindelse med debatten om modersmålsundervisning blevet drøftet meget, om det er positivt eller negativt for integrationen, at indvandrer- og efterkommerbørn i Danmark modtager undervisning i deres - eller forældrenes - oprindelseslands sprog og kultur. Undersøgelser og forskning giver ikke noget entydigt svar, og der er blandt praktikere og eksperter mange holdninger til dette emne. På den ene side kan det anføres, at en sådan undervisning kan udvikle børnenes sproglige bevidsthed, give indsigt i oprindelseslandets kultur og stimulere børnene til at tilegne sig ny viden og det danske sprog. På den anden side kan en sådan undervisning mindske børnenes kontakt med danske børn og flytte fokus fra indlæringen af det danske sprog og være medvirkende til, at barnet i mindre grad får mulighed for at indgå sociale relationer med danske legekammerater.

I tabel 8.3 ses andelen af interviewpersonerne blandt de forskellige landegrupper, hvis børn modtager undervisning i deres oprindelseslands sprog og/eller kultur efter skoletid.

Tabel 8.3: "Har du et eller flere børn, som efter skoletid modtager undervisning i dit oprindelseslands sprog og/eller kultur?"

	Én til flere gange om ugen	Mindst én gang om måneden	Sjældnere eller aldrig
Indvandrere			
Tyrkiet	25 %	1 %	73 %
Vestbalkan	5 %	1 %	94 %
Irak	29 %	2 %	70 %
Iran	8 %	1 %	92 %
Pakistan	45 %	2 %	52 %
Vietnam	21 %	1 %	78 %
Efterkommere			
Tyrkiet	21 %	0 %	78 %
Pakistan	25 %	1 %	73 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A74.

Note: Spørgsmålet er kun stillet til personer, der har svaret, at de har børn. Hvis interviewpersonen har flere børn, som efter skoletid modtager undervisning i oprindelseslandets sprog og/eller kultur, er omfanget af undervisning belyst for det barn, som hyppigst modtager undervisning. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Tabellen viser, at der er meget store forskelle på omfanget af undervisning i oprindelseslandets sprog og kultur landegrupperne imellem. Blandt de pakistanske indvandrere er andelen meget høj, da 45 pct. har svaret, at deres børn efter skoletid bliver undervist i deres oprindelseslands sprog og/eller kultur én til flere gange om ugen. Til gengæld er det en meget lille andel af indvandrerne fra Vestbalkan og Iran, hvis børn undervises heri.

Blandt såvel de tyrkiske som de pakistanske efterkommere er der også en betydelig andel af interviewpersonerne, hvis børn efter skoletid modtager undervisning i oprindelseslandets sprog og/eller kultur én til flere gange om ugen.

9. Indvandrere i Danmark og personer i oprindelseslandene

De fleste indvandrere i Danmark er vokset op i et samfund, der adskiller sig væsentligt fra det danske med hensyn til kultur, religion, politik, traditioner, skikke osv. Disse indvandrere vil derfor i Danmark stifte bekendtskab med nye værdier og normer, som er meget forskellige fra deres egne.

Det kan forventes, at nogle indvandrere med tiden vil finde sympati for og tilslutte sig en række værdier og normer i Danmark og dermed lægge afstand til oprindelseslandets værdier. Omvendt kan det tænkes, at nogle indvandrere vil opleve en vis rodløshed i Danmark og som følge heraf vil være tilbøjelige til at holde fast i de værdier og traditioner, som de kender fra oprindelseslandet.

I dette kapitel sammenlignes tilslutningen til værdier og normer blandt indvandrergrupper i Danmark, befolkningerne i deres oprindelseslande og danskere. Formålet med kapitlet er at belyse, om værdierne hos indvandrerne i Danmark ligger tæt på danskernes værdier eller tæt på værdierne i deres hjemlande.¹

Sammenligningerne foretages ved at sammenholde besvarelserne fra indvandrergrupperne i Danmark i Tænk tankens interviewundersøgelse med besvarelserne fra befolkningerne i deres respektive oprindelseslande i den internationale værdiundersøgelse.² For en nærmere beskrivelse af den internationale værdiundersøgelse henvises til kapitel 3.

Det er ikke alle spørgsmålene i Tænk tankens undersøgelse, der er identiske med spørgsmålene i den internationale værdiundersøgelse. Derfor er det kun muligt at

¹ Dette kapitel sammenligner ikke efterkommernes værdier med værdierne blandt befolkningerne i oprindelseslandene.

² De interviewede indvandrere i Tænk tankens værdiundersøgelse er alle mellem 18 og 50 år. For at gøre sammenligningerne med den internationale værdiundersøgelse så brugbare som muligt, er svar fra personer i denne aldersgruppe fra den internationale værdiundersøgelse alene medtaget i dette kapitel.

sammenholde besvarelsener af udvalgte spørgsmål. Samtidig er det ikke alle de lande, der har medvirket i den internationale undersøgelse, som har valgt at indhente svar på alle værdiundersøgelsens spørgsmål. Derfor vil der i tabellerne i dette kapitel være spørgsmål, hvor enkelte lande er udeladt.

Det er ikke muligt at pege på nogle entydige årsager til eventuelle forskelle i værdier og normer mellem indvandrere i Danmark og befolkningerne i deres oprindelseslande. Forskelle kan enten være udtryk for, at indvandrerne i Danmark har tilpasset sig værdierne og normerne i det danske samfund, eller at de indvandrere, der er kommet til Danmark, udgør en særlig del af befolkningen i oprindelseslandet. Eksempelvis er nogle indvandrere flygtet til Danmark, fordi de var i kraftig opposition til det herskende styre i oprindelseslandet, mens andre indvandrere kommer fra bestemte - måske mindre udviklede - områder i oprindelseslandet. Indvandrerne kan således ikke forventes at være repræsentative i forhold til de landsmænd, der er bosiddende i oprindelseslandet. Desuden kan forskelle i besvarelsener i de to undersøgelser skyldes forskelle i interviewmetoden, jf. kapitel 3.

På trods af ovennævnte vanskeligheder med at sammenligne svarene opnået i Tænketaenkens værdiundersøgelse og den internationale værdiundersøgelse kan sammenligningerne dog give et vigtigt fingerpeg om, hvilke forskelle i værdier og normer der er mellem indvandrergrupperne i Danmark og befolkningerne i deres oprindelseslande.

9.1 Demokrati, adskillelse mellem politik og religion samt kønnenes ligestilling

Tabel 9.1 viser holdningen til et demokratisk politisk system, adskillelse af politik og religion samt ligestilling mellem mænd og kvinder blandt danskere og indvandrere i Danmark samt befolkningerne i indvandrerens oprindelseslande.

Overordnet viser tabel 9.1, at indvandrere i Danmark i højere grad end personerne i deres hjemlande tilslutter sig grundlæggende værdier i Danmark, såsom demokratiet, adskillelsen mellem religion og politik samt ligestilling mellem kønne.

Tabel 9.1: Holdningen til et demokratisk politisk system, adskillelse af politik og religion samt ligestilling mellem kønnene blandt danskere og indvandrere i Danmark og befolkningerne i indvandrernes oprindelseslande

	Et demokratisk politisk system er godt til at regere landet	Ikke-religiøse politikere er egnede til at bestride offentlige stillinger ¹	Mænd har ikke mere ret til arbejde end kvinder, hvis der er få job ¹
Tyrkiet			
Tænketanken	97 %	69 %	44 %
International	91 %	29 %	31 %
Vestbalkan²			
Tænketanken	96 %	83 %	77 %
International	93 %	48 %	50 %
Iran			
Tænketanken	99 %	-	81 %
International	85 %	-	23 %
Pakistan			
Tænketanken	92 %	74 %	75 %
International	88 %	1 %	20 %
Vietnam			
Tænketanken	98 %	80 %	67 %
International	96 %	63 %	47 %
Danmark³			
Tænketanken	100 %	93 %	96 %
International	97 %	94 %	93 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A5, A65 og A54 samt de tilsvarende spørgsmål i den internationale værdiundersøgelse, *The World Values Survey*.

¹ For overskuelighedens skyld er ordlyden i spørgsmålene ændret en smule i tabeloverskriften. Tabelens tredje kolonne omfatter personer, der har svaret, at de er helt eller delvist uenige i, at politikere, som ikke er religiøse, er uegnede til at bestride offentlige stillinger, mens den fjerde kolonne omfatter personer, der har svaret, at de er helt eller delvist uenige i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle.

² I den internationale værdiundersøgelse indgår kun interviewpersoner fra Bosnien-Hercegovina.

³ Tænketankens undersøgelse omfatter danskere, mens den internationale værdiundersøgelse omfatter hele befolkningen i Danmark. Note: Spørgsmålet om, hvorvidt Ikke-religiøse politikere er egnede til at bestride offentlige stillinger, er ikke stillet til borgere i Iran. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar i Tænketankens undersøgelse fremgår af bilag A.

Mere end 85 pct. af både indvandrerne i Danmark og personerne i deres oprindelseslande giver udtryk for, at et demokratisk politisk system er godt til at regere landet. Der er således generelt en bred opbakning til demokratiet som styreform blandt både indvandrere i Danmark og befolkningerne i deres oprindelseslande.

Indvandrere i Danmark tilslutter sig dog i højere grad demokratiet end personerne i deres oprindelseslande. Forskellen er størst blandt iranere, idet 99 pct. af de iranske indvandrere i Danmark støtter demokratiet som styreform, mens dette kun gør sig gældende for 85 pct. af iranerne i Iran. Denne forskel kan bl.a. hængesammen med, at mange iranere flygtede til Danmark, fordi de var i kraftig opposition til det herskende styre i oprindelseslandet. Forskellen kan også skyldes, at indvandrerne i Danmark har tilpasset sig den demokratiske politiske kultur i Danmark.

På spørgsmålet om, hvorvidt ikke-religiøse politikere er egnede til at bestride offentlige stillinger, er der bred enighed blandt danskerne i de to undersøgelser om at adskille religion og politik. Blandt indvandrere i Danmark fra både Tyrkiet, Vestbalkan, Pakistan og Vietnam er der langt større tilslutning til en sådan adskillelse mellem religion og politik end blandt befolkningerne i deres hjemlande. Særligt blandt pakistanerne er der meget markante holdningsforskelle, da 74 pct. af de pakistanske indvandrere i Danmark mener, at ikke-religiøse politikere godt kan være egnede til at bestride offentlige stillinger, mens andelen af befolkningen i Pakistan, der mener dette, kun er 1 pct.

Tabellen viser desuden, at indvandrerne i Danmark i højere grad end befolkningerne i indvandrernes oprindelseslande mener, at mænd ikke har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle. Blandt indvandrerne i Danmark er der således langt mindre accept af forskelsbehandling på grund af køn end blandt befolkningerne i oprindelseslandene.

Forskellen mellem indvandrerne i Danmark og befolkningerne i oprindelseslandene er størst blandt pakistanerne og iranerne. 75 pct. af de pakistanske indvandrere i Danmark er uenige i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle, mens det tilsvarende kun gør sig gældende for 20 pct. af

befolkningen i Pakistan. Blandt de iranske indvandrere i Danmark er 81 pct. uenige i dette udsagn, mens kun 23 pct. af iranerne i Iran er uenige i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle. Blandt de tyrkiske indvandrere i Danmark og tyrkerne i Tyrkiet er forskellen ikke nær så markant som for de øvrige landegrupper.

9.2 Offentlig og privat moral

Tabel 9.2 viser, hvordan indvandrere i Danmark og befolkningerne i deres oprindelseslande forholder sig moralsk til samfundets institutioner og love og til andre mennesker i samfundet. Tabellen belyser dermed det, vi her kalder offentlig og privat moral.

Tabel 9.2: Offentlig og privat moral blandt danskere og indvandrere i Danmark og befolkningerne i indvandrernes oprindelseslande

Holdningen til følgende handlinger:

	Ikke i orden at undlade at købe billet til offentlig transport	Homoseksualitet er i orden	Skilsmisse er i orden
Tyrkiet			
Tænketanken	-	9 %	33 %
International	-	2 %	16 %
Vestbalkan¹			
Tænketanken	86 %	31 %	46 %
International	88 %	5 %	31 %
Iran			
Tænketanken	89 %	57 %	64 %
International	89 %	1 %	10 %
Pakistan			
Tænketanken	91 %	10 %	35 %
International	96 %	0 %	1 %
Vietnam			
Tænketanken	89 %	37 %	39 %
International	96 %	2 %	2 %
Danmark²			
Tænketanken	90 %	83 %	77 %
International	91 %	64 %	65 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A15, A18, A20 samt tilsvarende spørgsmål i den internationale værdiundersøgelse, *The World Values Survey*.

¹ I den internationale værdiundersøgelse indgår kun interviewpersoner fra Bosnien-Hercegovina.

² Tænketankens undersøgelse omfatter danskere, mens den internationale værdiundersøgelse omfatter hele befolkningen i Danmark.

Note: Interviewpersonerne har besvaret spørgsmålene ud fra en tipunktskala, hvor 1 betyder slet ikke i orden, og 10 betyder helt i orden. I tabellens anden kolonne er svarmulighed 1 til 4 lagt sammen, mens svarmulighed 7-10 er lagt sammen i den tredje og fjerde kolonne. Spørgsmålet om, hvorvidt det er i orden at undlade at købe billet til offentlig transport, er ikke stillet til borgere i Tyrkiet. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar i Tænketankens undersøgelse fremgår af bilag A.

Tabellen viser, at der i forhold til offentlig moral kun er mindre forskelle i holdningen til at undlade at købe billet til offentlig transport mellem befolkningerne i oprindelseslandene og deres landsmænd i Danmark.

Til gengæld er der markante forskelle mellem disse grupper, hvad angår deres private moral. Indvandrerne i Danmark accepterer i langt højere grad homoseksualitet og skilsmisse end oprindelseslandenes befolkninger. Eksempelvis mener kun 1 pct. af pakistanerne i Pakistan, at skilsmisse er i orden, mens 35 pct. af de pakistanske indvandrere i Danmark bakker op om dette. Samme tendens ses blandt iranerne, da 1 pct. af de adspurgte personer i Iran svarer, at homoseksualitet er i orden, mens accepten er langt højere blandt iranerne i Danmark, hvor 57 pct. finder homoseksualitet i orden.

På trods af, at indvandrernes private moral således synes at være blevet påvirket i en mere vestlig retning, er det dog værd at notere, at det er en relativt lille del af indvandrerne i Danmark - især blandt tyrkerne og pakistanerne - der mener, at homoseksualitet og skilsmisse er i orden. Dette viser, at en væsentlig del af indvandrerne stadig har en holdning til homoseksualitet og skilsmisse, som ligger langt fra den gængse holdning i Danmark.

10. Religion

Når indvandrere kommer til Danmark, møder de ofte et samfund, hvor tro og religion er forskellig fra det, de kender. For det første er trosretningen i Danmark – protestantismen – forskellig fra de fleste indvandreres trosretning, der for mange vedkommende er islam. For det andet har et meget stort flertal af befolkningen i Danmark et afslappet forhold til deres tro, idet de sjældent kommer i kirke, selvom de er medlemmer af folkekirken.

Indvandrerne møde med det danske samfund har givet anledning til betydelige diskussioner om indvandrerne og især muslimernes udøvelse af deres religiøse skikke i forbindelse med bøn, spisevaner, påklædning mv., og mange danskere oplever indvandrerne som meget religiøse i forhold til danskere.

I interviewundersøgelsen er der derfor blevet stillet en række spørgsmål, der på forskellig vis belyser indvandreres, efterkommeres og danskeres trosretning og grad af religiøsitet. Desuden er der stillet en række spørgsmål om, i hvor høj grad interviewpersonerne praktiserer deres religion, samt hvilken rolle de mener, religiøse personer bør spille i forhold til det politiske liv. I dette kapitel fremgår resultaterne af disse spørgsmål. Derudover belyses sammenhængen mellem interviewpersonernes trosretning og deres tilslutning til værdier og normer i Danmark.

10.1 Trosretning

Tabel 10.1 viser, hvilken trosretning interviewpersonerne i undersøgelsen bekendtgjorde sig til.

Tabel 10.1: Trosretning

	Bud- dhister	Musli- mer	Orto- dokse kristne	Prote- stanter	Ro- mersk katol- ske	Ikke- religiø- se/ate- ister	Anden tros- retning
Indvandrere							
Tyrkiet	0 %	97 %	0 %	0 %	0 %	2 %	0 %
Vestbalkan	0 %	69 %	14 %	1 %	6 %	8 %	1 %
Irak	0 %	82 %	2 %	1 %	9 %	3 %	3 %
Iran	0 %	55 %	1 %	2 %	0 %	36 %	6 %
Pakistan	0 %	99 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Vietnam	43 %	0 %	0 %	3 %	37 %	15 %	2 %
Efterkommere							
Tyrkiet	0 %	96 %	0 %	0 %	0 %	3 %	0 %
Pakistan	0 %	97 %	0 %	0 %	1 %	1 %	0 %
Danskere	0 %	0 %	3 %	72 %	2 %	22 %	1 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A62.

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Det fremgår af tabellen, at islam er den helt dominerende trosretning blandt både indvandrere og efterkommere fra Tyrkiet og Pakistan, og blandt indvandrerne fra Irak, Iran og Vestbalkan er flertallet muslimer. Blandt de pakistanske indvandrere er andelen af muslimer størst, idet 99 pct. bekender sig til islam.

Gruppen af iranere består foruden muslimer i høj grad af ateister og ikke-religiøse. Det er således ca. en tredjedel af iranerne, der svarer, at de enten ikke er religiøse eller er ateister. Dette skal bl.a. ses i sammenhæng med, at mange iranere er flygtet til Danmark som følge af, at de har været i opposition til det islamiske styre i Iran. Blandt danskere er den tilsvarende andel af ateister og ikke-religiøse 22 pct., mens næsten hele den resterende andel af danskerne er kristne.

Det fremgår desuden af tabel 10.1, at gruppen af vietnamesere, som nævnt i kapitel 3, er opdelt i to store trosretninger, idet 40 pct. af vietnameserne er kristne (37 pct. romersk katolske og 3 pct. protestanter), mens 43 pct. er buddhister.

Vietnamesiske indvandrere er de eneste indvandrere i undersøgelsen, der beken-
der sig til buddhismen.

10.2. Religiositet og religiøs aktivitet

I tabel 10.2 fremgår resultaterne af interviewpersonernes besvarelser af spørgs-
målene om, hvorvidt de opfatter sig selv som et religiøst menneske, og i hvor høj
grad de er blevet mere eller mindre religiøse de sidste tre år.

Tabel 10.2: Opfattelsen af egen religiositet og udviklingen i re- ligiositeten de sidste tre år			
	Føler sig som et religiøst eller me- get religiøst men- neske	Er blevet mere el- ler meget mere religiøs de sidste 3 år	Er blevet mindre eller meget min- dre religiøs de sidste 3 år
Indvandrere			
Tyrkiet	61 %	19 %	6 %
Vestbalkan	42 %	15 %	6 %
Irak	69 %	18 %	15 %
Iran	20 %	7 %	25 %
Pakistan	84 %	35 %	6 %
Vietnam	60 %	11 %	10 %
Efterkommere			
Tyrkiet	72 %	33 %	7 %
Pakistan	77 %	42 %	11 %
Danskere	37 %	9 %	7 %
<i>Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A64 og A69.</i>			
<i>Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.</i>			

Tabellen viser, at de tyrkiske og pakistanske efterkommere føler sig mere religiøse end både danskerne og alle indvandrergupperne – bortset fra de pakistanske indvandrere. Blandt de tyrkiske og pakistanske efterkommere svarer henholdsvis 72 pct. og 77 pct., at de føler sig som et religiøst eller meget religiøst menneske. Derimod er det kun hver femte iranske indvandrere, der føler dette, hvilket er den laveste andel blandt undersøgelsens lande. Denne lave grad af religiositet blandt iranerne skal ses i sammenhæng med, at andelen af ikke-religiøse og ateister er

høj blandt iranerne. Blandt danskerne er det lidt over en tredjedel, der betragter sig selv som et religiøst eller meget religiøst menneske. Dette skal ses i forhold til, at 83 pct. af befolkningen i Danmark er medlem af folkekirken.

En sammenkobling mellem alder og religiøsitet viser, at det i højere grad er de unge end de ældre indvandrere, der opfatter sig selv som religiøse mennesker. Denne tendens ses i særlig grad blandt de muslimske indvandrere.

Tabel 10.2 viser også, at efterkommerne i højere grad end indvandrerne og danskerne oplever, at de er blevet mere religiøse inden for de sidste tre år. Blandt de pakistanske efterkommere har 42 pct. således oplevet en stigende religiøsitet de seneste tre år, mens andelen blandt de pakistanske indvandrere er 35 pct. For de tyrkiske efterkommere og indvandrere er de tilsvarende andele 33 pct. og 19 pct. 9 pct. af danskerne oplever, at de er blevet mere religiøse inden for de sidste tre år.

Det skal bemærkes, at blandt både de tyrkiske og pakistanske efterkommere er andelen, der er blevet mere religiøs inden for de sidste tre år, langt større end andelen, der er blevet mindre religiøs.

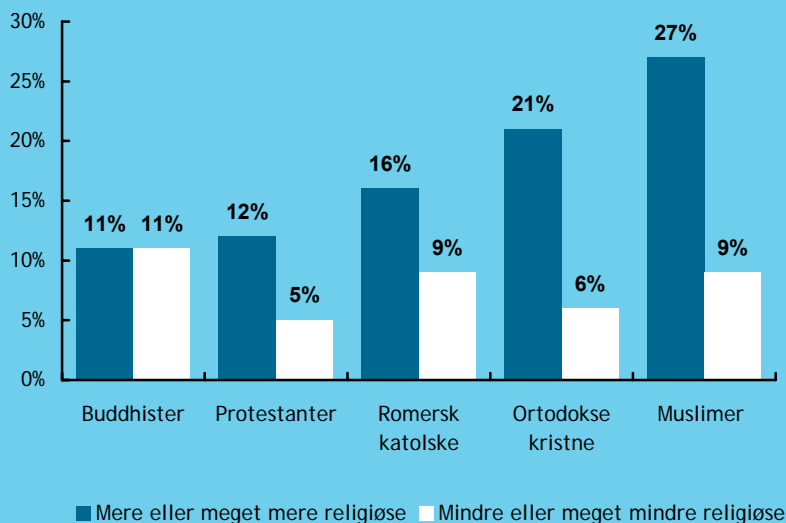
Interviewundersøgelsen giver ikke svar på, hvad årsagerne er til den stigende religiøsitet blandt nogle af efterkommerne. En mulig forklaring kan være, at efterkommerne føler sig stærkere knyttet til Danmark end indvandrerne¹, men har svært ved at finde sig til rette i uddannelsessystemet, på arbejdsmarkedet og generelt i det danske samfund. Efterkommerne har i modsætning til mange af indvandrerne gået i skole i Danmark og har oplevet en typisk dansk ungdomskultur med fester, spiritus, kærester mv., hvilket kan være svært at forene med islamisk kultur og familiens idealer og værdier. Dette kan have fået nogle unge muslimer til at finde en identitet i forældrenes religion og fået dem til at finde sammen i religiøse fællesskaber. De unge muslimer søger måske således en identitet i religionen, som de har vanskeligt ved at finde i det danske samfund.

¹ Se kapitel 4 for en beskrivelse af indvandrerne og efterkommernes tilknytning til Danmark.

At en stor andel af efterkommerne siger, at de er blevet mere religiøse de sidste tre år, kan også hænge sammen med, at interviewundersøgelsen er gennemført midt under den såkaldte Muhammed-tegning-krise. Denne konflikt kan have været medvirkende til at forstærke de unges religiøse identitet. Det kan ligeledes tænkes, at den megen omtale i de danske medier af problemerne med integrationen kan have fået de unge efterkommere til at finde en identitet i islam.

Betragtes udviklingen i religiøsiteten for de forskellige trosretninger, viser figur 10.1, at der blandt alle trosretninger - bortset fra buddhisterne - er en større andel af interviewpersonerne, der oplever, at de er blevet mere religiøse end mindre religiøse inden for de sidste tre år. Dette er i særlig grad tilfældet blandt muslimerne, idet lidt over en fjerdedel af muslimerne giver udtryk for en stigende religiøsitet, mens kun omkring en tiendedel er blevet mindre religiøs.

Figur 10.1: Andelen, der oplever, at de er blevet henholdsvis mere og mindre religiøs inden for de sidste tre år, fordelt på trosretning

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A69.

Note: Kategorien anden religion er udeladt af figuren, da denne kategori kun omfatter meget få personer. Desuden omfatter figuren ikke ateister og ikke-religiøse. Figuren omfatter således kun personer, der svarer, at de tilhører en af ovennævnte trosretninger. Tabellen omfatter både indvandrere, efterkommere og danskere. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af figurens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar for undersøgelsens landegrupper fremgår af bilag A.

De interviewede personer er desuden blevet spurgt om, hvor ofte de gør brug af en imam, præst, munk eller åndelig leder i forbindelse med personlig vejledning, og hvor ofte de deltager i religiøse ceremonier/tjenester, ud over bryllupper og begravelser, jf. tabel 10.3.

Tabel 10.3: Deltagelse i religiøse ceremonier/tjenester og brugen af en imam, præst, munk eller åndelig leder i forbindelse med personlig vejledning

	Gør brug af en religiøs/åndelig leder mindst én gang månedligt	Gør sjældent eller aldrig brug af en religiøs/åndelig leder	Deltager i religiøse ceremonier/tjenester mindst én gang månedligt eller på særlige helligdage	Deltager sjældent eller aldrig i religiøse ceremonier/tjenester
Indvandrere				
Tyrkiet	11 %	88 %	55 %	45 %
Vestbalkan	2 %	98 %	27 %	73 %
Irak	6 %	94 %	47 %	53 %
Iran	1 %	98 %	8 %	92 %
Pakistan	7 %	93 %	71 %	29 %
Vietnam	4 %	96 %	54 %	46 %
Efterkommere				
Tyrkiet	11 %	89 %	65 %	35 %
Pakistan	7 %	93 %	72 %	28 %
Danskere	0 %	99 %	45 %	54 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A70 og A63.

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

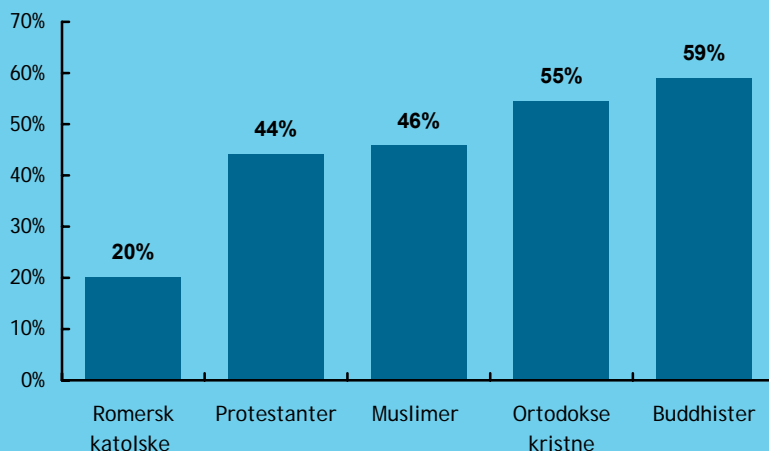
Blandt alle undersøgelsens landegrupper er der en meget stor andel af interviewpersonerne, der kun sjældent eller aldrig gør brug af en religiøs eller åndelig vejleder i forbindelse med personlig vejledning. Blandt alle landegrupperne er det således mindst 88 pct. af interviewpersonerne, der har en sparsom kontakt med en sådan vejleder.

Desuden er der blandt alle landegrupperne en relativ stor andel af interviewpersonerne, der sjældent eller aldrig deltager i religiøse ceremonier eller tjenester. Dette gør sig også gældende for de indvandrer- og efterkommergrupper, hvor andelen af muslimer er høj. Interviewundersøgelsen afkræfter således en ret udbredt antagelse om, at et meget stort flertal af muslimer meget ofte deltager i religiøse ceremonier.

I figur 10.2 belyses brugen af en religiøs eller åndelig vejleder sammenholdt med deltagelsen i religiøse ceremonier/tjenester blandt undersøgelsens forskellige trosretninger.

Det fremgår af figuren, at 46 pct. af interviewundersøgelsens muslimer kun sjældent eller aldrig deltager i religiøse ceremonier i fx moskeen og samtidig kun sjældent eller aldrig gør brug af en imam i forbindelse med personlig vejledning. Undersøgelsen viser endvidere, at det kun er 5 pct. af muslimerne, der mindst én gang om måneden både deltager i religiøse ceremonier og samtidig gør brug af en imam i forbindelse med personlig vejledning.

Figur 10.2: Andel, der sjældent eller aldrig gør brug af en imam, præst, munk eller åndelig leder i forbindelse med personlig vejledning og samtidig sjældent eller aldrig deltager i religiøse ceremonier/tjenester, fordelt på trosretning

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A63 koblet med spørgsmål A70.

Note: Kategorien anden religion er udeladt af figuren, da denne kategori kun omfatter meget få personer. Desuden omfatter figuren ikke ateister og ikke-religiøse. Figuren omfatter således kun personer, der svarer, at de tilhører en af ovennævnte trosretninger. Tabellen omfatter både indvandrere, efterkommere og danskere. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af figurens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar for undersøgelsens landegrupper fremgår af bilag A.

Imamerne i Danmark har dermed en beskeden kontakt med mange af de muslimske indvandrere og efterkommere og har en mere begrænset indflydelse på mange af deres trosfæller, end det måske umiddelbart kunne forventes. Interviewundersøgelsen afliver således myten om, at imamerne spiller en helt afgørende rolle som meningsdannere og talerør for en stor andel af muslimerne, hvilket ellers er det indtryk mediernes dækning af Muhammed-tegning-krisen kan have efterladt hos mange i Danmark.

Indvandrernes og efterkommernes trosretning og religiøsitet har i høj grad en indflydelse på, i hvilket land de ønsker at blive begravet. Mange indvandrere gi-

ver i interviewundersøgelsen udtryk for, at de ønsker at blive begravet i deres oprindelsesland. Tyrkerne er den indvandrergruppe i undersøgelsen, hvor andelen, der ønsker dette, er størst, idet 86 pct. af de tyrkiske indvandrere har et ønske om at blive begravet i Tyrkiet, jf. tabel 10.4.

Tabel 10.4: "I hvilket land vil du helst begraves?"			
	I oprindelseslandet	I Danmark	I et andet land
Indvandrere			
Tyrkiet	86 %	13 %	1 %
Vestbalkan ¹	56 %	30 %	14 %
Irak	59 %	18 %	23 %
Iran	31 %	57 %	13 %
Pakistan	54 %	37 %	8 %
Vietnam	19 %	76 %	5 %
Efterkommere			
Tyrkiet	72 %	25 %	3 %
Pakistan	30 %	64 %	6 %
Danskere	-	99 %	1 %
<i>Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A77.</i>			
¹ For personer fra Vestbalkan omfatter kategorien "i oprindelseslandet" alene personer, der ønsker at blive begravet i Bosnien-Hercegovina.			
Note: Blandt alle indvandrer- og efterkommergrupperne er der relativt mange interviewpersoner, der har svaret "ved ikke". For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.			

Blandt de vietnamesiske indvandrere ønsker 19 pct. at blive begravet i Vietnam. Vietnameserne er således den indvandrergruppe, der i mindst omfang ønsker at blive begravet i deres hjemland.

De tyrkiske og pakistanske efterkommere vil i mindre omfang end de tyrkiske og pakistanske indvandrere begraves i deres oprindelsesland, men andelen varierer meget mellem de to efterkommergrupper. 72 pct. af de tyrkiske efterkommere ønsker således at blive begravet i Tyrkiet, mens andelen af pakistanske efterkommere, der ønsker at blive begravet i Pakistan, er 30 pct.

Disse store forskelle landegrupperne imellem skyldes formentlig, at der er betydelige forskelle på begravelsesskikke og krav til begravelsespladser mellem kristne, buddhister og muslimer. Nogle muslimer oplever det som problematisk at blive begravet i Danmark, da der ikke er samme muligheder for en muslimsk begravelse som i deres oprindelsesland. Desuden er nogle muslimer, især de tyrkiske indvandrere, medlemmer af begravelsesforeninger, der påtager sig at begrave afdøde på det sted, hvor familien stammer fra. Blandt muslimerne ses da også en tendens til, at de personer, der svarer, at de opfatter sig selv som religiøse mennesker i højere grad end personer, der ikke er religiøse, vil graves i deres oprindelsesland, jf. tabel 10.5.

Tabel 10.5: Ønske om begravelsesland fordelt på trosretning og religiøsitet

	Religiøs			Ikke-religiøs		
	I oprindelseslandet	I Danmark	I et andet land	I oprindelseslandet	I Danmark	I et andet land
Buddhister	33 %	62 %	5 %	19 %	79 %	3 %
Muslimer	68 %	25 %	7 %	52 %	39 %	9 %
Ortodokse kristne	26 %	67 %	7 %	31 %	58 %	10 %
Protestanter	1 %	96 %	3 %	1 %	98 %	1 %
Romersk katolske	21 %	65 %	14 %	9 %	73 %	18 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A77 koblet med spørgsmål A62 og A64.

Note: Kategorien religiøs omfatter personer, der har svaret, at de mener, at de er et "meget religiøst menneske" eller et "religiøst menneske". Kategorien ikke-religiøs omfatter personer, der har svaret, at de mener, at de er et "ikke særlig religiøst menneske" eller et "slet ikke religiøst menneske". Kategorien anden religion er udeladt af tabellen, da denne kategori kun omfatter meget få personer. Desuden omfatter tabellen ikke ateister og ikke-religiøse. Tabellen omfatter således kun personer, der svarer, at de tilhører én af ovennævnte trosretninger. Tabellen omfatter både indvandrere, efterkommere og danskere. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar for undersøgelsens landegrupper fremgår af bilag A.

10.3 Religiøse personers rolle i det politiske liv

I Danmark har folkekirken en grundlovsbestemt særstilling, der indebærer, at kirken ikke er adskilt fra staten.² Den danske stat yder bl.a. økonomisk tilskud til folkekirken via finansloven, og folkekirken står bl.a. for den officielle navneregistrering. Den samfundsmæssige sekularisering er således langt fra fuldstændig i Danmark, men der er næppe tvivl om, at Danmark, på trods af dette, er et af de lande i verden, hvor relationen mellem religion og politik er svagest både på det samfundsmæssige og individuelle plan.

I interviewundersøgelsen er der stillet en række spørgsmål, der belyser, hvor stor en rolle interviewpersonerne mener, religiøse personer bør spille i forhold til det politiske liv, jf. tabel 10.6.

Tabellen bekræfter, at et stort flertal af danskerne mener, at der ikke bør være nogen forbindelse mellem politik og religion, og at religiøse synspunkter ikke bør have plads i det politiske system. På alle interviewundersøgelsens fire spørgsmål svarer ca. ni ud af ti danskere således, at religion ikke skal påvirke politik.

² Danmarks Riges Grundlov af 5. juni 1953 indeholder syv bestemmelser om den danske folkekirke og om religionsforhold i øvrigt. I § 4 står det anført, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten, og i § 6 står det anført, at kongen skal høre til den evangelisk-lutherske kirke.

Tabel 10.6: Religiøse personers rolle i politik

	Uenig i følgende udsagn:		Enig i følgende udsagn:	
	Politikere, som ikke er religiøse, er uegnede til at bestride offentlige stillinger	Det ville være bedre for Danmark, hvis der var flere mennesker med en stærk religiøs tro i offentlige stillinger	Præster og andre religiøse ledere skal ikke påvirke, hvordan folk stemmer ved valgene	Præster og andre religiøse ledere skal ikke påvirke regeringsbeslutninger i Danmark
Indvandrere				
Tyrkiet	69 %	61 %	92 %	90 %
Vestbalkan	83 %	77 %	89 %	90 %
Irak	80 %	67 %	81 %	73 %
Iran	90 %	90 %	90 %	92 %
Pakistan	74 %	54 %	73 %	73 %
Vietnam	80 %	72 %	85 %	84 %
Efterkommere				
Tyrkiet	74 %	48 %	87 %	85 %
Pakistan	81 %	58 %	70 %	67 %
Danskere	93 %	89 %	91 %	90 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A65, A67, A66 og A68.

Note: Kategorien uenig omfatter i denne tabel interviewpersoner, der har svaret "delvist uenig" og "helt uenig", mens kategorien enig omfatter interviewpersoner, der har svaret "delvist enig" og "helt enig". For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Tabellen viser desuden, at iranerne også lægger stor vægt på adskillelse mellem politik og religion, hvilket stemmer overens med, at der, som tidligere nævnt, er mange ikke-troende iranere. Iranere svarer ligesom danskerne meget konsistent på alle fire spørgsmål. Derimod er der stor variation i besvarelsenerne hos de øvrige grupper. Generelt ses en begrænset tilslutning til synspunktet om, at præster og andre religiøse ledere skal påvirke henholdsvis stemmeafgivelsen ved valg og regeringsbeslutninger blandt interviewpersonerne fra Pakistan, Tyrkiet, Irak, Vietnam og Vestbalkan. Derimod er der en stor andel af personerne fra disse lande, der mener, at det ville være en fordel, hvis politiske og administrative ledere var

religiøse. Denne holdning er særlig udbredt blandt de tyrkiske og pakistanske indvandrere og efterkommere.

Ses på sammenhængen mellem, hvor religiøs interviewpersonen opfatter sig selv og holdningen til adskillelse af religion og politik, viser det sig, at der blandt danskere og indvandrerne fra Iran kun er meget få personer, uanset hvor religiøse de siger, de er, der går ind for, at religionen skal påvirke politik. Blandt de øvrige grupper er der derimod størst tilslutning til, at religion skal påvirke politik blandt de "meget religiøse" og de "religiøse".³

10.4 Trosretningens betydning for værdier og normer

I dette afsnit ses nærmere på sammenhængen mellem interviewpersonernes trosretning og deres tilslutning til grundlæggende værdier og normer. Som det fremgår af tabel 10.1 i dette kapitel, er der blandt flere af landegrupperne et meget stort sammenfald mellem interviewpersonernes oprindelsesland og deres trosretning. Det er kun få procent af tyrkerne og pakistanerne, og en relativt lille andel af irakerne, der ikke er muslimer. Dette bevirker, at indledende og mere simple analyser viser, at der eksempelvis er forskel på muslimer, buddhisters og protestanters holdninger, mens de mere nuancerede analyser viser, at dette kun sjældent hænger sammen med deres trosretning, men i stedet hænger sammen med deres oprindelsesland. Det er således meget vigtigt at være opmærksom på, at forskelle i værdier og normer mellem landegrupperne i højere grad skyldes forskelle i interviewpersonernes oprindelsesland end forskelle i deres trosretning.

For at illustrere denne problemstilling viser tabel 10.7 de muslimske indvandreres og efterkommeres besvarelse af spørgsmålet om, hvorvidt mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle. De muslimske indvandrere er i tabellen fordelt på deres oprindelsesland og på, hvorvidt de opfatter sig selv som religiøse eller ikke-religiøse mennesker.

³ Gruppen af pakistanske efterkommere er dog en undtagelse, idet de "ikke særligt religiøse" pakistanske efterkommere i lige så høj grad som de "religiøse" og "meget religiøse" tilslutter sig, at religion skal påvirke politik.

Tabel 10.7: Andel af muslimer, der er uenig i, at mænd har mere ret til arbejde end kvinder, hvis der ikke er job til alle, fordelt på religiøsitet

	Muslimer	
	Religiøs/ meget religiøs	Ikke særlig religiøs/ slet ikke religiøs
Indvandrere		
Tyrkiet	40 %	46 %
Vestbalkan	73 %	75 %
Irak	53 %	69 %
Iran	70 %	76 %
Pakistan	75 %	69 %
Vietnam	-	-
Efterkommere		
Tyrkiet	71 %	74 %
Pakistan	80 %	79 %
Danskere	-	-

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål 54 koblet med interviewundersøgelsens spørgsmål A62 og A64.

Note: Kategorien religiøs/meget religiøs omfatter personer, der har svaret, at de mener, at de er et "religiøst menneske" eller et "meget religiøst menneske". Kategorien ikke særlig religiøs/slet ikke religiøs omfatter personer, der har svaret, at de mener, at de er et "ikke særlig religiøst menneske" eller et "slet ikke religiøst menneske". Tabellen omfatter ikke danske og vietnamesiske muslimer, da der ikke er nogen muslimer fra disse landegrupper. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar for undersøgelsens landegrupper fremgår af bilag A.

Tabellen viser, at en religiøs muslimsk indvandrer fra Iran i langt højere grad er imod forskelsbehandling på grund af køn på arbejdsmarkedet end en ikke-religiøs muslimsk indvandrer fra Tyrkiet. Med andre ord har muslimske tyrkere og muslimske iranere meget forskellige synspunkter. Samme forskel ses også blandt de øvrige landegrupper. Tabellen illustrerer således, at oprindelseslandet spiller en afgørende rolle for indvandrernes og efterkommernes værdier, og at oprindelseslandet spiller en større rolle for værdierne end trosretningen.

Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, at gruppen af muslimer i Danmark langt fra er en homogen gruppe, da muslimerne har oprindelse i forskellige lande og dermed har meget forskellige værdier.

11. Velfærdssamfundet og dets institutioner

De fleste vestlige lande opfattes som velfærdssamfund, men det er meget forskelligt, hvordan velfærdssystemerne er indrettet i de enkelte lande, og hvilken rolle staten spiller for at fremme velfærden.

I det danske velfærdssamfund er princippet, at de sociale ydelser dækker alle, der kommer ud for en bestemt begivenhed og i øvrigt opfylder betingelserne, uanset deres familiemæssige eller arbejdsmæssige situation. Det danske velfærdssamfund er således kendetegnet ved, at alle skal have mulighed for gode levevilkår og social tryghed. Disse muligheder sikres gennem et udbygget social- og sundhedssystem, som i høj grad finansieres gennem skatter og afgifter.

I dette kapitel belyses indvandreres, efterkommeres og danskeres holdninger til centrale danske velfærdsprincipper, herunder velfærdssamfundets fordelingsprincip. Desuden belyses deres tillid til institutioner i det danske samfund. Sidst i kapitlet ses nærmere på indvandreres og efterkommeres oplevelse af diskrimination i det danske samfund, hvilket har betydning for deres oplevelse af at være en del af det danske samfund.

11.1 Solidaritet gennem skatter og pligten til at bidrage til samfundet

Et af hovedformålene for velfærdssamfundet er at fremme lighed og at sikre omsorg for samfundets svageste grupper. En del af skatterne i Danmark går derfor til at hjælpe personer, der har behov for støtte. For at belyse interviewpersonernes opbakning til dette velfærdsprincip er der i interviewundersøgelsen stillet følgende spørgsmål "Synes du, at det er rimeligt, at en del af din skat går til at hjælpe udsatte og svage grupper i Danmark?"

Tabel 11.1: "Synes du, at det er rimeligt, at en del af din skat går til at hjælpe udsatte og svage grupper i Danmark?"

	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad eller slet ikke
Indvandrere			
Tyrkiet	54 %	28 %	17 %
Vestbalkan	78 %	17 %	6 %
Irak	82 %	11 %	6 %
Iran	75 %	20 %	5 %
Pakistan	78 %	17 %	5 %
Vietnam	73 %	21 %	6 %
Efterkommere			
Tyrkiet	58 %	29 %	14 %
Pakistan	72 %	21 %	7 %
Danskere	69 %	29 %	2 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A71.

Note: For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Tabellen viser, at der blandt indvandrere og efterkommere som hovedregel er en større andel, der har svaret, at de i høj grad synes, det er rimeligt, at en del af skatten går til at hjælpe udsatte og svage grupper, end der er blandt danskere. En nærliggende forklaring på denne forskel kan være, at en langt højere andel af indvandrerne og efterkommerne end danskerne modtager sociale ydelser fra det offentlige, hvorfor det er økonomisk rationelt at ønske, at en del af skatterne går til de svage og udsatte i samfundet. En sådan forklaring finder dog ikke støtte i de statistiske analyser, når der tages højde for svarpersonens arbejdsmarkedstilknnytning. Hverken blandt indvandrerne eller efterkommerne er der en sammenhæng mellem deres besvarelse af spørgsmålet, og om de er i arbejde eller uden for arbejdsmarkedet.

Meget tyder derfor på, at deres besvarelse af spørgsmålet ikke baserer sig på deres egen økonomiske situation, men derimod på deres villighed til at være solidariske med andre i samfundet og deres støtte til princippet om at overføre penge via skatterne til personer, der har behov for det.

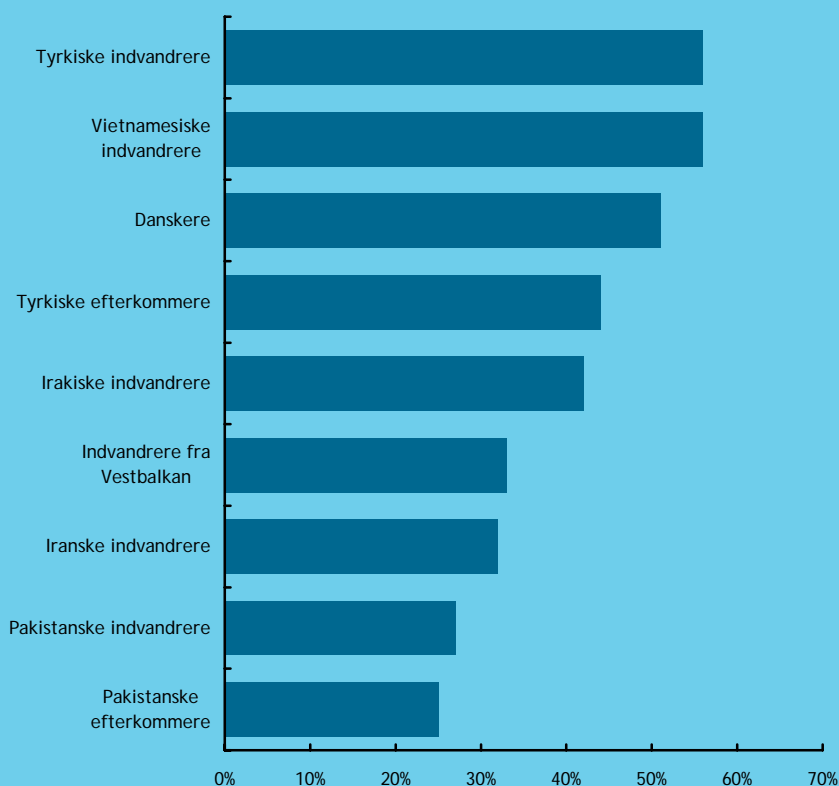
De statistiske analyser viser også, at indvandrernes og efterkommernes oprindelsesland spiller en afgørende rolle for deres villighed til solidaritet gennem skatterne. Som det fremgår af tabel 11.1, er de irakiske indvandreres villighed til at hjælpe udsatte og svage grupper gennem skatten langt højere end de tyrkiske indvandreres og efterkommeres. De tyrkiske indvandrere og efterkommere er de eneste landegrupper, hvor en mindre andel end danskerne har svaret, at de i høj grad er villige til at hjælpe udsatte og svage grupper i samfundet. Desuden er andelen af tyrkere, der kun i ringe grad eller slet ikke er villige til at hjælpe udsatte og svage grupper, langt højere end andelen blandt danskere.

Der kan tænkes at være flere forklaringer på, at solidariteten er lavest blandt de tyrkiske indvandrere og efterkommere. En forklaring kan være, at tyrkerne er tilhængere af andre former for solidaritet end den, der kendetegner den danske velfærdsstat, fx at det i højere grad er familiens end statens ansvar at sikre tryghed for den enkelte. En anden forklaring kan være, at der er et tæt netværk blandt de mange tyrkiske indvandrere og efterkommere i Danmark, hvilket indebærer, at tyrkerne støtter og hjælper hinanden og derfor i mindre grad end de øvrige landegrupper er afhængige af de danske velfærdsydelser. Disse forklaringer kan dog ikke vurderes ud fra data i undersøgelsen.

I den danske velfærdsstat har borgerne ret til offentlig forsørgelse, når de har behov for det, men med denne rettighed følger også pligten til at arbejde og bidrage til fællesskabet, når man har mulighed for det. Staten har indført en lang række tiltag, der skal øge den enkeltes tilskyndelse til at tage det arbejde, der tilbydes, og der er indført en række sanktioner, hvis dette ikke sker.

For at belyse holdningen til princippet om at rettigheder og pligter følges ad, er deltagerne i interviewundersøgelsen blevet bedt om at udtrykke deres mening om udsagnet "Hvis arbejdsløse ikke tager det arbejde, de bliver tilbudt, bør de miste deres arbejdsløshedsunderstøttelse".

Figur 11.1: Andel, der finder det i orden, at arbejdsløse bør miste deres arbejdsløshedsunderstøttelse, hvis de ikke tager det arbejde, de bliver tilbudt

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A72.

Note: Interviewpersonerne har besvaret spørgsmålet om, i hvor høj grad de mener, at arbejdsløse - der ikke tager det arbejde, de bliver tilbudt - bør miste deres arbejdsløshedsunderstøttelse, ud fra en tipunktsskala, hvor 1 betyder, at det slet ikke er i orden, og 10 betyder, at det er helt i orden. I figuren omfatter kategorien "i orden" svarene 7-10. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af figurens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Figur 11.1 viser, at der blandt tyrkiske og vietnamesiske indvandrere samt danskere er en relativ stor opbakning til at fratage arbejdsløse deres arbejdsløshedsunderstøttelse, hvis de ikke tager det arbejde, de bliver tilbudt. Derimod er

accepten af dette langt lavere blandt de pakistanske indvandrere og efterkommere samt indvandrere fra Iran og Vestbalkan. De statistiske analyser viser, at de interviewpersoner, der er arbejdsløse, ikke afviger fra det generelle billede.

11.2 Samfundets institutioner

Tabel 11.2 viser, i hvor høj grad de forskellige landegrupper har fuld tillid til, at alle bliver behandlet lige af henholdsvis domstolene, sygehusene, politiet og socialforvaltningen.

Tabel 11.2: Andel, der er helt enige i, at man kan have tillid til, at alle bliver behandlet lige af domstolene, sygehusene, politiet og socialforvaltningen

	Domstolene	Sygehusene	Politiet	Socialforvaltningen
Indvandrere				
Tyrkiet	36 %	60 %	35 %	38 %
Vestbalkan	43 %	64 %	44 %	45 %
Irak	60 %	80 %	63 %	56 %
Iran	49 %	60 %	37 %	41 %
Pakistan	42 %	49 %	40 %	40 %
Vietnam	50 %	62 %	44 %	43 %
Efterkommere				
Tyrkiet	40 %	58 %	34 %	38 %
Pakistan	38 %	45 %	30 %	32 %
Danskere	39 %	42 %	32 %	33 %

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A22-A25.

Note: Tabellen omfatter kun dem, som har svaret "helt enig" på spørgsmålet om, hvorvidt man i Danmark kan have tillid til, at alle bliver behandlet lige af de forskellige institutioner. Der er store forskelle i antallet af "ved ikke"-besvarelser de fire spørgsmål imellem. På spørgsmålet om tilliden til sygehusene er der få "ved ikke"-svar, mens der på de øvrige tre spørgsmål er relativt mange "ved ikke"-svar. Svarkategorien "ved ikke" er udeladt i beregningen af tabellens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Tabellen viser, at der blandt alle nationalitetsgrupperne er størst tillid til, at sygehusene behandler alle ens. Dette kan hænge sammen med, at sygehusene ikke opleves som myndighedsudøvende på samme måde som de tre øvrige institutioner. Desuden viser tabellen, at indvandrere som hovedregel i større omfang end

danskere har tillid til, at alle bliver behandlet lige af de offentlige institutioner. De irakiske indvandrere har den største tillid til, at institutionerne behandler alle lige, mens danskerne og de pakistanske efterkommere har den mindste tiltro til dette.¹ En undtagelse er dog, at de tyrkiske indvandrere har mindre tillid til, at domstolene behandler alle lige, end danskerne og de pakistanske efterkommere.

I Tænk tankens tidligere rapporter er det vist, at arbejdsmarkedstilknytningen generelt er langt lavere blandt indvandrere end blandt danskere, hvilket også gør sig gældende blandt denne undersøgelses interviewpersoner, jf. kapitel 4. Dette bevirker, at indvandrere eksempelvis er i større kontakt med socialforvaltningen end danskere. På trods af – eller på grund af – dette har indvandrerne som hovedregel mere tillid end danskerne til, at socialforvaltningen og de øvrige offentlige institutioner behandler alle ens.

Indvandrere, der har boet lang tid i Danmark, har en mindre positiv opfattelse af de danske institutioners ligebehandling end indvandrere, der har boet her i kortere tid. Dette kan hænge sammen med, at indvandrerne ved ankomsten til Danmark i høj grad sammenligner institutionerne i oprindelseslandet med de tilsvarende danske. Det kan også hænge sammen med, at indvandrerne efterhånden får nogle negative erfaringer med de danske institutioner, eller at de med tiden begynder at tillægge sig de samme forventninger og holdninger som danskerne.

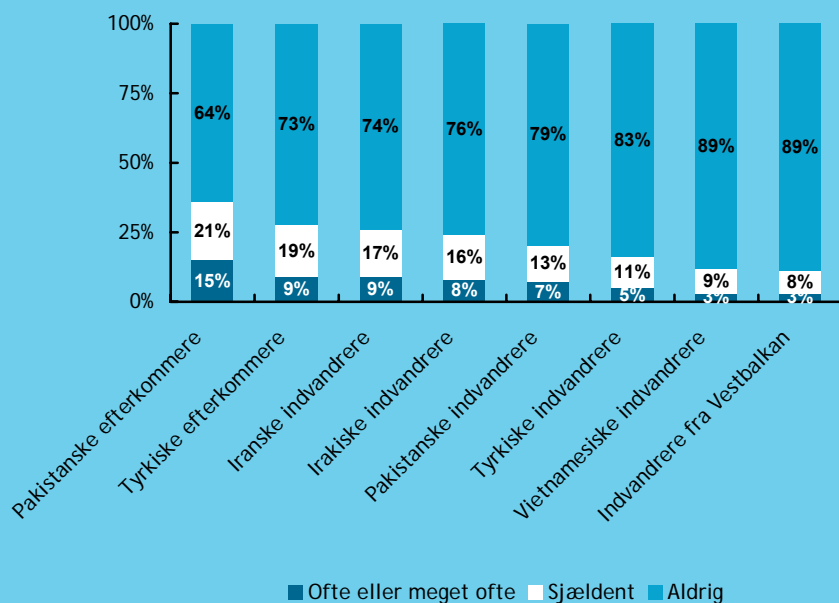
11.3 Oplevet diskrimination

I interviewundersøgelsen er indvandrere og efterkommere også blevet spurgt om, hvor ofte de, inden for det sidste halve år, har følt sig diskrimineret i Danmark henholdsvis af politiet, i offentlige transportmidler, på gaden og i banken på grund af deres etniske oprindelse.

¹ Holdningen til institutionerne kan både stamme fra direkte erfaringer med domstolene, sygehusene, politiet eller socialforvaltningen, fra mediernes omtale af institutionerne og fra overleveringer af andre menneskers erfaringer med disse institutioner.

Figur 11.2 belyser omfanget af oplevet diskrimination blandt indvanderne og efterkommerne på baggrund af et gennemsnit af besvarelserne på de fire spørgsmål.

Figur 11.2: "Hvor ofte har du inden for det sidste halve år følt dig diskrimineret i Danmark af politiet, i offentlige transportmidler, på gaden eller i banken på grund af din etniske oprindelse?"

Kilde: Interviewundersøgelsens spørgsmål A57-A60.

Note: Interviewpersonerne har besvaret fire spørgsmål om, hvor ofte de inden for det sidste halve år har følt sig diskrimineret i Danmark henholdsvis af politiet, i offentlige transportmidler, på gaden og i banken på grund af deres etniske oprindelse. Figuren belyser omfanget af oplevet diskrimination på baggrund af et gennemsnit af besvarelserne på de fire spørgsmål. Interviewpersonen har kunnet besvare spørgsmålene med "meget ofte", "ofte", "sjældent" eller "aldrig". Kategorierne "meget ofte" og "ofte" er slået sammen i figuren. For at skabe et godt sammenligningsgrundlag mellem grupperne er svarkategorien "ved ikke" udeladt i beregningen af figurens procentfordelinger. Antallet af "ved ikke"-svar fremgår af bilag A.

Figuren viser, at indvandrere og efterkommere kun i begrænset omfang føler sig diskrimineret på disse fire udvalgte områder, idet kun en lille andel af interview-

personerne blandt alle landegrupperne ofte eller meget ofte har følt sig diskrimineret inden for det sidste halve år.² Dette må betragtes som meget positivt, da det er afgørende for integrationen, at indvandrere og efterkommere føler sig accepterede og som en del af det danske samfund. Dette kan være med til at give indvandrere og efterkommere lysten til - og muligheden for - at indgå i det danske samfund på lige fod med danskere.

Blandt de indvandrere og efterkommere, der føler sig diskriminerede, opleves diskriminationen - ikke overraskende - mere på gaden og i offentlige transportmidler, dvs. i det offentlige rum, end i banken og af politiet.

Figuren viser endvidere, at efterkommerne føler sig mere diskriminerede end indvandrerne. Dette kan hænge sammen med, at efterkommerne opholder sig mere i det offentlige rum end indvandrerne, da de er i en alder, hvor de i højere grad opholder sig blandt danskere på uddannelsesinstitutioner, caféer, diskoteker og sportsklubber og således oftere befinder sig i situationer, hvor diskrimination kan finde sted. Desuden kan det tænkes, at efterkommerne er mere opmærksomme på diskrimination, fx fordi de føler sig stærkere knyttet til det danske samfund end indvandrerne.

Blandt indvandrerne oplever personer fra Vestbalkan og Vietnam mindst diskrimination, mens de iranske og irakiske indvandrere i størst omfang føler sig diskrimineret.

En af forklaringerne, på at personer fra Vestbalkan oplever en lav grad af diskrimination, kan være, at disse personer rent udseendemæssigt har mange fælles træk med danskere, og at de af den grund ikke mødes af så mange negative reak-

² Tænketaenken har i rapporten "Udviklingen i udlændinges integration i det danske samfund" fra 2006, medtaget en række resultater fra Catinét Researchs halvårslige interviewundersøgelser, der belyser omfanget af oplevet diskrimination i Danmark blandt indvandrere og efterkommere fra udvalgte ikke-vestlige lande. Disse resultater viser, at det især er inden for beskæftigelse og uddannelse, at indvandrere og efterkommere føler sig diskrimineret. Da interviewpersonerne i nærværende undersøgelse alene er blevet spurgt om, hvor ofte de inden for det sidste halve år har følt sig diskrimineret henholdsvis af politiet, i offentlige transportmidler, på gaden eller i banken, giver nærværende undersøgelse ikke det fulde billede af den oplevede diskrimination.

tioner som de øvrige indvandrere. Denne forklaring gælder naturligvis ikke for de vietnamesiske indvandrere. For vietnameserne kan forklaringen derimod være, at asiater i almindelighed opfattes som godt integrerede i det danske samfund, fordi de i højere grad er i beskæftigelse end andre indvandrergrupper. Desuden kan det tænkes, at vietnameserne ikke i lige så høj grad som indvandrerne fra de muslimske lande støder ind i religions- og kulturkonflikter om eksempelvis brugen af tørklæder.

Bilag A. Tabelmateriale

A1

1. Hvor interesseret er du i politik?

Gruppe		Hvor interesseret er du i politik?					Antal (inkl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Meget interesseret	Nøget interesseret	Ikke særlig interesseret	Slet ikke interesseret	Antal (ekskl. ved ikke)		
Total		18%	38%	28%	16%	4459	0%	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	12%	29%	32%	27%	502	0%	503
	Tyrkiet - efterkommer	14%	38%	33%	15%	503	0%	504
	Pakistan - indvandrer	14%	39%	28%	19%	433	0%	434
	Pakistan - efterkommer	22%	49%	22%	7%	485	1%	488
	Vestbalkan - indvandrer	11%	36%	30%	23%	504	0%	505
Gruppe	Irak - indvandrer	22%	32%	32%	15%	508	1%	513
	Iran - indvandrer	38%	36%	17%	9%	504	0%	505
	Vietnam - indvandrer	8%	29%	34%	29%	500	1%	506
	Etnisk dansker	18%	58%	23%	2%	520	0%	520

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

Hvor godt eller dårligt synes du om disse forskellige måder at regere Danmark på? - 2. At landet har en stærk leder, der ikke behøver bekymre sig om Folketing og valg											
Total Gruppe	Meget godt		Temmelig godt		Temmelig dårligt		Meget dårligt		Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
	Meget godt	Temmelig godt	Temmelig dårligt	Meget dårligt							
Total	6%	17%	16%	61%	4073	9%	4478				
Tyrkiet - indvandrer	5%	14%	17%	63%	440	12%	503				
Tyrkiet - efterkommer	5%	20%	22%	54%	445	12%	504				
Pakistan - indvandrer	8%	18%	13%	61%	392	10%	434				
Pakistan - efterkommer	5%	19%	23%	52%	443	9%	488				
Vestbalkan - indvandrer	7%	22%	13%	57%	465	8%	505				
Irak - indvandrer	3%	8%	4%	85%	495	4%	513				
Iran - indvandrer	7%	19%	13%	61%	465	8%	505				
Vietnam - indvandrer	8%	13%	13%	66%	418	17%	506				
Etnisk dansker	8%	16%	27%	49%	508	2%	520				

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

A3

Hvor godt eller dårligt synes du om disse forskellige måder at regere Danmark på? - 3. At eksperter, og ikke regeringen, træffer beslutninger efter, hvad de mener, er bedst for landet											
Total Gruppe	Meget godt		Temmelig godt		Temmelig dårligt		Meget dårligt		Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
	Meget godt		Temmelig godt		Temmelig dårligt		Meget dårligt				
Total	18%		31%		23%		27%		3865	14%	4478
Tyrkiet - indvandrer	11%		31%		24%		35%		417	17%	503
Tyrkiet - efterkommer	12%		35%		24%		28%		424	16%	504
Pakistan - indvandrer	13%		35%		22%		31%		373	14%	434
Pakistan - efterkommer	13%		31%		23%		33%		426	13%	488
Vestbalkan - indvandrer	20%		38%		25%		17%		428	15%	505
Irak - indvandrer	58%		22%		10%		10%		475	7%	513
Iran - indvandrer	14%		36%		22%		28%		434	14%	505
Vietnam - indvandrer	11%		22%		23%		44%		389	23%	506
Etnisk dansker	10%		27%		37%		26%		500	4%	520

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

Hvor godt eller dårligt synes du om disse forskellige måder at regere Danmark på? - 4. At militæret styrer landet							
Gruppe		Tømmelig		Tømmelig		Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Meget godt	godt	dårligt	Meget dårligt		
Total		3%	5%	9%	83%	4042	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	1%	6%	11%	82%	434	503
	Tyrkiet - efterkommer	3%	6%	12%	80%	459	504
	Pakistan - indvandrer	4%	6%	9%	81%	379	434
	Pakistan - efterkommer	2%	8%	12%	78%	451	488
	Vestbalkan - indvandrer	2%	5%	8%	85%	468	505
	Irak - indvandrer	10%	7%	4%	79%	466	513
	Iran - indvandrer	3%	3%	6%	88%	467	505
	Vietnam - indvandrer	4%	7%	9%	80%	404	506
	Etnisk dansker	1%	1%	9%	89%	513	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A5

Hvor godt eller dårligt synes du om disse forskellige måder at regere Danmark på? - 5. At man har et demokratisk politisk system

Total Gruppe		Antal			Andel (inkl. ved ikke)		
		Meget godt	Temmelig godt	Temmelig dårligt	Meget dårligt	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
	Total	80%	17%	2%	2%	4243	4478
	Tyrkiet - indvandrer	76%	21%	2%	1%	455	503
	Tyrkiet - efterkommer	76%	19%	2%	3%	477	504
	Pakistan - indvandrer	73%	19%	4%	4%	403	434
	Pakistan - efterkommer	69%	23%	4%	4%	470	488
	Vestbalkan - indvandrer	73%	23%	2%	2%	488	505
	Irak - indvandrer	86%	12%	0%	1%	504	513
	Iran - indvandrer	88%	11%	2%	0%	494	505
	Vietnam - indvandrer	85%	13%	2%	1%	437	506
	Etnisk dansker	90%	10%	0%	0%	515	520

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

Unset om du har stemmet eller ej, vil vi gerne vide hvilket parti, du ville stemme på, hvis der var folketingsvalg i morgen?																				
	Venstre	Socialdemo- kratiet	Dansk Folkeparti	Det Konservative Folkeparti	Det Radikale Venstre	Det Socialistisk Folkeparti	Enhedsliste Folkeparti	Minoritetspa- rti	CD	Kristendem okrati	Andre	Ingen af partierne	Vil ikke stemme	Vil ikke svare	Andet (inkl. ikke angivet)	Andet (inkl. ikke angivet)	Andet (inkl. ikke angivet)	Andet (inkl. ikke angivet)	Andet (inkl. ikke angivet)	Andet (inkl. ikke angivet)
Total	10%	48%	3%	2%	16%	10%	5%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	1%	3838	14%	4478	14%	4478	14%
Gruppe	4%	61%	1%	0%	10%	11%	5%	0%	1%	0%	0%	2%	4%	1%	420	16%	503	16%	503	16%
Tyktet - indvandrer	7%	49%	2%	0%	21%	10%	4%	0%	1%	0%	0%	2%	3%	1%	448	11%	504	11%	504	11%
Tyktet - efterkommer	6%	42%	2%	1%	23%	17%	2%	0%	0%	0%	0%	2%	4%	1%	319	27%	434	27%	434	27%
Pakistan - indvandrer	3%	35%	0%	1%	30%	14%	7%	2%	0%	0%	0%	1%	5%	1%	410	16%	488	16%	488	16%
Pakistan - efterkommer	5%	64%	1%	1%	15%	3%	4%	0%	0%	0%	0%	2%	3%	1%	447	12%	505	12%	505	12%
Vestbalkan - indvandrer	4%	70%	2%	1%	9%	7%	4%	0%	0%	0%	0%	1%	2%	1%	431	16%	513	16%	513	16%
Irak - indvandrer	8%	39%	1%	3%	20%	13%	11%	0%	1%	0%	0%	1%	3%	1%	478	5%	505	5%	505	5%
Iran - indvandrer	20%	51%	3%	3%	11%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	5%	3%	411	19%	506	19%	506	19%
Vietnam - indvandrer	31%	19%	12%	10%	12%	11%	3%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	475	9%	520	9%	520	9%
Etisk dansker																				

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

A7

7. Har du nogensinde stemt til et valg i Danmark?					
Gruppe	Total	Ja, flere gange	Ja, en enkelt gang	Nej, aldrig	Har ikke haft stemmeret
					Antal
Total	Total	61%	17%	13%	9%
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	55%	16%	12%	17%
	Tyrkiet - efterkommer	56%	22%	18%	4%
	Pakistan - indvandrer	62%	15%	16%	7%
	Pakistan - efterkommer	71%	12%	13%	4%
	Vestbalkan - indvandrer	47%	20%	17%	16%
Gruppe	Irak - indvandrer	33%	35%	14%	18%
	Iran - indvandrer	67%	17%	10%	6%
	Vietnam - indvandrer	63%	9%	19%	9%
	Etnisk dansker	93%	4%	2%	0%
	Total	4478	503	504	434
Gruppe	Pakistan - indvandrer	488	505	513	505
	Iran - indvandrer	505	506	520	506
	Vietnam - indvandrer	506	506	506	506
	Etnisk dansker	520	520	520	520
	Total	520	520	520	520

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

8. Hvor enig eller uenig er du i at alle grupper - også grupper med yderligtgående holdninger - bør have ret til at holde møder og tale deres sag?							
Gruppe	Total	Hverken enig eller uenig			Delvist uenig	Helt uenig	Antal (ekski. ved ikke)
		Heit enig	Delvist enig	7%			
		57%	25%	7%	6%	6%	4298
		65%	20%	6%	4%	4%	485
		59%	25%	11%	4%	2%	498
		68%	17%	8%	2%	4%	421
		60%	24%	8%	3%	5%	477
		37%	31%	5%	10%	16%	483
		64%	17%	4%	9%	5%	492
		64%	21%	6%	5%	3%	491
		55%	26%	11%	4%	4%	435
		39%	38%	8%	8%	6%	515
							4478
							503
						1%	504
						3%	434
						2%	488
						4%	505
						4%	513
						3%	505
						14%	506
						1%	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

A9

Hvor ofte gør du følgende? - 9. Ser nyheder på danske tv-kanaler									
Total Gruppe		Hver dag	Flere gange om ugen	Ca. en gang om ugen	Mindst en gang om måneden	Sjældnere	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
Total		61%	26%	6%	1%	4%	2%	4472	0%
Gruppe	Tyrkiet - indvandrere	50%	29%	9%	2%	6%	5%	501	0%
	Tyrkiet - efterkommer	48%	37%	10%	2%	2%	1%	501	1%
	Pakistan - indvandrere	63%	25%	5%	1%	4%	2%	434	0%
	Pakistan - efterkommer	59%	30%	6%	2%	3%	0%	488	0%
	Vestbalkan - indvandrere	70%	22%	5%	1%	2%	1%	505	0%
Etnisk dansker	Irak - indvandrere	48%	30%	7%	2%	9%	3%	513	0%
	Iran - indvandrere	77%	18%	2%	1%	2%	1%	504	0%
	Vietnam - indvandrere	56%	27%	7%	2%	6%	2%	506	0%
Etnisk dansker		76%	20%	2%	0%	1%	1%	520	0%

Chi²/2-test. P-værdi: 0,005.

Hvor ofte gør du følgende? - 10. Læser danske aviser									
Total Gruppe		Hver dag	Flere gange om ugen	Ca. en gang om ugen	Mindst en gang om måneden	Sjældnere	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total		39%	28%	13%	4%	9%	7%	4473	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrere	31%	27%	17%	4%	9%	12%	501	503
	Tyrkiet - efterkommer	47%	31%	14%	2%	4%	3%	504	504
	Pakistan - indvandrere	41%	24%	11%	4%	11%	9%	434	434
	Pakistan - efterkommer	51%	28%	10%	4%	5%	2%	488	488
	Vestbalkan - indvandrere	37%	28%	14%	4%	8%	8%	504	505
Etnisk dansker	Irak - indvandrere	28%	30%	9%	2%	17%	13%	513	513
	Iran - indvandrere	42%	29%	11%	3%	10%	4%	503	505
	Vietnam - indvandrere	28%	28%	15%	5%	11%	12%	506	506
Etnisk dansker		48%	23%	15%	5%	5%	4%	520	520

Chi²/2-test, P-værdi: 0,005.

A11

Hvor ofte gør du følgende? - 11. Læser aviser fra dit oprindelsesland									
Total Gruppe		Hver dag	Fleere gange om ugen	Ca. en gang om ugen	Mindst en gang om måneden	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		5%	5%	7%	7%				
Total		5%	5%	7%	7%	55%	3946	0%	3958
Tyrkiet - indvandrer		15%	13%	12%	11%	22%	502	0%	503
Tyrkiet - efterkommer		7%	6%	10%	10%	24%	503	0%	504
Pakistan - indvandrer		5%	8%	8%	10%	35%	433	0%	434
Pakistan - efterkommer		1%	3%	4%	5%	22%	487	0%	488
Vestbalkan - indvandrer		2%	3%	11%	13%	24%	502	1%	505
Irak - indvandrer		5%	2%	2%	2%	76%	510	1%	513
Iran - indvandrer		4%	2%	4%	4%	67%	502	1%	505
Vietnam - indvandrer		1%	2%	2%	3%	74%	506	0%	506

Chi^2-test. P-værdi: 0.005.

A12

Hvor ofte gør du følgende? - 12. Ser tv eller hører radio fra dit oprindelsesland									
Total Gruppe		Hver dag	Flere gange om ugen	Ca. en gang om ugen	Mindst en gang om måneden	Sjældnere	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total		40%	16%	8%	4%	10%	22%	3945	3958
Tyrkiet - indvandrer		71%	15%	6%	1%	3%	4%	501	503
Tyrkiet - efterkommer		54%	22%	9%	2%	6%	7%	503	504
Pakistan - indvandrer		44%	16%	7%	3%	15%	14%	434	434
Pakistan - efterkommer		27%	17%	13%	7%	17%	20%	486	488
Vestbalkan - indvandrer		36%	17%	8%	4%	9%	26%	501	505
Irak - indvandrer		57%	20%	5%	1%	5%	12%	512	513
Iran - indvandrer		17%	12%	9%	5%	18%	39%	502	505
Vietnam - indvandrer		15%	10%	7%	6%	10%	52%	505	506

Chi^2-test. P-værdi: 0.005.

A13

Hvor ofte gør du følgende? - 13. Bruger internettet til at få nyheder om Danmark									
Total Gruppe		Mindst en gang om måneden			Ca. en gang om ugen			Flere gange om ugen	
		Hver dag	Ca. en gang om ugen	Flere gange om ugen	Hver dag	Ca. en gang om ugen	Flere gange om ugen	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)
Total		25%	16%	9%	6%	13%	32%	4450	4478
	Tyrkiet - indvandrer	18%	12%	9%	4%	10%	47%	497	503
	Tyrkiet - efterkommer	26%	17%	10%	6%	12%	29%	503	504
	Pakistan - indvandrer	19%	13%	9%	10%	24%	24%	433	434
	Pakistan - efterkommer	35%	21%	11%	6%	14%	12%	484	488
	Vestbalkan - indvandrer	19%	12%	9%	5%	14%	41%	496	505
	Irak - indvandrer	23%	19%	10%	2%	14%	32%	511	513
	Iran - indvandrer	28%	16%	6%	5%	13%	32%	500	505
	Vietnam - indvandrer	19%	12%	6%	4%	8%	51%	506	506
Etnisk dansker		34%	18%	9%	11%	12%	15%	519	520

Chi²/2-test, P-værdi: 0,005.

Hvor ofte gør du følgende? - 14. Bruger internettet til at få nyheder fra dit oprindelsesland										
Total Gruppe		Hver dag	Flere gange om ugen	Ca. en gang om ugen	Mindst en gang om måneden		Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
						Sjældnere				
Total		14%	12%	9%	7%	16%	44%	3928	1%	3958
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	13%	12%	7%	4%	11%	53%	497	1%	503
	Tyrkiet - efterkommer	12%	11%	7%	7%	14%	49%	503	0%	504
	Pakistan - indvandrer	12%	12%	10%	11%	25%	30%	433	0%	434
	Pakistan - efterkommer	14%	12%	10%	8%	21%	35%	486	0%	488
	Vestbalkan - indvandrer	8%	9%	11%	7%	15%	50%	495	2%	505
	Irak - indvandrer	24%	18%	9%	4%	13%	32%	511	0%	513
	Iran - indvandrer	15%	12%	8%	6%	14%	44%	498	1%	505
	Vietnam - indvandrer	10%	8%	7%	7%	13%	56%	505	0%	506

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

A15

I hvor høj grad synes du, at hver af de følgende handlinger er i orden? - 15. Undlade at købe billet til offentlig transport f.eks. bus eller tog														
		1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total		82%	4%	3%	1%	4%	1%	1%	1%	0%	4%	4414	1%	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	91%	1%	2%	1%	2%	1%	1%	0%	0%	2%	499	1%	503
	Tyrkiet - efterkommer	72%	3%	4%	1%	8%	1%	2%	2%	1%	7%	496	2%	504
	Pakistan - indvandrer	90%	1%	0%	0%	2%	0%	0%	1%	0%	5%	429	1%	434
	Pakistan - efterkommer	76%	3%	3%	2%	5%	1%	1%	1%	0%	7%	483	1%	488
	Vestbalkan - indvandrer	81%	3%	1%	1%	5%	1%	2%	1%	0%	5%	492	3%	505
	Irak - indvandrer	91%	2%	1%	1%	3%	1%	1%	0%	0%	1%	506	1%	513
	Iran - indvandrer	83%	2%	2%	2%	5%	1%	1%	1%	0%	3%	496	2%	505
	Vietnam - indvandrer	80%	6%	3%	0%	5%	1%	1%	1%	0%	3%	495	2%	506
Etnisk dansker		71%	9%	7%	3%	5%	1%	0%	1%	0%	2%	518	0%	520

Chi²-2-test, P-værdi: 0,005.

A16

I hvor høj grad synes du, at hver af de følgende handlinger er i orden? - 16. Modtage sociale ydelser man ikke har krav på														
	1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)	
Total		87%	3%	2%	1%	3%	1%	1%	0%	1%	4381	2%	4478	
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	93%	1%	0%	1%	1%	0%	1%	0%	2%	498	1%	503	
	Tyrkiet - efterkommer	79%	3%	4%	0%	7%	2%	1%	1%	3%	486	4%	504	
	Pakistan - indvandrer	90%	1%	1%	0%	3%	1%	0%	1%	3%	422	3%	434	
	Pakistan - efterkommer	83%	4%	2%	3%	4%	1%	0%	0%	2%	481	1%	488	
	Vestbalkan - indvandrer	85%	3%	3%	1%	3%	1%	1%	0%	2%	496	2%	505	
	Irak - indvandrer	95%	2%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	0%	506	1%	513	
	Iran - indvandrer	88%	3%	3%	1%	4%	0%	0%	0%	1%	495	2%	505	
	Vietnam - indvandrer	87%	4%	3%	1%	4%	0%	1%	0%	1%	479	5%	506	
Etnisk dansker	86%	8%	5%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	519	0%	520	

Chi²-2-test, P-værdi: 0,005.

A17

I hvor høj grad synes du, at hver af de følgende handlinger er i orden? - 17. Utrokskab												
	1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
Total	84%	3%	3%	1%	5%	1%	1%	0%	0%	2%	4377	2%
Gruppe	89%	1%	1%	1%	3%	1%	0%	0%	0%	2%	496	1%
Tyrkiet - efterkommer	87%	2%	2%	1%	4%	0%	0%	1%	0%	3%	496	2%
Pakistan - indvandrer	91%	2%	1%	0%	3%	1%	0%	0%	0%	1%	411	5%
Pakistan - efterkommer	89%	2%	1%	1%	3%	1%	0%	0%	0%	2%	485	1%
Vestbalkan - indvandrer	78%	1%	4%	2%	8%	2%	1%	1%	1%	3%	491	3%
Irak - indvandrer	95%	1%	1%	0%	2%	0%	0%	0%	0%	1%	509	1%
Iran - indvandrer	78%	3%	4%	2%	8%	1%	1%	0%	1%	2%	494	2%
Vietnam - indvandrer	80%	4%	4%	1%	5%	1%	1%	1%	0%	2%	477	6%
Etnisk dansker	70%	8%	7%	2%	9%	1%	1%	1%	0%	2%	517	1%

Chi²-2-test, P-værdi: 0,005.

A18

I hvor høj grad synes du, at hver af de følgende handlinger er i orden? - 18. Homoseksualitet												
	1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
Total	49%	2%	2%	2%	12%	2%	2%	3%	2%	26%	4254	5%
Gruppe	81%	0%	2%	1%	7%	1%	1%	1%	0%	7%	481	4%
Tyrkiet - efterkommer	52%	1%	2%	3%	17%	3%	2%	3%	1%	16%	478	5%
Pakistan - indvandrer	72%	2%	3%	1%	13%	1%	1%	1%	1%	7%	399	8%
Pakistan - efterkommer	47%	2%	3%	2%	19%	3%	3%	3%	3%	16%	458	6%
Vestbalkan - indvandrer	44%	3%	3%	3%	14%	2%	3%	4%	2%	22%	489	3%
Irak - indvandrer	84%	2%	0%	1%	3%	0%	0%	1%	0%	7%	496	3%
Iran - indvandrer	25%	1%	2%	1%	11%	3%	3%	2%	3%	49%	489	3%
Vietnam - indvandrer	36%	1%	3%	1%	19%	2%	2%	4%	2%	29%	451	11%
Etnisk dansker	3%	1%	2%	2%	9%	2%	2%	7%	3%	71%	514	1%

Chi²-2-test, P-værdi: 0,005.

A19

I hvor høj grad synes du, at hver af de følgende handlinger er i orden? - 19. Abort												
	1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total	35%	2%	3%	2%	20%	3%	3%	4%	2%	26%	4323	4478
Gruppe	57%	1%	3%	2%	18%	2%	2%	2%	1%	12%	481	503
Tyrkiet - efterkommer	40%	3%	4%	2%	23%	4%	3%	4%	1%	17%	485	504
Pakistan - indvandrer	56%	2%	3%	2%	20%	4%	3%	1%	0%	10%	414	434
Pakistan - efterkommer	34%	2%	3%	3%	22%	3%	4%	5%	3%	20%	467	488
Vestbalkan - indvandrer	21%	3%	5%	3%	22%	5%	3%	6%	2%	31%	492	505
Irak - indvandrer	54%	4%	5%	3%	19%	4%	2%	2%	0%	7%	498	513
Iran - indvandrer	12%	1%	1%	3%	15%	2%	2%	5%	2%	57%	493	505
Vietnam - indvandrer	38%	4%	3%	2%	24%	3%	4%	5%	1%	15%	477	506
Etnisk danskere	5%	1%	1%	2%	13%	3%	3%	9%	4%	58%	515	520

Chi²-2-test, P-værdi: 0,005.

A20

I hvor høj grad synes du, at hver af de følgende handlinger er i orden? - 20. Skilsmisse												
	1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total	22%	2%	3%	2%	22%	4%	4%	5%	3%	33%	4383	4478
Gruppe	34%	1%	3%	3%	22%	3%	4%	4%	3%	22%	494	503
Tyrkiet - efterkommer	19%	2%	3%	2%	30%	4%	3%	4%	3%	31%	494	504
Pakistan - indvandrer	36%	2%	2%	3%	17%	4%	5%	8%	3%	19%	416	434
Pakistan - efterkommer	19%	1%	4%	2%	20%	2%	5%	8%	3%	35%	477	488
Vestbalkan - indvandrer	17%	2%	4%	2%	25%	4%	4%	5%	2%	35%	498	505
Irak - indvandrer	39%	4%	3%	4%	30%	4%	2%	2%	2%	11%	505	513
Iran - indvandrer	9%	2%	2%	2%	15%	6%	4%	4%	3%	53%	500	505
Vietnam - indvandrer	24%	4%	4%	2%	23%	3%	4%	5%	3%	27%	481	506
Etnisk danskere	3%	1%	1%	1%	15%	2%	5%	9%	4%	59%	517	520

Chi²-2-test, P-værdi: 0,005.

I hvor høj grad synes du, at hver af de følgende handlinger er i orden? - 21. Sort arbejde														
		1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	Gruppe		63%	5%	6%	3%	12%	2%	2%	1%	4%	4385	2%	4478
	Tyrkiet - indvandrer		81%	2%	3%	1%	6%	1%	2%	1%	2%	497	1%	503
	Tyrkiet - efterkommer		58%	5%	5%	3%	14%	3%	2%	1%	6%	494	2%	504
	Pakistan - indvandrer		84%	2%	3%	1%	5%	0%	0%	0%	3%	424	2%	434
	Pakistan - efterkommer		59%	5%	7%	3%	11%	4%	2%	1%	7%	480	2%	488
	Vestbalkan - indvandrer		55%	6%	7%	3%	15%	1%	3%	1%	6%	497	2%	505
	Irak - indvandrer		87%	3%	1%	1%	5%	1%	0%	0%	2%	506	1%	513
	Iran - indvandrer		60%	6%	7%	3%	14%	3%	3%	1%	3%	497	2%	505
	Vietnam - indvandrer		58%	6%	7%	4%	17%	2%	1%	0%	4%	471	7%	506
	Etnisk dansker		28%	9%	12%	4%	23%	6%	5%	2%	7%	517	1%	520

Chi²-2-test, p-værdi: 0,005.

A22

Her i Danmark kan man have tillid til, at alle bliver behandlet lige... - 22. ...af domstolene?								
Gruppe	Total	Hverken			Helt enig	Delvist enig	Helt uenig	Antal (ekskl. ved ikke)
		Helt enig	Delvist enig	enig eller uenig				
		44%	23%	9%	13%	13%	12%	4112
		36%	18%	13%	13%	12%	20%	453
		40%	18%	13%	13%	13%	16%	483
		42%	31%	6%	14%	14%	7%	420
		38%	22%	11%	17%	17%	12%	465
		43%	23%	6%	16%	16%	12%	464
		60%	15%	3%	9%	9%	13%	423
		49%	21%	7%	12%	12%	10%	448
		50%	19%	9%	13%	13%	10%	444
		39%	37%	8%	10%	10%	5%	511
								520

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

Her i Danmark kan man have tillid til, at alle bliver behandlet lige... -
23. ...på sygehusene?

Gruppe	Hverken					Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
	Helt enig	Delvist enig	enig eller uenig	Delvist uenig	Helt uenig			
Total	58%	21%	5%	9%	6%	4369	2%	4478
Tyrkiet - indvandrer	60%	18%	5%	9%	8%	500	1%	503
Tyrkiet - efterkommer	58%	18%	6%	10%	9%	497	1%	504
Pakistan - indvandrer	49%	29%	6%	10%	6%	426	2%	434
Pakistan - efterkommer	45%	24%	10%	13%	8%	475	3%	488
Vestbalkan - indvandrer	64%	20%	2%	10%	5%	487	3%	505
Irak - indvandrer	80%	10%	1%	4%	4%	503	2%	513
Iran - indvandrer	60%	21%	5%	9%	5%	483	4%	505
Vietnam - indvandrer	62%	18%	6%	9%	5%	489	3%	506
Etnisk dansker	42%	37%	7%	9%	4%	508	2%	520

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

A24

Her i Danmark kan man have tillid til, at alle bliver behandlet lige... - 24. ...af politiet?								
Gruppe	Total	Hverken			Helt enig	Delvist enig	Delvist uenig	Helt uenig
		Helt enig	Delvist enig	enig eller uenig				
		40%	23%	10%	16%	13%	4164	Antal (ekskl. ved ikke)
Total	Tyrkiet - indvandrere	35%	20%	16%	16%	14%	453	Antal (inkl. ved ikke)
		34%	17%	11%	15%	22%	485	4478
	Tyrikiet - efterkommer	40%	28%	7%	15%	9%	419	503
		30%	19%	13%	20%	19%	469	504
	Pakistan - indvandrere	44%	23%	5%	19%	10%	477	434
		63%	14%	3%	9%	10%	444	488
	Pakistan - efterkommer	37%	23%	10%	15%	15%	456	505
		44%	20%	12%	16%	7%	450	506
	Vestbalkan - indvandrere	32%	37%	9%	16%	6%	510	520
	Irak - indvandrere							
	Iran - indvandrere							
	Vietnam - indvandrere							
	Etnisk dansker							

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

Her i Danmark kan man have tillid til, at alle bliver behandlet lige... - 25. ...af socialforvaltningen?									
Gruppe	Total	Hverken			Antal			Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		Helt enig	Delvist enig	enig eller uenig	Delvist uenig	Helt uenig	(ekskl. ved ikke)		
	Total	41%	24%	12%	14%	9%	4083	9%	4478
	Tyrkiet - indvandrer	38%	21%	15%	16%	10%	450	11%	503
	Tyrkiet - efterkommer	38%	19%	16%	15%	12%	452	10%	504
	Pakistan - indvandrer	40%	33%	9%	12%	7%	407	6%	434
	Pakistan - efterkommer	32%	24%	16%	16%	12%	447	8%	488
	Vestbalkan - indvandrer	45%	26%	5%	16%	9%	478	5%	505
	Irak - indvandrer	56%	20%	3%	11%	10%	474	8%	513
	Iran - indvandrer	41%	24%	11%	16%	8%	442	12%	505
	Vietnam - indvandrer	43%	22%	14%	15%	6%	444	12%	506
	Etnisk dansker	33%	32%	15%	13%	8%	490	6%	520

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

A26

I hvor høj grad ville du finde det i orden, hvis din partner havde et arbejde.- 26. ...der jævnligt krævede at vedkommende arbejdede over og / eller i weekenden?

	1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	20%	3%	4%	3%	16%	3%	5%	7%	3%	36%	4381	2%	4478
Gruppe	49%	3%	4%	2%	14%	2%	3%	4%	1%	18%	492	2%	503
Tyrkiet - efterkommer	28%	4%	4%	2%	20%	3%	4%	8%	1%	25%	492	2%	504
Pakistan - indvandrer	17%	2%	3%	2%	20%	3%	4%	8%	3%	38%	419	4%	434
Pakistan - efterkommer	12%	3%	4%	5%	16%	5%	6%	6%	3%	41%	473	3%	488
Vestbalkan - indvandrer	17%	3%	6%	4%	20%	5%	6%	7%	2%	30%	493	2%	505
Irak - indvandrer	22%	2%	1%	3%	19%	1%	2%	2%	2%	45%	497	3%	513
Iran - indvandrer	14%	2%	6%	2%	17%	3%	5%	6%	3%	42%	500	1%	505
Vietnam - indvandrer	16%	5%	6%	4%	12%	3%	6%	9%	6%	34%	499	1%	506
Etnisk danskere	1%	2%	3%	2%	10%	5%	11%	14%	5%	47%	519	0%	520

Chi²-2-test. P-værdi: 0.005.

A27

I hvor høj grad ville du finde det i orden, hvis din partner havde et arbejde.- 27. ...der jævnligt krævede overnatning uden for hjemmet?

	1 Slet ikke i orden	2	3	4	5	6	7	8	9	10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	27%	4%	4%	3%	15%	3%	4%	6%	3%	32%	4364	3%	4478
Gruppe	55%	3%	4%	3%	14%	2%	2%	2%	0%	15%	493	2%	503
Tyrkiet - efterkommer	40%	6%	6%	4%	14%	3%	4%	5%	1%	18%	494	2%	504
Pakistan - indvandrer	18%	3%	3%	3%	20%	3%	4%	6%	3%	37%	415	4%	434
Pakistan - efterkommer	14%	5%	5%	4%	16%	3%	6%	6%	3%	38%	473	3%	488
Vestbalkan - indvandrer	26%	3%	6%	3%	16%	4%	4%	7%	2%	28%	490	3%	505
Irak - indvandrer	41%	2%	2%	2%	12%	1%	3%	3%	2%	32%	500	3%	513
Iran - indvandrer	19%	4%	4%	2%	16%	2%	4%	5%	2%	42%	498	1%	505
Vietnam - indvandrer	21%	4%	5%	3%	10%	3%	6%	7%	6%	37%	485	4%	506
Etnisk danskere	4%	3%	4%	5%	14%	5%	9%	12%	3%	40%	516	1%	520

Chi²-2-test. P-værdi: 0.005.

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 28. Omgås danske venner?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde			Nej, aldrig		
		Ja, altid	Ja, i langt de fleste tilfælde	Nej, som regel ikke	Nej, aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total		88%	11%	1%	0%	4462	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	84%	13%	3%	0%	503	503
	Tyrkiet - efterkommer	88%	11%	1%	0%	504	504
	Pakistan - indvandrer	85%	14%	1%	1%	431	434
	Pakistan - efterkommer	85%	14%	1%	0%	479	488
	Vestbalkan - indvandrer	88%	12%	0%	0%	504	505
	Irak - indvandrer	89%	10%	1%	0%	511	513
	Iran - indvandrer	90%	9%	1%	0%	505	505
	Vietnam - indvandrer	93%	4%	2%	1%	505	506
	Etnisk dansker	90%	10%	0%	0%	520	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A29

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 29. Omgås venner med anden etnisk baggrund end dansk?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde			Nej, aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Ja, altid	Nej, som regel ikke				
Total		77%	3%	1%		4446	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	76%	4%	1%		501	503
	Tyrkiet - efterkommer	78%	4%	0%		503	504
	Pakistan - indvandrer	82%	2%	1%		429	434
	Pakistan - efterkommer	82%	1%	0%		482	488
	Vestbalkan - indvandrer	78%	3%	0%		503	505
	Irak - indvandrer	82%	2%	2%		509	513
	Iran - indvandrer	74%	6%	1%		503	505
	Vietnam - indvandrer	73%	7%	4%		496	506
	Etnisk danskere	70%	2%	1%		520	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 30. Overnatte hos en dansk kammerat?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde			Nej, aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Ja, altid	Ja, i langt de fleste tilfælde	Nej, som regel ikke			
Total		53%	23%	11%	13%	4388	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	30%	23%	20%	27%	495	503
	Tyrkiet - efterkommer	42%	29%	16%	12%	500	504
	Pakistan - indvandrer	36%	29%	20%	15%	412	434
	Pakistan - efterkommer	50%	27%	14%	9%	465	488
	Vestbalkan - indvandrer	67%	23%	7%	3%	503	505
	Irak - indvandrer	31%	20%	13%	36%	496	513
	Iran - indvandrer	68%	20%	8%	4%	500	505
	Vietnam - indvandrer	63%	19%	6%	12%	496	506
	Etnisk dansker	82%	18%	0%	0%	520	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A31

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 31. Overnatte hos en kammerat med anden etnisk baggrund end dansk?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde			Nej, som regel ikke		
		Ja, altid	Ja, i langt de fleste tilfælde	Nej, som regel ikke	Nej, aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
Total		46%	27%	14%	14%	4360	3%
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	25%	26%	22%	27%	495	2%
	Tyrkiet - efterkommer	40%	31%	18%	11%	499	1%
	Pakistan - indvandrer	33%	30%	22%	15%	412	5%
	Pakistan - efterkommer	51%	27%	13%	9%	464	5%
	Vestbalkan - indvandrer	56%	31%	8%	5%	499	1%
	Irak - indvandrer	28%	20%	16%	36%	494	4%
	Iran - indvandrer	58%	23%	14%	5%	497	2%
	Vietnam - indvandrer	50%	23%	10%	17%	482	5%
	Etnisk danskere	65%	29%	4%	2%	518	0%

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 32. Tage på lejrskole med deres skoleklasse?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde			Nej, som regel ikke		
		Ja, altid	8%	12%	Nej, som regel ikke	Nej, aldrig	Antal (inkl. ved ikke)
Total		89%	8%	12%	2%	1%	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	83%	12%		4%	1%	503
	Tyrkiet - efterkommer	90%	8%		1%	1%	504
	Pakistan - indvandrer	87%	9%		2%	2%	434
	Pakistan - efterkommer	87%	10%		2%	0%	488
	Vestbalkan - indvandrer	91%	8%		0%	0%	505
	Irak - indvandrer	80%	11%		4%	4%	513
	Iran - indvandrer	90%	9%		1%	1%	505
	Vietnam - indvandrer	95%	3%		1%	1%	506
	Etnisk dansker	95%	5%		0%	0%	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A33

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 33. Have en dansk kæreste?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde			Nej, som regel ikke		
		Ja, altid	Ja, i langt de fleste tilfælde	Nej, som regel ikke	Nej, aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
Total		53%	13%	13%	21%	4266	5%
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	26%	22%	21%	31%	471	6%
	Tyrkiet - efterkommer	33%	15%	23%	29%	481	5%
	Pakistan - indvandrer	16%	11%	27%	46%	396	9%
	Pakistan - efterkommer	30%	15%	21%	34%	442	9%
	Vestbalkan - indvandrer	67%	19%	8%	5%	496	2%
	Irak - indvandrer	30%	11%	11%	48%	481	6%
	Iran - indvandrer	83%	11%	4%	3%	494	2%
	Vietnam - indvandrer	87%	8%	3%	3%	484	4%
	Etnisk dansker	95%	5%	0%	0%	520	0%

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 34. Have en kæreste med anden etnisk baggrund end dansk?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde			Nej, aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Ja, altid	Ja, i langt de fleste tilfælde	Nej, som regel ikke			
Total		44%	20%	15%	21%	4236	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	23%	24%	22%	30%	471	503
	Tyrkiet - efterkommer	29%	22%	24%	26%	483	504
	Pakistan - indvandrer	16%	13%	28%	42%	393	434
	Pakistan - efterkommer	33%	21%	19%	28%	436	488
	Vestbalkan - indvandrer	58%	24%	13%	5%	497	505
	Irak - indvandrer	27%	13%	12%	48%	477	513
	Iran - indvandrer	72%	16%	9%	4%	490	505
	Vietnam - indvandrer	68%	19%	7%	7%	474	506
Etnisk dansker		62%	24%	9%	5%	516	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A35

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 35. Have en kæreste med din egen etniske baggrund?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde		Nej, som regel ikke	Nej, aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Ja, altid	17%				
Total		54%	17%	11%	18%	3760	3958
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	36%	32%	15%	17%	475	503
	Tyrkiet - efterkommer	41%	26%	18%	16%	488	504
	Pakistan - indvandrer	18%	14%	26%	42%	391	434
	Pakistan - efterkommer	36%	22%	18%	25%	436	488
	Vestbalkan - indvandrer	88%	11%	1%	1%	500	505
	Irak - indvandrer	29%	13%	12%	46%	479	513
	Iran - indvandrer	79%	15%	4%	2%	490	505
	Vietnam - indvandrer	95%	4%	0%	1%	499	506

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 36. Blive gift med en dansker?							
Gruppe		Ja, i langt de fleste tilfælde			Nej, aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Ja, altid	Ja, i langt de fleste tilfælde	Nej, som regel ikke			
Total		57%	16%	12%	16%	4216	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	25%	22%	22%	30%	464	503
	Tyrkiet - efterkommer	27%	20%	24%	30%	469	504
	Pakistan - indvandrer	34%	25%	17%	24%	397	434
	Pakistan - efterkommer	42%	21%	17%	20%	437	488
	Vestbalkan - indvandrer	62%	16%	13%	9%	485	505
	Irak - indvandrer	48%	15%	10%	27%	463	513
	Iran - indvandrer	84%	11%	3%	2%	496	505
	Vietnam - indvandrer	85%	8%	2%	4%	487	506
	Etnisk dansker	95%	5%	0%	0%	519	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A37

Unset om du har børn eller ej, vil jeg gerne vide, om du ville tillade dine børn at... - 37. Blive gift med en person med anden etnisk baggrund end dansk?							
Gruppe	Ja, i langt de fleste tilfælde				Antal		
	Ja, altid	Nej, som regel ikke	Nej, aldrig	(ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)	
Total	54%	23%	11%	4199	6%	4478	
Tyrkiet - indvandrer	25%	25%	26%	464	8%	503	
Tyrkiet - efterkommer	33%	27%	18%	476	6%	504	
Pakistan - indvandrer	41%	34%	15%	399	8%	434	
Pakistan - efterkommer	55%	30%	8%	439	10%	488	
Vestbalkan - indvandrer	54%	22%	9%	485	4%	505	
Irak - indvandrer	70%	15%	8%	459	11%	513	
Iran - indvandrer	79%	14%	2%	490	3%	505	
Vietnam - indvandrer	68%	17%	7%	473	6%	506	
Etnisk dansker	60%	24%	7%	515	1%	520	

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A38

Hvor stor indflydelse den unge skal have på valgene, og hvor stor indflydelse forældrene skal have på valgene. - 38. Valg af uddannelse?															
		1 Den unge bestemmer		2	3	4	5	6	7	8	9	10 Forældrene bestemmer	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved	Antal (inkl. ved ikke)
Total	Gruppe	63%	8%	8%	3%	14%	1%	1%	1%	1%	0%	2%	4460	0%	4478
	Tyrkiet - indvandrer	61%	7%	9%	3%	16%	1%	0%	1%	1%	0%	2%	502	0%	503
	Tyrkiet - efterkommer	68%	7%	7%	2%	13%	0%	0%	0%	1%	0%	1%	502	0%	504
	Pakistan - indvandrer	63%	4%	5%	3%	23%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	431	1%	434
	Pakistan - efterkommer	66%	5%	6%	3%	16%	1%	1%	0%	0%	0%	1%	484	1%	488
	Vestbalkan - indvandrer	52%	9%	7%	4%	19%	2%	2%	1%	1%	1%	4%	502	1%	505
	Irak - indvandrer	72%	6%	5%	2%	10%	1%	1%	1%	1%	1%	3%	513	0%	513
	Iran - indvandrer	56%	13%	9%	2%	15%	2%	0%	1%	0%	1%	1%	504	0%	505
	Vietnam - indvandrer	64%	8%	12%	2%	11%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	503	1%	506
	Etnisk dansker	64%	13%	10%	3%	8%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	518	0%	520

A40

40. Er du for tiden erhvervsmæssigt beskæftiget?										Total
Total Gruppe		Ja, lønmodtager mindre end 30 timer om ugen eller mere	Ja, lønmodtager mindre end 30 timer om ugen	Ja, selvstændig	Nej, efterlønnere, førtidspensjonist, pensionist	Nej, hjemmegående	Nej, studerende	Nej, arbejdsløs	Nej, andet	Antal
Total		50%	7%	5%	4%	4%	18%	7%	4%	4478
Tyrkiet - indvandrere		52%	7%	6%	5%	6%	7%	12%	6%	503
Tyrkiet - efterkommer		44%	12%	2%	0%	3%	31%	4%	4%	504
Pakistan - indvandrere		48%	6%	9%	5%	12%	15%	2%	2%	434
Pakistan - efterkommer		41%	8%	5%	1%	4%	33%	6%	1%	488
Vestbalkan - indvandrere		58%	5%	2%	7%	2%	11%	11%	5%	505
Irak - indvandrere		29%	7%	5%	8%	9%	20%	12%	10%	513
Iran - indvandrere		54%	7%	5%	4%	3%	17%	8%	2%	505
Vietnam - indvandrere		58%	5%	3%	5%	1%	14%	7%	7%	506
Etnisk danske		68%	6%	5%	2%	0%	14%	2%	1%	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

41. Ville du gerne have
arbejde?

	Ja	Nej	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	85%	15%	1658	4%	1728
Gruppe					
Tyrkiet - indvandrer	74%	26%	167	5%	175
Tyrkiet - efterkommer	74%	26%	207	5%	217
Pakistan - indvandrer	77%	23%	153	5%	161
Pakistan - efterkommer	93%	7%	219	5%	230
Vestbalkan - indvandrer	95%	5%	175	3%	181
Irak - indvandrer	84%	16%	299	3%	307
Iran - indvandrer	90%	10%	168	4%	175
Vietnam - indvandrer	92%	8%	167	4%	174
Etnisk dansker	83%	17%	103	4%	107

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

A42

42. Hvor tilfreds eller utilfreds er du alt i alt med dit nuværende arbejde?								
Gruppe	Total	Meget tilfreds	Tilfreds	Hverken eller	Utilfreds	Meget utilfreds	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
		48%	40%	8%	3%	1%	2775	0%
		40%	48%	7%	4%	1%	324	1%
		51%	39%	6%	4%	0%	292	0%
		54%	38%	5%	2%	1%	276	0%
		54%	33%	9%	3%	0%	262	0%
		44%	44%	9%	2%	1%	325	0%
		37%	49%	9%	5%	0%	217	1%
		42%	38%	12%	5%	2%	333	0%
		52%	40%	5%	3%	0%	332	1%
		57%	33%	5%	3%	1%	413	0%

Chi² 2-test, P-værdi: 0,005.

Hvor vigtig er hver af følgende egenskaber for opdragelsen af børn? - 43. Selvstændighed							
Gruppe	Total	Meget vigtigt	Ret vigtigt	Ikke særlig vigtigt	Slet ikke vigtigt	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
	Total	72%	24%	3%	1%	4437	1%
	Tyrkiet - indvandrer	54%	29%	14%	2%	495	2%
	Tyrkiet - efterkommer	63%	33%	4%	1%	499	1%
	Pakistan - indvandrer	75%	24%	2%	0%	432	0%
	Pakistan - efterkommer	75%	24%	1%	0%	483	1%
	Vestbalkan - indvandrer	67%	29%	4%	0%	495	2%
	Irak - indvandrer	78%	19%	3%	0%	510	1%
	Iran - indvandrer	84%	14%	1%	0%	504	0%
	Vietnam - indvandrer	77%	19%	2%	2%	500	1%
	Etnisk dansker	76%	23%	1%	0%	519	0%

Chi^2-test: P-værdi: 0,005.

A44

Hvor vigtig er hver af følgende egenskaber for opdragelsen af børn? - 44. Tolerance og respekt over for andre

Gruppe	Meget vigtigt	Ret vigtigt	Ikke særlig vigtigt	Slet ikke vigtigt	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	92%	8%	0%	0%	4463	0%	4478
Tyrkiet - indvandrer	89%	11%	0%	0%	502	0%	503
Tyrkiet - efterkommer	89%	10%	0%	0%	504	0%	504
Pakistan - indvandrer	94%	5%	0%	0%	434	0%	434
Pakistan - efterkommer	92%	7%	0%	0%	484	1%	488
Vestbalkan - indvandrer	88%	11%	1%	0%	504	0%	505
Irak - indvandrer	98%	2%	0%	0%	512	0%	513
Iran - indvandrer	92%	8%	0%	0%	504	0%	505
Vietnam - indvandrer	92%	7%	0%	0%	499	1%	506
Etnisk dansker	90%	10%	0%	0%	520	0%	520

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

Hvor vigtig er hver af følgende egenskaber for opdragelsen af børn? - 45. Religiositet							
Gruppe	Meget vigtigt	Ret vigtigt	Ikke særlig vigtigt	Slet ikke vigtigt	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	47%	21%	21%	12%	4420	1%	4478
Tyrkiet - indvandrer	68%	23%	7%	3%	500	1%	503
Tyrkiet - efterkommer	61%	25%	10%	3%	497	1%	504
Pakistan - indvandrer	79%	16%	4%	1%	431	1%	434
Pakistan - efterkommer	69%	24%	5%	1%	483	1%	488
Vestbalkan - indvandrer	26%	25%	31%	17%	501	1%	505
Irak - indvandrer	65%	19%	11%	5%	512	0%	513
Iran - indvandrer	11%	11%	39%	39%	488	3%	505
Vietnam - indvandrer	38%	22%	25%	15%	490	3%	506
Etnisk dansker	8%	22%	49%	20%	518	0%	520

Chi^2-test: P-værdi: 0,005.

A46

Hvor vigtig er hver af følgende egenskaber for opdragelsen af børn? - 46. Lydighed							
Gruppe	Total	Meget vigtigt	Ret vigtigt	Ikke særlig vigtigt	Slet ikke vigtigt	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
	Total	59%	33%	8%	1%	4394	2%
	Tyrkiet - indvandrer	65%	28%	6%	0%	492	2%
	Tyrkiet - efterkommer	59%	36%	5%	0%	492	2%
	Pakistan - indvandrer	62%	32%	5%	0%	424	2%
	Pakistan - efterkommer	66%	31%	4%	0%	476	2%
	Vestbalkan - indvandrer	59%	34%	7%	1%	498	1%
	Irak - indvandrer	78%	18%	4%	0%	510	1%
	Iran - indvandrer	46%	36%	14%	4%	490	3%
	Vietnam - indvandrer	62%	29%	8%	1%	495	2%
	Etnisk dansker	35%	48%	15%	1%	516	1%

Chi²-test: P-værdi: 0,005.

Hvor enig eller uenig er du i de følgende udsagn om mænds og kvinders familieroller? - 47. At være hjemmegående er lige så værdigt, som at have et arbejde, hvor man tjener sine egne penge								
Gruppe	Total	Hverken enig eller uenig			Helt uenig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		Heit enig	Delvist enig	Delvist uenig				
Gruppe	Total	43%	16%	11%	21%	4345	3%	4478
	Tyrkiet - indvandrer	42%	13%	12%	25%	487	3%	503
	Tyrkiet - efterkommer	30%	16%	18%	27%	481	5%	504
	Pakistan - indvandrer	36%	15%	19%	21%	418	4%	434
	Pakistan - efterkommer	41%	16%	11%	22%	474	3%	488
	Vestbalkan - indvandrer	47%	22%	5%	16%	491	3%	505
	Irak - indvandrer	33%	13%	5%	40%	498	3%	513
	Iran - indvandrer	50%	13%	12%	19%	487	4%	505
	Vietnam - indvandrer	46%	11%	11%	19%	489	3%	506
	Etnisk dansker	61%	22%	8%	4%	519	0%	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

A48

Hvor enig eller uenig er du i de følgende udsagn om mænds og kvinders familieroller? - 48. Det skader et før-skolebarn, hvis moderen arbejder							
Gruppe	Total	Hverken enig eller uenig			Helt uenig	Antal (ekski. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Heit enig	Delvist enig	Delvist uenig			
	Total	19%	17%	11%	40%	4337	4478
	Tyrkiet - indvandrer	32%	22%	8%	28%	497	503
	Tyrkiet - efterkommer	15%	16%	11%	45%	484	504
	Pakistan - indvandrer	28%	16%	25%	20%	417	434
	Pakistan - efterkommer	21%	16%	17%	33%	467	488
	Vestbalkan - indvandrer	14%	27%	6%	38%	488	505
	Irak - indvandrer	31%	17%	7%	32%	502	513
	Iran - indvandrer	14%	17%	8%	48%	486	505
	Vietnam - indvandrer	18%	15%	8%	48%	483	506
	Etnisk dansker	3%	6%	9%	65%	513	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

A49

Hvor enig eller uenig er du i de følgende udsagn om mænds og kvinders familieroller? - 49. At have et arbejde er kvindens bedste mulighed for at være uafhængig							
Gruppe	Total	Hverken enig eller uenig			Helt uenig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Heit enig	Delvist enig	Delvist uenig			
	Total	58%	17%	8%	10%	4347	4478
	Tyrkiet - indvandrer	48%	14%	9%	22%	496	503
	Tyrkiet - efterkommer	46%	15%	14%	18%	482	504
	Pakistan - indvandrer	57%	23%	10%	4%	424	434
	Pakistan - efterkommer	50%	17%	12%	12%	468	488
	Vestbalkan - indvandrer	62%	17%	4%	8%	486	505
	Irak - indvandrer	75%	13%	4%	3%	508	513
	Iran - indvandrer	67%	15%	8%	5%	492	505
	Vietnam - indvandrer	66%	18%	5%	7%	478	506
	Etnisk dansker	51%	23%	10%	8%	513	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

A50

Hvor enig eller uenig er du i de følgende udsagn om mænds og kvinders familieroller? - 50. Beslutninger om familiens økonomiske forhold bør træffes i fællesskab								
Gruppe	Total	Heit enig	Hverken enig eller uenig		Delvist uenig	Helt uenig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
			Delvist enig	2%				
Gruppe	Total	93%	4%	2%	1%	1%	4433	4478
	Tyrkiet - indvandrere	94%	3%	1%	1%	1%	500	503
	Tyrkiet - efterkommer	91%	5%	2%	1%	1%	497	504
	Pakistan - indvandrere	90%	6%	2%	0%	2%	425	434
	Pakistan - efterkommer	93%	4%	2%	1%	1%	481	488
	Vestbalkan - indvandrere	94%	3%	1%	1%	1%	502	505
	Irak - indvandrere	94%	4%	1%	1%	0%	511	513
	Iran - indvandrere	92%	5%	2%	0%	0%	500	505
	Vietnam - indvandrere	92%	2%	3%	1%	2%	498	506
	Etnisk dansker	95%	3%	1%	0%	1%	520	520

Chi²-test. P-værdi: 0,005.

Hvor vigtige er følgende egenskaber for, at et ægteskab/parforhold bliver velfungerende? - 51. De to parter har samme uddannelsesmæssige baggrund							
Gruppe	Meget vigtigt	Ret vigtigt	Ikke særlig vigtigt	Slet ikke vigtigt	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	14%	20%	36%	30%	4444	1%	4478
Tyrkiet - indvandrer	21%	21%	34%	24%	499	1%	503
Tyrkiet - efterkommer	14%	23%	37%	26%	499	1%	504
Pakistan - indvandrer	11%	26%	38%	25%	431	1%	434
Pakistan - efterkommer	9%	19%	41%	31%	486	0%	488
Vestbalkan - indvandrer	15%	24%	35%	25%	499	1%	505
Irak - indvandrer	20%	19%	26%	35%	509	1%	513
Iran - indvandrer	14%	21%	43%	23%	500	1%	505
Vietnam - indvandrer	16%	16%	21%	47%	501	1%	506
Etnisk dansker	2%	14%	50%	34%	519	0%	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A52

Hvor vigtige er følgende egenskaber for, at et ægteskab/parforhold bliver velfungerende? - 52. De to parter har samme etniske oprindelse							
Gruppe	Meget vigtigt	Ret vigtigt	Ikke særlig vigtigt	Slet ikke vigtigt	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	16%	24%	34%	26%	4398	2%	4478
Tyrkiet - indvandrer	25%	27%	33%	15%	495	2%	503
Tyrkiet - efterkommer	27%	31%	26%	16%	495	2%	504
Pakistan - indvandrer	13%	36%	39%	12%	425	2%	434
Pakistan - efterkommer	14%	28%	38%	20%	485	1%	488
Vestbalkan - indvandrer	20%	24%	31%	25%	496	2%	505
Irak - indvandrer	21%	15%	29%	36%	506	1%	513
Iran - indvandrer	7%	16%	39%	39%	501	1%	505
Vietnam - indvandrer	14%	20%	22%	44%	497	2%	506
Etnisk danskere	7%	18%	50%	25%	499	4%	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

Hvor vigtige er følgende egenskaber for, at et ægteskab/parforhold bliver velfungerende? - 53. De to parter har samme religiøse overbevisning							
Gruppe	Total	Meget vigtigt	Ret vigtigt	Ikke særlig vigtigt	Slet ikke vigtigt	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
		35%	22%	23%	20%	4399	2%
		48%	20%	22%	10%	490	2%
		50%	25%	16%	8%	501	1%
		64%	22%	11%	3%	429	1%
		53%	26%	14%	7%	485	1%
		21%	25%	27%	27%	491	3%
		48%	16%	19%	18%	506	1%
		8%	13%	36%	43%	495	2%
		17%	19%	22%	42%	496	2%
		12%	30%	39%	19%	506	3%

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A54

Hvor enig eller uenig er du i de følgende udsagn? - 54. Hvis der ikke er jobs til alle, har mænd mere ret til arbejde end kvinder							
Gruppe		Hverken			Helt enig	Helt uenig	Antal (inkl. ved ikke)
		Delvist enig	enig eller uenig	Delvist uenig			
Total		14%	5%	5%	67%	4415	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	31%	7%	5%	39%	499	503
	Tyrkiet - efterkommer	10%	8%	4%	68%	497	504
	Pakistan - indvandrer	10%	6%	7%	68%	422	434
	Pakistan - efterkommer	6%	6%	6%	74%	475	488
	Vestbalkan - indvandrer	7%	5%	7%	70%	501	505
	Irak - indvandrer	29%	4%	5%	54%	509	513
	Iran - indvandrer	10%	4%	5%	76%	497	505
	Vietnam - indvandrer	21%	5%	6%	61%	495	506
	Etnisk dansker	1%	2%	2%	94%	520	520

Chi²2-test, P-værdi: 0,005.

Hvor enig eller uenig er du i de følgende udsagn? - 55. Hvis der ikke er jobs til alle, har danskere mere ret til arbejde end indvandrere/ flygtninge								
Gruppe	Heit enig	Delvist enig	Hverken enig eller uenig	Delvist uenig	Helt uenig	Antal (ekski. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	8%	6%	4%	5%	77%	4383	2%	4478
Tyrkiet - indvandrer	23%	12%	4%	3%	59%	493	2%	503
Tyrkiet - efterkommer	4%	3%	4%	4%	85%	496	2%	504
Pakistan - indvandrer	4%	3%	3%	8%	82%	429	1%	434
Pakistan - efterkommer	3%	3%	4%	6%	85%	482	1%	488
Vestbalkan - indvandrer	7%	11%	3%	8%	71%	494	2%	505
Irak - indvandrer	12%	6%	3%	4%	76%	503	2%	513
Iran - indvandrer	5%	3%	4%	4%	84%	494	2%	505
Vietnam - indvandrer	7%	6%	4%	4%	79%	476	6%	506
Etnisk danskere	6%	9%	6%	8%	71%	516	1%	520

Chi^2-test. P-værdi: 0.005.

A56

Hvor enig eller uenig er du i de følgende udsagn? - 56. Det er vigtigt, at alle mennesker i Danmark har mulighed for frit at udøve deres religiøse ritualer og bære religiøse symboler							
Gruppe	Total	Hverken enig eller uenig			Helt uenig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Helt enig	Delvist enig	Delvist uenig			
	Total	73%	14%	5%	4%	4358	4478
	Tyrkiet - indvandrere	87%	5%	3%	3%	497	503
	Tyrkiet - efterkommer	86%	10%	3%	1%	497	504
	Pakistan - indvandrere	89%	8%	1%	1%	427	434
	Pakistan - efterkommer	87%	7%	2%	1%	483	488
	Vestbalkan - indvandrere	60%	21%	7%	7%	495	505
	Irak - indvandrere	92%	5%	2%	1%	511	513
	Iran - indvandrere	70%	14%	7%	4%	493	505
	Vietnam - indvandrere	50%	22%	11%	8%	440	506
	Etnisk dansker	41%	30%	10%	11%	515	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

Hvor ofte har du inden for det sidste halve år følt dig diskrimineret i Danmark på grund af din etniske oprindelse? - 57. Af politiet							
Total Gruppe	Meget ofte			Sjældent	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
	Ofte	Meget ofte	Aldrig				
Total	4%	2%	84%	10%	3897	2%	3959
Tyrkiet - indvandrere	3%	2%	89%	6%	499	1%	503
Tyrkiet - efterkommer	4%	4%	76%	16%	501	1%	504
Pakistan - indvandrere	3%	2%	86%	9%	430	1%	434
Pakistan - efterkommer	10%	4%	71%	15%	474	3%	488
Vestbalkan - indvandrere	2%	1%	91%	6%	502	1%	505
Irak - indvandrere	3%	2%	86%	9%	501	2%	513
Iran - indvandrere	5%	4%	80%	12%	495	2%	505
Vietnam - indvandrere	2%	0%	94%	4%	494	2%	506

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A58

Hvor ofte har du inden for det sidste halve år følt dig diskrimineret i Danmark på grund af din etniske oprindelse? - 58. I et offentligt transportmiddel							
Total Gruppe	Meget ofte			Sjældent	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
	2%	7%	15%				
Total	2%	7%	15%	77%	3881	2%	3959
Tyrkiet - indvandrer	1%	4%	13%	82%	496	1%	503
Tyrkiet - efterkommer	2%	11%	19%	69%	499	1%	504
Pakistan - indvandrer	3%	5%	16%	76%	429	1%	434
Pakistan - efterkommer	3%	14%	25%	58%	477	2%	488
Vestbalkan - indvandrer	1%	2%	7%	90%	501	1%	505
Irak - indvandrer	2%	9%	17%	72%	510	1%	513
Iran - indvandrer	3%	7%	15%	76%	473	6%	505
Vietnam - indvandrer	0%	2%	10%	89%	497	2%	506

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A59

Hvor ofte har du inden for det sidste halve år følt dig diskrimineret i Danmark på grund af din etniske oprindelse? - 59. På gaden							
Total Gruppe	Meget ofte			Sjældent	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
	2%	9%	6%				
Total	2%	9%	6%	23%	66%	3934	3959
Tyrkiet - indvandrere	2%	6%	20%	71%	57%	503	503
Tyrkiet - efterkommer	3%	10%	30%	30%	57%	503	504
Pakistan - indvandrere	3%	9%	20%	68%	1%	431	434
Pakistan - efterkommer	5%	16%	31%	49%	1%	483	488
Vestbalkan - indvandrere	1%	6%	12%	81%	1%	502	505
Irak - indvandrere	2%	10%	27%	60%	1%	510	513
Iran - indvandrere	3%	10%	28%	59%	1%	501	505
Vietnam - indvandrere	1%	4%	17%	79%	1%	500	506

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A60

Hvor ofte har du inden for det sidste halve år følt dig diskrimineret i Danmark på grund af din etniske oprindelse? - 60. I banken							
Total Gruppe	Meget ofte			Sjældent	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
	1%	2%	Ofte				
Total	1%	2%		9%	88%	3920	3959
Tyrkiet - indvandrer	0%	1%		6%	92%	499	503
Tyrkiet - efterkommer	0%	2%		9%	89%	500	504
Pakistan - indvandrer	2%	2%		7%	88%	429	434
Pakistan - efterkommer	2%	5%		14%	80%	481	488
Vestbalkan - indvandrer	0%	1%		6%	93%	503	505
Irak - indvandrer	1%	2%		9%	87%	507	513
Iran - indvandrer	2%	3%		14%	82%	498	505
Vietnam - indvandrer	0%	1%		5%	94%	502	506

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

61. Hvor tilfreds eller utilfreds ville du alt i alt være med at få en kvindelig chef?

Gruppe	Total	Meget tilfreds	Tilfreds	Hverken eller	Utilfreds	Meget utilfreds	Antal	
							(ekskl. ved ikke)	(inkl. ved ikke)
		30%	27%	39%	2%	1%	4370	4478
	Tyrkiet - indvandrer	21%	25%	51%	2%	1%	487	503
	Tyrkiet - efterkommer	26%	27%	42%	3%	2%	494	504
	Pakistan - indvandrer	46%	34%	19%	2%	0%	406	434
	Pakistan - efterkommer	40%	32%	26%	1%	1%	478	488
	Vestbalkan - indvandrer	22%	29%	44%	3%	1%	498	505
	Irak - indvandrer	20%	25%	51%	3%	1%	510	513
	Iran - indvandrer	29%	27%	41%	3%	1%	490	505
	Vietnam - indvandrer	15%	27%	55%	3%	1%	491	506
	Etnisk dansker	57%	20%	22%	0%	0%	517	520

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

A62

62. Hvad er din religion?									
Total Gruppe	Romersk katolik			Ortodoks kristen		Muslim	Buddhist		Ikke religiøs
	Protestant	Andet	Atleist	Andet	Atleist		Andet	Atleist	
Total	6%	9%	2%	5%	2%	65%	5%	6%	4452
Tyrkiet - indvandrer	0%	0%	0%	0%	0%	97%	1%	1%	503
Tyrkiet - efterkommer	0%	0%	0%	0%	0%	96%	1%	2%	502
Pakistan - indvandrer	0%	0%	0%	0%	0%	99%	0%	0%	432
Pakistan - efterkommer	1%	0%	0%	0%	0%	97%	0%	1%	487
Vestbalkan - indvandrer	6%	1%	14%	0%	0%	69%	3%	5%	502
Irak - indvandrer	9%	1%	2%	0%	0%	82%	1%	2%	513
Iran - indvandrer	0%	2%	1%	0%	0%	55%	16%	20%	492
Vietnam - indvandrer	37%	3%	0%	43%	2%	0%	11%	4%	502
Etnisk dansker	2%	72%	3%	0%	1%	0%	8%	14%	519
									520

Chi² 2-test, P-værdi: 0,005.

63. Hvor ofte deltager du i religiøse ceremonier/tjenester bortset fra særlige lejligheder såsom bryllupper og begravelser?

Gruppe	Mindst en gang om måneden					Kun på særlige helligdage		Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
	Hver dag	Flere gange om ugen	Ca. en gang om ugen	13%	9%	22%	Sjældnere			
Total	3%	3%	13%	13%	9%	22%	16%	4443	1%	4478
Tyrkiet - indvandrer	2%	4%	17%	17%	12%	20%	19%	495	2%	503
Tyrkiet - efterkommer	0%	5%	18%	18%	13%	29%	14%	499	1%	504
Pakistan - indvandrer	15%	11%	18%	18%	11%	16%	19%	431	1%	434
Pakistan - efterkommer	6%	6%	19%	19%	16%	25%	16%	483	1%	488
Vestbalkan - indvandrer	0%	0%	4%	4%	3%	20%	14%	497	2%	505
Irak - indvandrer	1%	2%	11%	11%	12%	21%	16%	511	0%	513
Iran - indvandrer	0%	0%	1%	1%	2%	5%	9%	504	0%	505
Vietnam - indvandrer	0%	1%	29%	29%	7%	17%	19%	503	1%	506
Etnisk dansker	0%	0%	1%	1%	4%	40%	20%	520	0%	520

Chi²-test: P-værdi: 0,005.

A64

64. Uanset om du går i kirke/ moske/ tempel/ synagoge eller ej, vil du da mene, at du er?							
Total Gruppe		Et meget religiøst menneske	Et ikke særlig religiøst menneske			Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
			Et religiøst menneske	Et religiøst menneske	Et slet ikke religiøst menneske		
Total		7%	51%	30%	11%	4164	4233
Gruppe	Tyrkiet - indvandrere	5%	56%	33%	6%	485	498
	Tyrkiet - efterkommer	8%	64%	25%	3%	482	492
	Pakistan - indvandrere	15%	69%	15%	1%	430	433
	Pakistan - efterkommer	9%	68%	22%	1%	478	485
	Vestbalkan - indvandrere	4%	38%	43%	15%	469	478
	Irak - indvandrere	4%	65%	26%	5%	492	500
	Iran - indvandrere	2%	18%	34%	47%	406	412
	Vietnam - indvandrere	18%	42%	27%	13%	476	486
	Etnisk danskere	1%	36%	49%	13%	448	449

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A65

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? - 65. Politikere, som ikke er religiøse, er uegnede til at bestride offentlige stillinger							
Gruppe		Hverken enig eller uenig			Helt uenig	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		Helt enig	Delvist enig	Delvist uenig			
Total		4%	4%	8%	73%	9%	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	9%	8%	5%	64%	8%	503
	Tyrkiet - efterkommer	5%	4%	8%	66%	7%	504
	Pakistan - indvandrer	3%	3%	15%	59%	13%	434
	Pakistan - efterkommer	3%	4%	11%	70%	12%	488
	Vestbalkan - indvandrer	3%	5%	11%	72%	8%	505
	Irak - indvandrer	3%	6%	8%	72%	7%	513
	Iran - indvandrer	2%	3%	4%	86%	6%	505
	Vietnam - indvandrer	8%	4%	5%	75%	22%	506
	Etnisk dansker	1%	2%	7%	86%	2%	520

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

A66

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? - 66. Præster og andre religiøse ledere skal ikke påvirke hvordan folk stemmer ved valgene							
Gruppe	Total	Hverken enig eller uenig			Helt uenig	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		Heit enig	Delvist enig	Delvist uenig			
	Total	78%	7%	4%	7%	4194	4478
	Tyrkiet - indvandrere	89%	3%	1%	4%	470	503
	Tyrkiet - efterkommer	82%	5%	2%	6%	487	504
	Pakistan - indvandrere	61%	12%	4%	10%	384	434
	Pakistan - efterkommer	60%	10%	7%	12%	453	488
	Vestbalkan - indvandrere	85%	4%	3%	5%	490	505
	Irak - indvandrere	73%	8%	7%	9%	497	513
	Iran - indvandrere	85%	5%	2%	4%	491	505
	Vietnam - indvandrere	75%	10%	5%	8%	406	506
	Etnisk danskere	84%	7%	3%	3%	516	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? - 67. Det ville være bedre for Danmark, hvis der var flere mennesker med en stærk religiøs tro i offentlige stillinger

	Hverken enig eller uenig					Helt uenig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
	Helt enig	Delvist enig	Delvist uenig	Helt uenig					
Total	10%	8%	13%	8%	62%	4025	10%	4478	
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	13%	9%	16%	2%	443	12%	503	
	Tyrkiet - efterkommer	20%	11%	20%	4%	462	8%	504	
	Pakistan - indvandrer	10%	14%	21%	8%	373	14%	434	
	Pakistan - efterkommer	10%	12%	20%	12%	428	12%	488	
	Vestbalkan - indvandrer	6%	10%	8%	8%	456	10%	505	
	Irak - indvandrer	11%	9%	12%	11%	472	8%	513	
	Iran - indvandrer	2%	1%	7%	6%	475	6%	505	
	Vietnam - indvandrer	14%	6%	7%	9%	399	21%	506	
Etnisk dansker	2%	1%	8%	8%	517	1%	520		

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

A68

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn? - 68. Præster og andre religiøse ledere skal ikke påvirke regeringsbeslutninger i Danmark								
Gruppe	Heilt enig	Delvist enig	Hverken enig eller uenig	Delvist uenig	Helt uenig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	75%	8%	6%	5%	6%	4139	8%	4478
Tyrkiet - indvandrere	86%	4%	4%	0%	6%	463	8%	503
Tyrkiet - efterkommer	77%	8%	6%	4%	5%	480	5%	504
Pakistan - indvandrere	58%	15%	15%	7%	5%	378	13%	434
Pakistan - efterkommer	57%	10%	14%	9%	10%	446	9%	488
Vestbalkan - indvandrere	85%	5%	3%	3%	4%	481	5%	505
Irak - indvandrere	65%	8%	4%	8%	15%	489	5%	513
Iran - indvandrere	87%	5%	4%	2%	2%	485	4%	505
Vietnam - indvandrere	75%	9%	4%	4%	7%	400	21%	506
Etnisk danskere	82%	8%	3%	4%	3%	516	1%	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

A69

69. Oplever du, at du er blevet mere eller mindre religiøs inden for de sidste 3 år?									
Gruppe		Hverken mere eller mindre religiøs					Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		Meget mere religiøs	Mere religiøs	Mindre religiøs	Meget mindre religiøs	Antal (inkl. ved ikke)			
Total		4%	17%	69%	8%	3%	4420	1%	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrere	2%	17%	74%	5%	1%	501	0%	503
	Tyrkiet - efterkommer	5%	28%	60%	6%	1%	501	1%	504
	Pakistan - indvandrere	10%	25%	59%	5%	1%	429	1%	434
	Pakistan - efterkommer	8%	34%	47%	10%	1%	482	1%	488
	Vestbalkan - indvandrere	2%	13%	79%	5%	1%	495	2%	505
	Irak - indvandrere	2%	16%	67%	13%	2%	508	1%	513
Etnisk dansker	Iran - indvandrere	2%	5%	68%	13%	12%	493	2%	505
	Vietnam - indvandrere	3%	8%	78%	7%	3%	494	2%	506
		0%	9%	84%	5%	2%	517	1%	520

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

A70

70. Hvor tit gør du brug af en imam, præst, munk eller åndelig leder i forbindelse med personlig vejledning?

Total Gruppe		Mindst en gang om måneden					Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		Hver dag	Fleere gange om ugen	Ca. en gang om ugen	Mindst en gang om måneden	Spældnere				
Total		0%	0%	1%	4%	24%	70%	4159	2%	4227
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	0%	0%	2%	9%	36%	52%	484	3%	497
	Tyrkiet - efterkommer	0%	2%	3%	6%	36%	53%	481	2%	492
	Pakistan - indvandrer	0%	0%	1%	6%	22%	71%	428	1%	433
	Pakistan - efterkommer	1%	0%	2%	4%	25%	68%	480	1%	485
	Vestbalkan - indvandrer	0%	0%	0%	2%	12%	86%	467	2%	478
Etnisk dansker	Irak - indvandrer	0%	1%	1%	4%	35%	59%	495	1%	501
	Iran - indvandrer	0%	0%	0%	1%	3%	95%	397	3%	408
	Vietnam - indvandrer	0%	0%	1%	3%	26%	70%	480	1%	485
	Etnisk dansker	0%	0%	0%	0%	13%	86%	447	0%	449

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

71. Synes du, at det er rimeligt, at en del af din skat går til at hjælpe udsatte og svage grupper i Danmark?							
Gruppe	I høj grad	I nogen grad	I ringe grad	Slet ikke	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	71%	22%	4%	3%	4387	2%	4478
Tyrkiet - indvandrer	54%	28%	7%	10%	488	3%	503
Tyrkiet - efterkommer	58%	29%	8%	6%	486	4%	504
Pakistan - indvandrer	78%	17%	3%	2%	424	2%	434
Pakistan - efterkommer	72%	21%	4%	3%	481	1%	488
Vestbalkan - indvandrer	78%	17%	3%	3%	498	1%	505
Irak - indvandrer	82%	11%	5%	1%	507	1%	513
Iran - indvandrer	75%	20%	3%	2%	497	2%	505
Vietnam - indvandrer	73%	21%	4%	2%	488	4%	506
Etnisk dansker	69%	29%	1%	1%	520	0%	520

Chi^2-test: P-værdi: 0,005.

A72

72. Hvis arbejdsløse ikke tager det arbejde, de bliver tilbudt, bør de miste deres arbejdsløshedsundersøttelse?													
Total Gruppe	1 Slet ikke i orden										10 Helt i orden	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
	2	3	4	5	6	7	8	9	Andel ved ikke				
Total	26%	3%	4%	3%	20%	3%	5%	3%	4262	5%	4478		
Tyrkiet - indvandrer	21%	2%	4%	2%	14%	3%	3%	3%	47%	3%	503		
Tyrkiet - efterkommer	26%	3%	4%	2%	18%	3%	4%	2%	34%	3%	504		
Pakistan - indvandrer	38%	2%	5%	3%	23%	2%	3%	2%	19%	13%	434		
Pakistan - efterkommer	36%	3%	4%	3%	22%	5%	4%	1%	16%	10%	488		
Vestbalkan - indvandrer	34%	2%	8%	3%	17%	4%	5%	1%	22%	3%	505		
Irak - indvandrer	22%	2%	3%	3%	27%	2%	3%	2%	35%	3%	513		
Iran - indvandrer	34%	3%	4%	1%	22%	4%	5%	2%	20%	5%	505		
Vietnam - indvandrer	13%	4%	5%	3%	15%	4%	7%	5%	38%	6%	506		
Etnisk dansker	11%	5%	4%	1%	19%	5%	11%	12%	519	0%	520		

Chi²-2-test, p-værdi: 0,005

73. Har du børn?					
Gruppe		Antal		Antal (inkl. ved ikke)	
		Ja	Nej	(ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total		63%	37%	4478	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	86%	14%	503	503
	Tyrkiet - efterkommer	29%	71%	504	504
	Pakistan - indvandrer	78%	22%	434	434
	Pakistan - efterkommer	30%	70%	488	488
	Vestbalkan - indvandrer	73%	27%	505	505
	Irak - indvandrer	72%	28%	513	513
	Iran - indvandrer	66%	34%	505	505
	Vietnam - indvandrer	69%	31%	506	506
	Etnisk dansker	64%	36%	520	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A74

74. Har du et eller flere børn, som efter skoletid modtager undervisning i dit oprindelseslands sprog og/eller kultur									
Gruppe	Hver dag	Flere gange om ugen	Ca. en gang om ugen	Mindst en gang om måneden	Sjældnere	Aldrig	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	2%	8%	12%	1%	4%	72%	2285	9%	2510
Tyrkiet - indvandrer	0%	9%	16%	1%	4%	69%	345	20%	434
Tyrkiet - efterkommer	1%	12%	8%	0%	2%	76%	93	36%	144
Pakistan - indvandrer	8%	25%	12%	2%	5%	47%	332	2%	340
Pakistan - efterkommer	4%	16%	5%	1%	7%	66%	140	3%	145
Vestbalkan - indvandrer	0%	1%	4%	1%	2%	92%	360	3%	371
Irak - indvandrer	5%	10%	14%	2%	6%	64%	324	14%	375
Iran - indvandrer	0%	1%	7%	1%	4%	88%	330	1%	335
Vietnam - indvandrer	0%	1%	20%	1%	5%	73%	347	1%	350
Etnisk dansker	0%	0%	0%	0%	0%	100%	14	6%	15

Chi²/2-test, P-værdi: 0.005.

75. Mennesker, der bor i Danmark kan føle forskellig grad af tilknytning til Danmark. Hvordan følger du det?								
Gruppe	Total	En meget stærk tilknytning		En mindre stærk tilknytning		Slet ingen tilknytning		Antal (inkl. ved ikke)
		39%	43%	15%	3%	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	
		30%	49%	16%	5%	4382	2%	4478
		43%	38%	16%	3%	493	2%	504
		34%	45%	18%	4%	430	1%	434
		47%	39%	12%	2%	479	2%	488
		32%	55%	10%	3%	492	3%	505
		38%	47%	13%	2%	507	1%	513
		38%	39%	20%	3%	486	4%	505
		32%	37%	24%	7%	491	3%	506
		59%	34%	7%	0%	516	1%	520

Chi^2-test: P-værdi: 0,005.

A76

76. Mennesker, der er flyttet til Danmark, kan føle forskellig grad af tilknytning til deres oprindelsesland. Hvordan føler du det?							
Total Gruppe		En meget stærk tilknytning			En mindre stærk tilknytning		Antal (inkl. ved ikke)
		En ret stærk tilknytning	En ret stærk tilknytning	Slet ingen tilknytning	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	
Total		28%	34%	31%	6%	2%	3958
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	37%	40%	20%	4%	2%	503
	Tyrkiet - efterkommer	22%	33%	39%	5%	3%	504
	Pakistan - indvandrer	28%	41%	27%	3%	1%	434
	Pakistan - efterkommer	14%	31%	48%	7%	1%	488
	Vestbalkan - indvandrer	24%	43%	26%	6%	2%	505
	Irak - indvandrer	52%	21%	20%	7%	1%	513
	Iran - indvandrer	20%	31%	40%	9%	4%	505
	Vietnam - indvandrer	29%	33%	30%	8%	4%	506

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

77. I hvilket land vil du helst begraves?									
Gruppe	Danmark	Tyrkiet	Pakistan	Iran	Irak	Bosnien	Vietnam	Andet	Antal (ekskl. ved ikke)
Total	48%	19%	8%	3%	6%	6%	2%	8%	3414
Tyrkiet - indvandrer	13%	86%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	415
Tyrkiet - efterkommer	25%	72%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	426
Pakistan - indvandrer	37%	0%	54%	0%	0%	0%	0%	8%	300
Pakistan - efterkommer	64%	0%	30%	0%	0%	0%	0%	6%	353
Vestbalkan - indvandrer	30%	0%	0%	0%	0%	56%	0%	14%	356
Irak - indvandrer	18%	0%	0%	0%	59%	0%	0%	23%	359
Iran - indvandrer	57%	0%	0%	31%	0%	0%	0%	13%	355
Vietnam - indvandrer	76%	0%	0%	0%	0%	0%	19%	5%	345
Etnisk dansker	99%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	504

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

A80

80. Hvor ofte sender du penge hjem til dine pårørende i dit oprindelsesland?									
Gruppe	Total	Flere gange om året	Enkelte gange om året	Kun ved særlige behov	Har aldrig sendt penge hjem	Har ingen pårørende i hjemlandet	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		9%	10%	34%	39%	8%	3917	1%	3958
		7%	9%	39%	38%	7%	497	1%	503
		6%	9%	26%	52%	6%	497	1%	504
		12%	13%	40%	24%	11%	431	1%	434
		9%	8%	24%	49%	10%	482	1%	488
		18%	14%	35%	21%	11%	496	2%	505
		7%	7%	37%	40%	9%	510	1%	513
		5%	5%	31%	58%	2%	501	1%	505
		8%	13%	38%	30%	11%	502	1%	506

Chi²-test: P-værdi: 0,005.

81. Er det dit ønske at blive boende i Danmark resten af dit liv?						
Gruppe		Ja, helt sikkert	Ja, måske	Nej	Antal	
					(ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total	Total	48%	33%	18%	4239	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	41%	36%	23%	487	503
	Tyrkiet - efterkommer	53%	27%	20%	483	504
	Pakistan - indvandrer	45%	41%	15%	419	434
	Pakistan - efterkommer	44%	41%	15%	462	488
	Vestbalkan - indvandrer	49%	30%	21%	476	505
Gruppe	Irak - indvandrer	51%	26%	23%	485	513
	Iran - indvandrer	38%	41%	22%	462	505
	Vietnam - indvandrer	62%	21%	17%	455	506
	Etnisk dansker	53%	39%	9%	512	520

Chi²-test. P-værdi: 0,005.

A84

Hvor mange af dem, du taler med regelmæssigt... - 84. ...tilhører din egen etniske gruppe?								
Gruppe		Alle	Langt de fleste	Ca. halvdelen	Nogle få	Ingen	Antal	
							(ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total		4%	33%	34%	26%	3%	3933	3958
Gruppe	Tyrkiet - indvandrere	8%	42%	40%	9%	1%	502	503
	Tyrkiet - efterkommer	3%	40%	40%	16%	1%	496	504
	Pakistan - indvandrere	2%	37%	39%	18%	2%	430	434
	Pakistan - efterkommer	3%	30%	41%	23%	3%	486	488
	Vestbalkan - indvandrere	6%	33%	27%	32%	2%	504	505
Gruppe	Irak - indvandrere	3%	31%	33%	29%	4%	513	513
	Iran - indvandrere	3%	18%	29%	44%	6%	498	505
	Vietnam - indvandrere	5%	33%	27%	32%	3%	505	506

Chi²-test. P-værdi: 0,005.

Hvor mange af dem, du taler med regelmæssigt... - 85. ...tilhører
andre etniske minoriteter?

Gruppe	Alle	Langt de fleste	Ca. halvdelen	Nogle få	Ingen	Antal	
						(ekskl. ved ikke)	(inkl. ved ikke)
Total	1%	8%	25%	51%	15%	3915	3958
Tyrkiet - indvandrer	1%	2%	23%	59%	16%	501	503
Tyrkiet - efterkommer	1%	5%	26%	56%	12%	494	504
Pakistan - indvandrer	1%	7%	42%	45%	5%	425	434
Pakistan - efterkommer	1%	16%	39%	39%	4%	484	488
Vestbalkan - indvandrer	1%	5%	12%	60%	21%	499	505
Irak - indvandrer	2%	19%	31%	40%	7%	513	513
Iran - indvandrer	0%	3%	15%	58%	23%	498	505
Vietnam - indvandrer	1%	4%	12%	53%	30%	501	506

Chi²-test: P-værdi: 0.005.

A86

Hvor mange af dem, du taler med regelmæssigt... - 86. ...er danskere?							
Gruppe	Alle	Langt de fleste	Ca. halvdelen	Nogle få	Ingen	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke
Total	5%	30%	36%	26%	3%	4454	1%
Tyrkiet - indvandrer	1%	12%	45%	38%	5%	501	0%
Tyrkiet - efterkommer	1%	17%	48%	32%	1%	497	1%
Pakistan - indvandrer	1%	19%	50%	27%	3%	429	1%
Pakistan - efterkommer	2%	20%	49%	28%	1%	486	0%
Vestbalkan - indvandrer	5%	37%	31%	25%	1%	504	0%
Irak - indvandrer	3%	28%	30%	34%	5%	513	0%
Iran - indvandrer	5%	39%	34%	20%	3%	501	1%
Vietnam - indvandrer	4%	26%	31%	34%	5%	504	0%
Etnisk dansker	23%	68%	8%	1%	0%	519	0%

Chi² 2-test, P-værdi: 0,005.

A91

91. Hvilket sprog taler du mest i dit hjem?						
Total Gruppe	Både dansk og hjemlandets sprog					
	Dansk	Hjemlandet s sprog	hjemlandets sprog		Andet	Antal
	Total	16%	45%	38%	1%	3958
	Tyrkiet - indvandrere	11%	58%	30%	1%	503
	Tyrkiet - efterkommer	26%	35%	39%	0%	504
	Pakistan - indvandrere	12%	39%	49%	1%	434
	Pakistan - efterkommer	22%	14%	63%	1%	488
	Vestbalkan - indvandrere	11%	54%	34%	1%	505
	Irak - indvandrere	5%	69%	25%	1%	513
	Iran - indvandrere	22%	42%	33%	3%	505
	Vietnam - indvandrere	20%	48%	30%	2%	506

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

A93

93. Hvor ofte har du problemer med det danske sprog som talesprog i dagligdagen

Total Gruppe		Ofte/altid	Nu og da	Sjældent/aldrig	Antal	
					(ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
	Total	10%	26%	65%	3940	3958
	Tyrkiet - indvandrere	14%	36%	50%	501	503
	Tyrkiet - efterkommer	0%	7%	92%	502	504
	Pakistan - indvandrere	9%	41%	50%	431	434
	Pakistan - efterkommer	1%	4%	94%	484	488
	Vestbalkan - indvandrere	9%	26%	65%	502	505
	Irak - indvandrere	18%	37%	45%	512	513
	Iran - indvandrere	9%	24%	68%	504	505
	Vietnam - indvandrere	14%	34%	51%	504	506

Chi²-test, P-værdi: 0,005.

94. Bor der mange eller få med anden etnisk baggrund end dansk i dit nærområde?

	Over 60 % har anden etnisk baggrund end dansk	40-60 % har anden etnisk baggrund end dansk	10-39 % har anden etnisk baggrund end dansk	Under 10 % har anden etnisk baggrund end dansk	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	12%	16%	22%	50%	4287	4%	4478
Gruppe							
Tyrkiet - indvandrer	20%	20%	19%	41%	490	3%	503
Tyrkiet - efterkommer	21%	21%	21%	36%	487	3%	504
Pakistan - indvandrer	7%	22%	25%	45%	422	3%	434
Pakistan - efterkommer	10%	28%	26%	37%	476	2%	488
Vestbalkan - indvandrer	14%	12%	22%	51%	485	4%	505
Irak - indvandrer	14%	18%	23%	44%	485	6%	513
Iran - indvandrer	6%	9%	21%	63%	477	6%	505
Vietnam - indvandrer	14%	9%	20%	57%	454	10%	506
Etnisk dansk	3%	6%	19%	72%	512	2%	520

Chi^2-test: P-værdi: 0,005.

A95

95. Hvor gammel var du, da du flyttede til Danmark?														
	0-4 år	5-9 år	10-14 år	15-19 år	20-24 år	25-29 år	30-34 år	35-39 år	40-44 år	45-49 år	50-54 år	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	7%	9%	11%	19%	21%	16%	9%	5%	2%	0%	0%	2916	2%	2462
Gruppe														
Tyrkiet - indvander	7%	12%	14%	35%	21%	6%	4%	1%	0%	0%	0%	497	1%	503
Pakistan - indvander	14%	9%	9%	21%	24%	15%	5%	2%	1%	0%	0%	413	4%	430
Vestbalkan - indvander	4%	12%	12%	13%	17%	15%	16%	9%	2%	0%	0%	502	1%	505
Irak - indvander	1%	2%	9%	14%	17%	23%	16%	11%	6%	1%	0%	507	1%	513
Iran - indvander	8%	9%	7%	10%	28%	22%	10%	4%	1%	0%	0%	498	1%	505
Vietnam - indvander	9%	9%	17%	24%	20%	13%	5%	3%	1%	0%	0%	498	2%	506

Chi^2-test: P-værdi: 0,005.

A96

96. Hvordan er du oprindeligt kommet til Danmark?					
Total Gruppe		Som		Antal	
		flygtning	familiesam menført	(ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total		46%	46%	2963	2963
Tyrkiet - indvander		6%	79%	503	503
Pakistan - indvander		3%	76%	431	431
Vestbalkan - indvander		71%	19%	505	505
Irak - indvander		64%	35%	513	513
Iran - indvander		75%	22%	505	505
Vietnam - indvander		51%	47%	506	506

Chi^2-test: P-værdi: 0,005.

97. Boede du på landet/ i byen før du flyttede til Danmark?						
Gruppe		På landet/i landsby	I en provinsby	I en storby/hovedstaden	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
Total		24%	30%	45%	2922	2963
Gruppe	Tyrkiet - indvandrere	56%	24%	20%	500	503
	Pakistan - indvandrere	34%	40%	25%	420	431
	Vestbalkan - indvandrere	23%	43%	34%	501	505
	Irak - indvandrere	8%	30%	62%	509	513
	Iran - indvandrere	6%	15%	78%	498	505
	Vietnam - indvandrere	20%	31%	48%	494	506

Chi²-test. P-værdi: 0,005.

A99

99. Hvor mange klassetrin har du gennemført før du kom til Danmark?							
		0-4	5-9	10-12	13+	Antal (ekskl. ved ikke)	Antal (inkl. ved ikke)
		klassetrin	klassetrin	klassetrin	klassetrin		
Total	Total	22%	29%	41%	7%	2910	2963
Gruppe	Tyrkiet - indvander	24%	55%	16%	5%	495	503
	Pakistan - indvander	28%	20%	41%	12%	418	431
	Vestbalkan - indvander	21%	23%	46%	10%	500	505
	Irak - indvander	10%	29%	49%	12%	503	513
	Iran - indvander	21%	10%	64%	5%	499	505
	Vietnam - indvander	30%	38%	31%	1%	495	506

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

A100

100. Havde du påbegyndt en uddannelse efter skole / gymnasium i dit oprindelsesland, før du kom til Danmark?					
Gruppe	Total	Ja			Total
		gennemført	Ja, var i gang med	Ja, men afbrudt	Antal
	Total	20%	4%	6%	2963
	Tyrkiet - indvandrere	7%	2%	6%	503
	Pakistan - indvandrere	26%	5%	1%	431
	Vestbalkan - indvandrere	14%	8%	8%	505
	Irak - indvandrere	38%	2%	5%	513
	Iran - indvandrere	23%	4%	9%	505
	Vietnam - indvandrere	10%	1%	6%	506

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

101. Hvor mange år var uddannelsen normeret til?						
Total Gruppe		Antal			Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		0-1 år	2-4 år	5+ år		
Total		5%	69%	27%	3%	700
Gruppe	Tyrkiet - indvandrere	10%	74%	16%	2%	45
	Pakistan - indvandrere	4%	82%	14%	3%	136
	Vestbalkan - indvandrere	1%	53%	46%	3%	114
	Irak - indvandrere	1%	74%	25%	2%	215
	Iran - indvandrere	7%	62%	31%	1%	135
	Vietnam - indvandrere	17%	57%	26%	9%	56

Chi²-test. P-værdi: 0,005.

102. Hvor mange klassesettrin har du gennemført i Danmark?							
Gruppe	0-4 klassesettrin	5-9 klassesettrin	10-12 klassesettrin	13+ klassesettrin	Antal (ekskl. ved ikke)	Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
Total	48%	13%	26%	14%	4323	3%	4478
Tyrkiet - indvandrer	71%	14%	11%	5%	483	4%	503
Tyrkiet - efterkommer	2%	16%	50%	32%	492	2%	504
Pakistan - indvandrer	61%	12%	16%	11%	414	5%	434
Pakistan - efterkommer	3%	11%	49%	37%	476	2%	488
Vestbalkan - indvandrer	72%	16%	11%	2%	485	4%	505
Irak - indvandrer	88%	8%	2%	2%	492	4%	513
Iran - indvandrer	74%	8%	14%	5%	476	6%	505
Vietnam - indvandrer	63%	16%	18%	3%	484	4%	506
Etnisk dansker	0%	16%	59%	25%	519	0%	520

Chi^2-test: P-værdi: 0,005.

A103

103. Har du gennemført gymnasiet eller det, der svarer til gymnasiet?				
Gruppe		Antal		Antal (inkl. ved ikke)
		Ja	Nej	
Total		42%	58%	4478
Gruppe	Tyrkiet - indvandrere	13%	87%	503
	Tyrkiet - efterkommer	50%	50%	504
	Pakistan - indvandrere	30%	70%	434
	Pakistan - efterkommer	78%	22%	488
	Vestbalkan - indvandrere	32%	68%	505
	Irak - indvandrere	31%	69%	513
	Iran - indvandrere	53%	47%	505
	Vietnam - indvandrere	31%	69%	506
	Etnisk danske	60%	40%	520

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A104

Gruppe	104. Har du påbegyndt en uddannelse i Danmark efter skole / gymnasium?					Total
	Ja, gennemført	Ja, i gang med	Ja, men afbrudt	Nej	Antal	
Total	30%	16%	6%	48%	4396	
Tyrkiet - indvandrer	16%	7%	7%	70%	496	
Tyrkiet - efterkommer	29%	33%	10%	28%	491	
Pakistan - indvandrer	16%	10%	3%	71%	431	
Pakistan - efterkommer	35%	30%	9%	26%	482	
Vestbalkan - indvandrer	16%	12%	3%	69%	489	
Irak - indvandrer	11%	17%	4%	67%	499	
Iran - indvandrer	49%	17%	6%	29%	493	
Vietnam - indvandrer	25%	7%	5%	62%	499	
Etnisk dansker	68%	12%	3%	17%	516	

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

A105

105. Hvor mange år var/er uddannelsen normeret til?						
Gruppe		Antal			Andel ved ikke	Antal (inkl. ved ikke)
		0-1 år	2-4 år	5+ år		
Total	Total	7%	70%	23%	2%	2030
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	20%	70%	10%	4%	111
	Tyrkiet - efterkommer	6%	78%	16%	2%	306
	Pakistan - indvandrer	6%	67%	27%	7%	114
	Pakistan - efterkommer	4%	63%	33%	1%	317
	Vestbalkan - indvandrer	10%	65%	24%	3%	136
	Irak - indvandrer	13%	74%	13%	3%	144
	Iran - indvandrer	6%	63%	31%	1%	322
	Vietnam - indvandrer	2%	70%	28%	2%	166
	Etnisk dansker	6%	74%	20%	0%	414

Chi²-test. P-værdi: 0,005.

A106

106. Hvad er din civilstatus?					
Gruppe	Total	Gift	Parforhold	Enlig	Total
				Skilt/separeret	Antal
Total	Total	59%	12%	23%	4478
Tyrkiet - indvandrer	Tyrkiet - indvandrer	84%	3%	7%	503
Tyrkiet - efterkommer	Tyrkiet - efterkommer	35%	9%	53%	504
Pakistan - indvandrer	Pakistan - indvandrer	82%	3%	11%	434
Pakistan - efterkommer	Pakistan - efterkommer	36%	11%	50%	488
Vestbalkan - indvandrer	Vestbalkan - indvandrer	66%	15%	15%	505
Irak - indvandrer	Irak - indvandrer	71%	4%	18%	513
Iran - indvandrer	Iran - indvandrer	57%	19%	16%	505
Vietnam - indvandrer	Vietnam - indvandrer	56%	16%	19%	506
Etnisk dansker	Etnisk dansker	51%	28%	18%	520

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

A107

107. Hvilken nationalitet har/havde din partner/kæreste?											Total
	Tyrkisk	Pakistansk	Iransk	Irakisk	Vestlige Balkan	Vietnamesisk	Dansk	Andet	Kurdisk	Antal	
Total	16%	14%	8%	9%	11%	9%	23%	5%	5%	3451	
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	73%	0%	0%	1%	0%	7%	2%	18%	465	
	Tyrkiet - efterkommer	76%	0%	0%	0%	1%	12%	3%	8%	238	
	Pakistan - indvandrer	0%	81%	0%	0%	0%	14%	4%	0%	386	
	Pakistan - efterkommer	1%	75%	0%	0%	0%	19%	4%	0%	250	
	Vestbalkan - indvandrer	0%	0%	0%	0%	85%	9%	5%	0%	427	
	Irak - indvandrer	1%	0%	2%	72%	0%	0%	5%	7%	15%	423
	Iran - indvandrer	1%	0%	59%	2%	0%	0%	27%	7%	3%	428
Vietnam - indvandrer	0%	0%	0%	0%	0%	76%	17%	7%	0%	408	
Etnisk dansker	0%	0%	0%	0%	0%	0%	96%	4%	0%	427	

Chi^2-test, P-værdi: 0,005.

A108

	108. Hvad er din boligform?					Total
	Ejerbolig	Lejerbolig	Andelsbolig	Andet	Antal	
Total	32%	60%	5%	2%	4478	
Tyrkiet - indvandrer	24%	72%	4%	1%	503	
Tyrkiet - efterkommer	27%	65%	6%	2%	504	
Pakistan - indvandrer	32%	61%	6%	2%	434	
Pakistan - efterkommer	37%	48%	12%	3%	488	
Vestbalkan - indvandrer	28%	65%	6%	1%	505	
Irak - indvandrer	8%	89%	2%	1%	513	
Iran - indvandrer	35%	60%	4%	2%	505	
Vietnam - indvandrer	37%	59%	2%	3%	506	
Etnisk dansker	65%	26%	7%	2%	520	

Chi²-test. P-værdi: 0,005.

A111

Total Gruppe	111. Hvilket sprog er interviewet gennemført på?								Total	
	Tyrkisk	Pakistansk (urdu)	Iransk (farsi)	Irakisk (arabisk)	Bosnisk	Vietnamesisk	Dansk	Andet, hvad:	Antal	Antal
Total	12%	5%	4%	9%	8%	6%	56%	0%	3848	3848
Tyrkiet - indvandrer	81%	0%	0%	0%	0%	0%	18%	1%	448	448
Tyrkiet - efterkommer	23%	0%	0%	0%	0%	0%	77%	0%	414	414
Pakistan - indvandrer	0%	47%	0%	0%	0%	0%	52%	1%	388	388
Pakistan - efterkommer	0%	5%	0%	0%	0%	0%	95%	0%	408	408
Vestbalkan - indvandrer	0%	0%	0%	0%	70%	0%	29%	1%	420	420
Irak - indvandrer	0%	0%	0%	74%	0%	0%	26%	0%	459	459
Iran - indvandrer	0%	0%	32%	1%	0%	0%	67%	1%	424	424
Vietnam - indvandrer	0%	0%	0%	0%	0%	51%	49%	0%	449	449
Etnisk dansker	0%	0%	0%	0%	0%	0%	100%	0%	438	438

Chi² 2-test. P-værdi: 0,005.

A112

		Er du af kurdisk oprindelse?			Total
		Ja	Nej	Ønsker ikke at oplyse	Antal
Total	Total	18%	81%	1%	2928
Gruppe	Tyrkiet - indvandrer	45%	54%	1%	498
	Tyrkiet - efterkommer	25%	74%	0%	498
	Pakistan - indvandrer	1%	99%	0%	430
	Pakistan - efterkommer	1%	99%	1%	481
	Vestbalkan - indvandrer	0%	100%	0%	11
	Irak - indvandrer	25%	75%	0%	502
	Iran - indvandrer	9%	90%	1%	494
	Vietnam - indvandrer	0%	100%	0%	2
	Etnisk dansker	0%	100%	0%	12

Chi^2-test. P-værdi: 0,005.

A Køn

	Køn		Total
	Mand	Kvinde	Antal
Total	53%	47%	4478
Gruppe			
Tyrkiet - indvandrere	52%	48%	503
Tyrkiet - efterkommer	51%	49%	504
Pakistan - indvandrere	52%	48%	434
Pakistan - efterkommer	50%	50%	488
Vestbalkan - indvandrere	51%	49%	505
Irak - indvandrere	56%	44%	513
Iran - indvandrere	60%	40%	505
Vietnam - indvandrere	50%	50%	506
Etnisk dansker	51%	49%	520

Chi²-test. P-værdi: 0,038.

A Alder

	Alder				Total
	18-24	25-34	35-51		Antal
Total	24%	33%	43%		4478
Gruppe					
Tyrkiet - indvandrere	11%	37%	52%		503
Tyrkiet - efterkommer	65%	35%	0%		504
Pakistan - indvandrere	11%	35%	53%		434
Pakistan - efterkommer	48%	52%	0%		488
Vestbalkan - indvandrere	18%	28%	54%		505
Irak - indvandrere	20%	28%	52%		513
Iran - indvandrere	15%	20%	65%		505
Vietnam - indvandrere	12%	37%	51%		506
Etnisk dansker	16%	29%	55%		520

Chi²-test. P-værdi: 0,005.

